

DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

GEVAŞ İLÇE ANALİZİ

EKONOMİK
YAPI

SOSYO
KÜLTÜREL
YAPI

ALTYAPI
VE
ULAŞIM

ÇEVRE
VE
ENERJİ

HAZIRLAYAN
Mustafa TURNA
Planlama, Programlama ve
Koordinasyon Birimi Uzmanı

Nisan, 2016

T.C.

DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

GEVAŞ İLÇE ANALİZİ

HAZIRLAYAN

Hülya ESKİ

Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi Uzmanı

Mart, 2016

Simge ve Kısaltmalar

AVA	: Alansal Varlık Araştırması
DAKA	: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı
MDA	: Mevcut Durum Analizi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
VANOSB	: Van Organize Sanayi Bölgesi
VANTSO	: Van Ticaret ve Sanayi Odası
URA	: Uluslararası Rekabetçilik Analizi
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
DHMI	: Devlet Hava Meydanları İşletmesi
DSİ	: Devlet Su İşleri
EİE	: Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü
KGM	: Karayolları Genel Müdürlüğü
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KSS	: Küçük Sanayi Sitesi
MTA	: Maden Tetkik Arama
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TCDD	: T.C. Devlet Demiryolları
TSO	: Ticaret ve Sanayi Odası

Tablo, Resim, Grafik ve Harita Listeleri	6
1. Giriş	9
1.1 İlçeye Genel Bakış	9
1.2 İlçenin Coğrafi Yapısı	9
1.2.1 Coğrafi Konum ve İdari Sınırlar	9
1.2.2 Dağlar	10
1.2.3 Ovalar	13
1.2.4 Riskli Alanlar	13
1.2.5 Genel Toprak Yapısı	16
1.2.6 Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar	18
1.2.7 Ormanlık Alanlar	20
1.2.8 Çayır ve Mera Alanları	22
1.2.9 Sıcaklık	23
1.2.10 Yağış	26
1.3 İlçenin İdari Yapısı	27
2. Sosyo-Kültürel Yapı	30
2.1 Nüfus	30
2.2 Göç	32
2.3 Eğitim	33
2.4 Sağlık	40
2.5. Spor	41
2.6. Sivil Toplum Kuruluşları	41
2.6.1. Dernekler	41
2.6.2. Vakıflar	43
3. Ekonomik Yapı	44
3.1. Tarım ve Hayvancılık	44
3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan	44
3.1.2. Bitkisel Üretim	46
3.1.2.1 Tarla Ürünleri	47
3.1.2.2. Sebze Ürünleri	48
3.1.2.3. Meyve Ürünleri	49
3.1.3. Hayvansal Üretim	52

3.1.3.1. Büyükbaş Hayvan Varlığı	52
3.1.3.2. Küçükbaş Hayvan Varlığı	53
3.1.3.3. Kanatlı Hayvan Varlığı	55
3.1.3.4. Arıcılık	57
3.1.3.5. Balıkçılık	59
3.1.3.6. Hayvansal Üretim Miktarları	60
3.2. Sanayi	60
3.2.1 Organize Sanayi Bölgesi	63
3.2.2 Küçük Sanayi Siteleri	63
3.2.3 İstihdam ve Sosyal Güvenlik	64
3.3 Madencilik	66
3.3.1 Yer Altı Kaynakları	67
3.4 Kültür ve Turizm	69
3.4.1 İlçede Kültürel Göstergeler	69
3.4.2 Tarihi ve Turistik Mekanlar	70
3.4.3 Koruma ve Sit Alanları	74
4. Altyapı ve Ulaşım	77
4.1 Altyapı	77
4.1.1 İçme Suyu	77
4.1.2 Katı Atık, Atık Su ve Kanalizasyon	77
4.2 İlçede Ulaşım	80
4.2.1 Karayolları ve Demiryolları	80
5. Çevre ve Enerji	82
5.1 Çevre	82
5.1.1 Endemik Flora	82
5.1.2 Endemik Fauna	84
5.2 Enerji ve Yenilenebilir Enerji Potansiyeli	86
5.2.1 Güneş Enerjisi	86
5.2.2 Doğalgaz	91
5.2.3 Elektrik	93
6. Sonuç ve Değerlendirme	93
KAYNAKÇA	95
İNTERNET KAYNAKLARI	95

Haritalar

Harita 1: Van İli ve İlçeleri İdari Sınırları.....	10
Harita 2: Van İli Topoğrafyası.....	12
Harita 3: Van Deprem ve Fay Hattı Haritası	14
Harita 4: Van İli Riskli Bölgeler	15
Harita 5: Van İli Genel Toprak Yapısı	17
Harita 6: Van İli Hidrolojik Yapı	20
Harita 7: Van İli Orman Alanları.....	21
Harita 8: Van İli Çayır ve Mera Alanları.....	22
Harita 9: Van İli ve İlçeleri Yıllık Ortalama Yağış Miktarı	27
Harita 10: Van İli Tarım Arazileri.....	46
Harita 11: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzecilik Alanları	51
Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar	53
Harita 13: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar	55
Harita 14: TRB2 Bölgesi Arıcılığın Yoğunlaştığı Alanlar	59
Harita 15: Van İli Maden Yatakları	68
Harita 16: Van İli Koruma Alanları	76
Harita 17: Depolama Alanları ve Atık Su Tesisleri	79
Harita 18: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası.....	81
Harita 19: Endemik Flora Alanları	83
Harita 20: Van İli Endemik Fauna Alanları	85
Harita 21: Türkiye'nin Güneş Enerji Potansiyeli Atlası	87
Harita 22: Van ili Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası	88
Harita 23: Gevaş İlçesi Güneş Enerji Potansiyeli	88
Harita 24: Van İli Enerji Altyapısı	92

Tablolar

Tablo 1: Van İli Delta Alanları ve Sulak Alanları	19
Tablo 2: Van İli İlçelerinin Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (°C)	24
Tablo 3 : Van İli İklim Verileri.....	25
Tablo 4:Gevaş, Van ve TRB2 Bölgesi'nin İdari Yapısı	28
Tablo 5: İlçe Köylerinin Nüfusu, İlçe ve İl Merkezine Uzaklıkları	28
Tablo 6: 2010-2015 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2015.....	30
Tablo 7: Bölgede Nüfus Bağımlılık Oranları, 2015.....	32
Tablo 8: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2015	32
Tablo 9: Üç Büyük Şehirde Vanlı, TRB2'li ve Gevaş'lı Varlığı	33

Tablo 10: Gevaş, Van ve TRB2 Bölgesi Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları	33
Tablo 11: Gevaş, Van ve TRB2 Bölgesi'nde Eğitim Durumu, 2015	39
Tablo 12: Taşımalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, Halk Eğitim Merkezi ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı (2015)	40
Tablo 13: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015	40
Tablo 14: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2015	41
Tablo 15: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2015	41
Tablo 16: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2015	42
Tablo 17: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2015	43
Tablo 18: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı, 2015	44
Tablo 19: Gevaş, Van ve TRB2 Tarım Alanları (Dekar)	45
Tablo 20: Bölgede Ürün Türlerine Göre Ekilen Tarla Alanı ve Üretim Miktarları, 2015	47
Tablo 21: İlçede Ürün Türlerine Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2015	48
Tablo 22: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri, 2015 (Ton olarak)	49
Tablo 23: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri, 2010 (Ton)	50
Tablo 24: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı	52
Tablo 25: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı (Adet olarak)	54
Tablo 26: Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı	56
Tablo 27: İlçelere Göre Ortalama Kovan Sayısı, Ortalama Üretim, Ortalama Veri (2004-2013)	58
Tablo 28: İlçe, İl ve Bölgedeki Bal Üretimi, 2015	59
Tablo 29: Van İli Sanayi İşletmeleri Dağılımı	61
Tablo 30: İlçedeki ve İldeki Türlerine Göre Faal Şirket Sayıları, 2016	62
Tablo 31: İlçedeki ve İldeki Türlerine Göre Askıdaki Şirket Sayıları, 2016	63
Tablo 32: Van İli Küçük Sanayi Siteleri Bilgileri	63
Tablo 33: İstihdamın sektörlere Göre Dağılımı, 2015	65
Tablo 34: Gevaş ve Van'da Alanlarına Göre İstihdam Alanları	65
Tablo 35: Bölgede İşyeri ve İstihdam Verileri, 2015	66
Tablo 36: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015	66
Tablo 37: Bölgede Kültürel Göstergeler, 2015	69
Tablo 38: Sit Alanları ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları	75
Tablo 39: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu	77

Resimler

Resim 1: Akdamar Adası	71
Resim 2: İzzettin Şir Camii	72
Resim 3: Halime Hatun Kümbeti	73
Resim 4: Abalı Kayak Merkezi	74

Grafikler

Grafik 1: Bölgede Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015.....	31
Grafik 2: Gevaş İlçesinin Nüfus Piramidi, 2015.....	31
Grafik 3: Okulöncesi Seviyede Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	35
Grafik 4: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	36
Grafik 5: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	37
Grafik 6: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	38
Grafik 7: Gevaş, Van ve TRB2 Bölgesi'nin Eğitim Durumu, 2015	39
Grafik 8: İş Yerlerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2015.....	62
Grafik 9: GEVAŞ Global Radyasyon Değerleri (KWh/m ² -gün).....	89
Grafik 10: GEVAŞ Güneşlenme Süreleri (Saat)	90
Grafik 11: GEVAŞ PV Tipi-Alan-Üretililecek Enerji (KWh-Yıl)	90

1.Giriş

1.1 İlçeye Genel Bakış

Gevaş İlçesinin tarihi geçmişi çok eskidir. M.Ö. 8-9. Yüzyıllarda Urartuların (Urartular zamanında ilçeye Vostan denmektedir) bu bölgeye yerleştığı, M.Ö. 5 bin yıllarında Sümerlerin buradan Mezopotamya'ya geçtiğı, yine aynı yüz yıllarda Mete'lerin ve Asurluların istilasına uğradığı kısa bir süre sonra Pers İmparatoru KOROR zamanında parlak bir uygarlık yaşadığı rivayet edilmektedir. Gevaş M.S.639 yılında Hz. Ömer zamanında Komutan Abdurrahman zamanında fethedilerek İslam topraklarına dahil edilmiş ve bu İslamiyetle tanışma Hakkari ili ile aynı tarihte olmuştur. Daha sonra sürekli Araplar ile Bizanslılar arasında el değiştirmiştir. Bu süreç Selçuklu Türklerinin bölgeye gelerek yerleşmelerine kadar devam etmiştir. 1054 yılında Selçukluların bölgeye gelişleri Tuğrul Bey zamanında olmuştur. Bu komutanın komutasında Van Gölü çevresine gelen Türkler buraları vatan edinmişler, 1071 yılında Malazgirt Zaferi ile Anadolu kapılarının Türklere açılmasıyla Vaspurakan adlı Gevaş bir Türk şehri olmuştur. Bölgesinde önemli bir yerleşim ve ticaret merkezi olan Gevaş Van sancağına bağlı bir nahiye olarak varlığını devam ettirmiştir. Aynı dönemde İlhanlıların istilası, beylerin çekişmesinden en az etkilenen yer yine Gevaş olmuştur. Akkoyunluların özellikle Mir İzzettin Şir zamanında uzun bir barış ve zenginlik yaşanmıştır. Selçuklu İmparatorluğunun yıkılışından sonra, beyliklerin daha sonra Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyetine 1308 yılından itibaren giren Gevaş 1914 yılında Doğu Anadolu'da başlayan Rus işgaliyle birlikte Ermeniler de bölgeyi işgal etmişler (fakat bölgede hiçbir zaman müstakil bir ermeni krallığı olmamıştır.) 31 MART 1918 tarihinde Rus işgalinden kurtarılaraq gerçek sahibi olan Türklerin eline geçmiştir.

1.2 İlçenin Coğrafi Yapısı

1.2.1 Coğrafi Konum ve İdari Sınırlar

Gevaş İlçesi Türkiye'nin doğusunda 42° 40' dakika ve 44° 30' doğu boylamları ile 37° 43' ve 39° 26' kuzey enlemleri arasında yer alır. Yüzölçümü 727.5 km² kare olup, deniz seviyesinden yüksekliği 1.750 metredir. İlçe karasal iklimin etkisi altındadır. Kışlar uzun ve soğuk kar yağışlı yazlar ise sıcak ve kurak geçmektedir. Sonbahar aylarında fırtınaları meşhurdur. İlçe Güney Doğu Torosların bir uzantısı olan Kavuşahap Dağlarının en yüksekği olan Artos Dağının (3650 m.) eteğinde kurulmuştur. Doğusunda Gürpınar, batısında Hizan ve Tatvan (Bitlis) İlçeleri, kuzeyinde Van Gölü, kuzeydoğusunda Edremit, güneyinde Çatak, güneybatısında da Bahçesaray ilçeleri bulunur. İl merkezine uzaklığı 40 km'dir.

Harita 1: Van İli ve İlçeleri İdari Sınırları

Kaynak: AVA

1.2.2 Dağlar

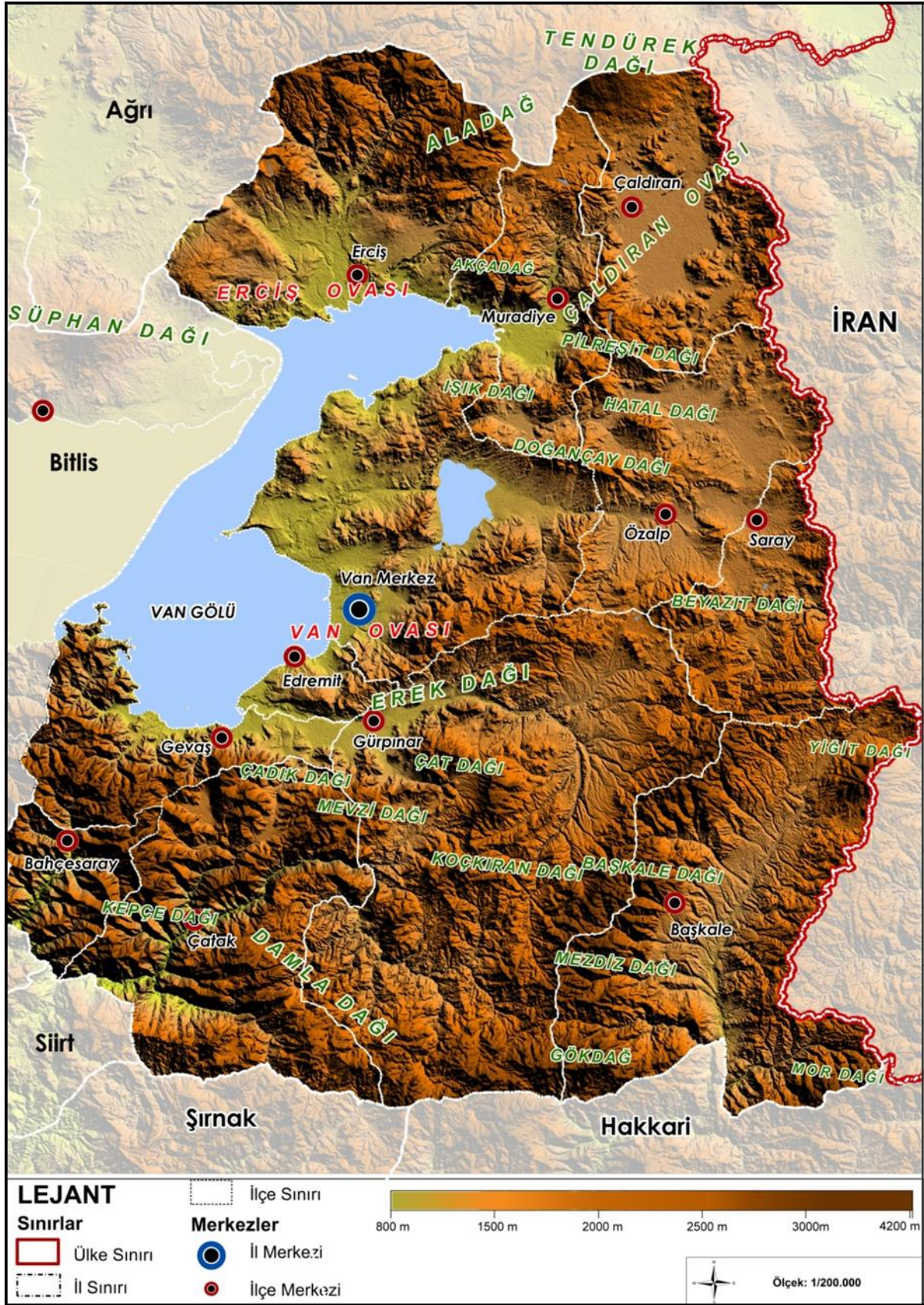
Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van Bölümü'nde yer alan Van ilinin kuzey ve güneyinde yüksek dağlar, doğu bölümünde ise yüksek platolar bulunurken, il toprakları genellikle yüksek dağlık alanlardan oluşmaktadır. İlin batı bölümü ise Van Gölü ile kaplıdır. Genel olarak Van ilinin yükseltisi 1.500 metrenin altına düşmemektedir. En yüksek yerlerde ise 4.000 metreyi aşmaktadır. İl

topraklarının yeryüzü şekillerine göre dağılımı incelendiğinde, %53'ünün dağlarla, %33'ünün platolarla, %14'ünün ovalarla kaplı olduğu görülmektedir. Van'da yükselti güney-doğuya gidildikçe artmaktadır. Van Ovası ve yakın çevresi Doğu Anadolu Bölgesi'nin Van Bölümü'nde tektonik ünite olarak ise Toros Orojenik Kuşağı'nın doğu bölümünde yer almaktadır. Doğu Anadolu Bölgesinin bir alt bölümünü teşkil eden Van bölümü morfolojik bakımdan üç üniteye ayrılabilir. Bunlar: Van Gölü'nü güneyden bir duvar gibi kuşatan Güneydoğu Toroslar doğuda ortalama yükseltisi güneye nazaran daha alçak olan Van Dağları batı ve kuzeyde ise kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda bir hat üzerinde yer alan volkan konileridir. Van Gölü kapalı havzasının güneyini bir çok yerlerde 2500-3000 bazı yerlerinde ise 3500 metreye yakın yükseklikteki dik yamaçlı dağ sıraları çevirir. Temeli birinci jeolojik zamana ait şist ve kalker gibi kayalardan meydana gelmiş bulunan ayrıca yer yer ikinci ve üçüncü jeolojik zamana ait türlü kayaları da (özellikle serpantin kalker ve marn) içine alan bu dağların Van Gölü çanağına doğru değişik uzantılar halinde sokulması gölün güney kıyısının çok girintili ve çıkıntılı olmasına ve birçok yerlerinde de yüksek kıyıların ve falezlerin oluşmasına sebep olmuştur.

Gevaş İlçesine bakıldığında ilçe Güney Doğu Torosların bir uzantısı olan Kavuşahap dağlarının en yükseği olan Artos Dağının (3650 m.) eteğinde kurulmuştur. Artos Dağına ayrıca Çadır Dağı da denmektedir. Nedeni ise görüntüsünün bir çadırı andırmasıdır. Artos Dağı Van'ın 3. yüksek ve Türkiye'nin 17. Yüksek dağıdır. Artos Dağı Van Gölü'nün oluşturduğu mikroklima nedeniyle dağın güney yüzü ile kuzey yüzü arasında iklim yönünden önemli farklılıklar vardır. Artos Dağı sert ve soğuk rüzgârlara karşı havzanın iklimini yumuşatır. Önemli miktarda kükürt madeni de bulunan dağ, rüzgârdan enerji üretimine de uygundur. Artos Dağı, özellikle kelebek popülasyonu açısından dünyanın sayılı coğrafyalarından biridir. Yaklaşık 200 tür kelebeğe ev sahipliği yapmaktadır. Her yıl dünyanın dört bir Köşesinden doğaseverlerin, botanikçilerin akınına uğramaktadır. Doğa Sporları Volkanik ve sıradağ özelliğiyle, fauna ve florasıyla bilim adamları tarafından çok değerli bulunmaktadır. Dünya üzerinde Artos'a eşdeğer özellikler gösteren tek dağ Yeni Zelanda'dadır. Zirvesi ve tabanı arasındaki 1800 metrelik irtifasıyla dağ kayakçılığı ve dağcılık sporları için son derece elverişlidir. Hem trekking sporu hem de ekolojik turizm açısından dünyanın önde gelen dağları arasında yer almaktadır. Artos Dağı, Akdamar Adası'nın tam karşısında bütün ihtişamıyla yükselir. Doğaseverler ve fotoğraf tutkunlarına eşsiz manzaralar vaat etmektedir.

GEVAŞ İLÇE ANALİZİ

Harita 2: Van İli Topoğrafyası

Kaynak: AVA

1.2.3 Ovalar

Ova coğrafyada, [deniz](#) yüzeyine göre değişik yüksekliklerde olan az eğimli yerlere verilen isimdir. Van ili genelinde ovalar, Van ili genelindeki alanlarında %14'ünü kapsamaktadır. Van ili sınırları içinde yer alan başlıca ovalar, Van, Erciş, Hoşap, Çaldıran, Muradiye ve Saray ovalarıdır. Bunun yanında ilin Tarhani, gibi tarımsal faaliyetler açısından önem taşıyan düzlükleri bulunmaktadır.

1.2.4 Riskli Alanlar

Riskli alanlar, erozyon, deprem vb. doğal afet riski taşıyan bölgeleri kapsamaktadır. Nitekim bu bölgeler, gerek yerleşim gerekse de tarım vb. ekonomik faaliyetler açısından risk oluşturduğu gibi diğer faktörler için de önem taşımaktadır. Bu bağlamda topografya ve jeomorfoloji kapsamında bu konulara da yer verilmiştir

Van Gölü ve İran sınırı arasındaki saha, tektonik olarak oldukça karmaşık bir yapıdadır. Bahsi geçen bu bölgede, deprem üreten ve deprem üretme potansiyeli taşıyan önemli tektonik yapıları bulunmaktadır. Bu nedenle deprem aktivitesi bakımından oldukça aktif olan bölgede bugüne kadar birçok yıkıcı depremin gerçekleşmiştir. Çaldıran, Hasan Timur Gölü ve Erciş fayları ile Güneydoğu Anadolu bindirmesi bu depremleri üreten aktif faylarında başında gelmektedir. Büyük bir çoğunluğu 1.Derece, geriye kalan kısmı 2. Derece Deprem Bölgesi'nde yer alan Van ili, Türkiye'nin deprem bölgeleri haritasında en riskli iller arasında yer almaktadır (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011). Aşağıda Van Deprem ve Fay Haritası bulunmaktadır. Haritaya göre Gevaş ilçesi 2. Derece Deprem riski taşıyan bölgededir.

1. Derece

2. Derece

3. Derece

4. Derece

5. Derece

● İl merkezi

■ İlçe merkezi

■ Bucak merkezi

— Diri Faylar(MTA)

— Yol

— Otoban

— Demiryolu

— Nehir

— İlçe sınırı

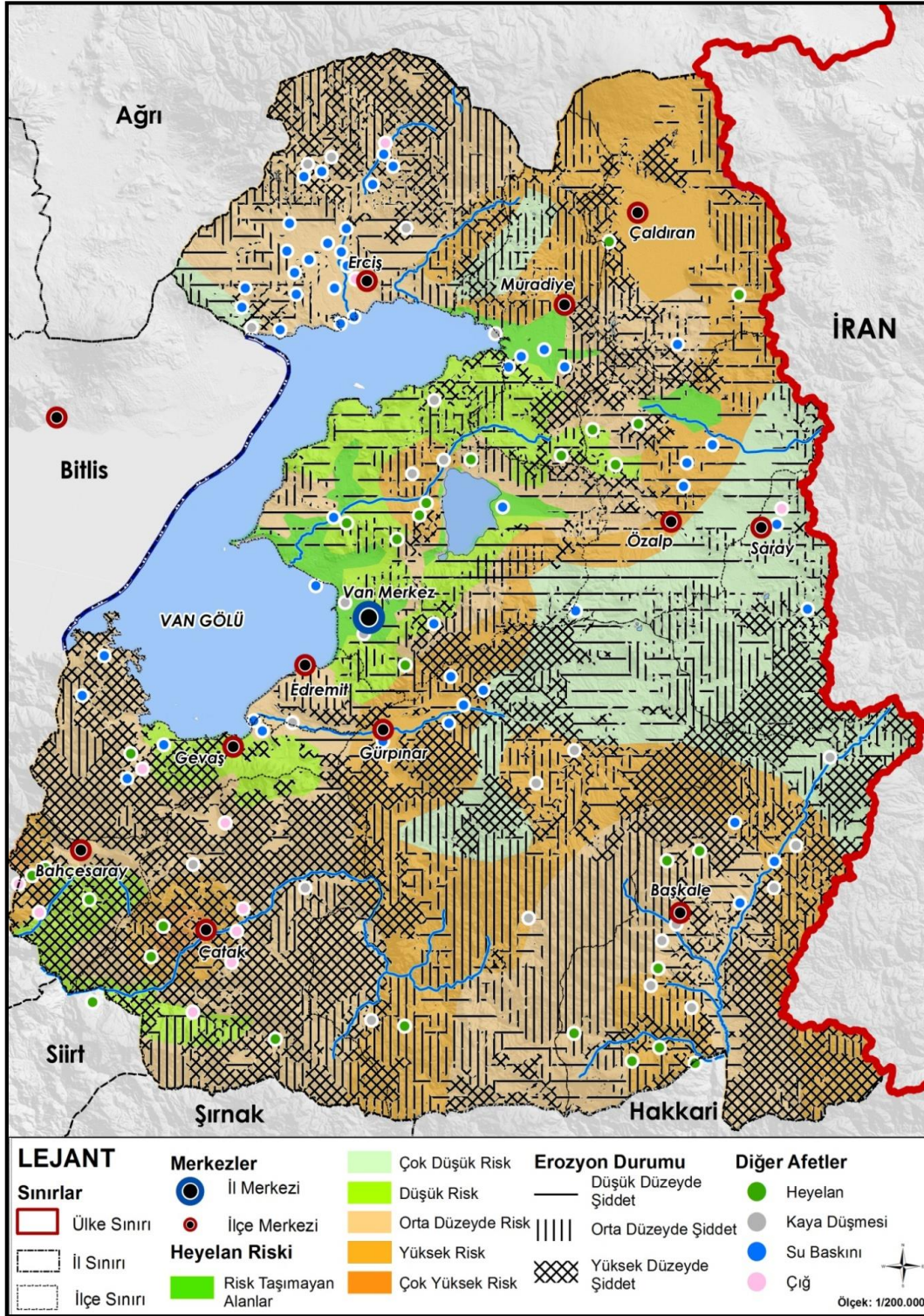
— İl sınırı

0 5 Km

DEPREM ARAŞTIRMA DAİRESİ ANKARA

Van ilinin güney kısmında eğimin yüksek olduğu dağlık alanlarda erozyon riski yüksektir. Bu bağlamda Gevaş, Bahçesaray ve Çatak ilçeleri topraklarının geneli ile Başkale ilçesinin kuzey ve doğusu, Gürpınar ilçesinin kuzeyi ve Erciş ilçesinin kuzeyi erozyon şiddetinin en yüksek olduğu alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Edremit ve Gevaş ilçelerinin göl kıyısında kalan bazı kesimleri de erozyon şiddetinin çok düşük olduğu alanlardır. Van ili topraklarının diğer kesimlerinde ise erozyon şiddeti orta derecededir (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).Gevaş İlçesinde su baskınları genel olarak Van Gölü kıyılarında gerçekleşmektedir. Van ilindeki çığ olayları yoğun olarak Gevaş ilçesinin batısında yaşanmaktadır.(Harita-4)

Harita 4: Van İli Riskli Bölgeler

Kaynak: AVA

1.2.5 Genel Toprak Yapısı

Toprak ve arazi, gerek kentleşme gerekse de ekonomik faaliyetler açısından önem taşıyan doğal varlıklardır. Bu bölümde Van ilinin genel toprak yapısının yanı sıra arazi özellikleri ve genel arazi kullanımı hakkında kısaca bilgi verilmektedir. Kentin alansal arazi kullanımı ise sonraki bölümlerde yer almaktadır. Topografya, iklim ve ana madde farklılıkları nedeni ile Van ilinde çeşitli büyüklükte toprak grupları oluşmuştur. Büyük toprak gruplarının yanı sıra Van ilinde toprak örtüsünden yoksun bazı arazi tipleri de görülmektedir.

Gevaş ilçesinin toprak yapısına bakıldığında ilçenin geneline kestanerengi toprakların hakim olduğunu Harita-5'te görmekteyiz. İlçenin batı kesiminde kireçsiz kahverengi topraklar hakimdir. Bunların dışında regosol, alüvyal, kahverengi topraklar görece olarak ilçede dağınık şekilde varlık göstermiştir. Bu toprakların özelliklerine bakılacak olursa;

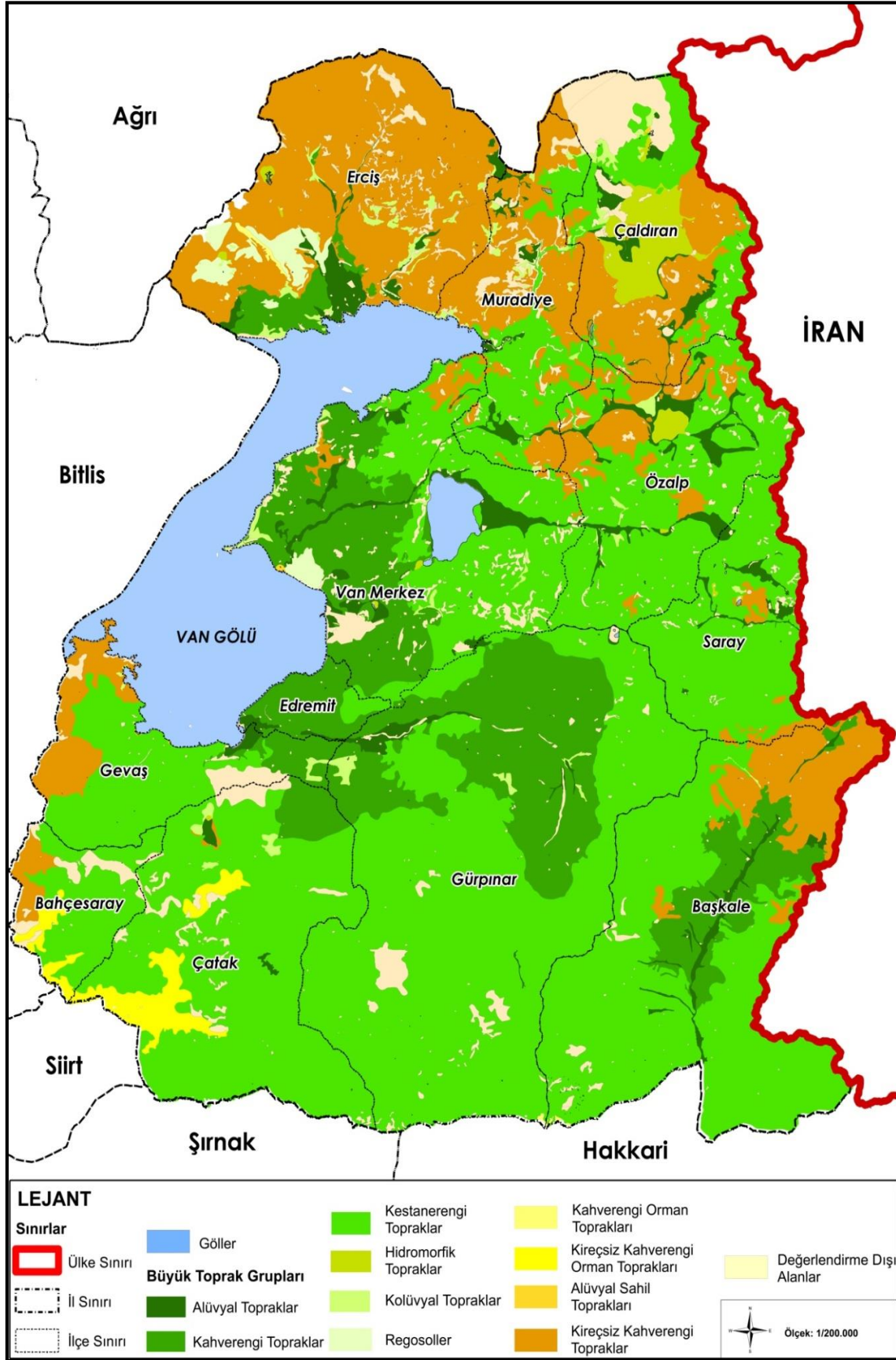
-Alüvval Topraklar: Çoğu kireç bakımından zengin, akarsu havzalarının özelliklerine göre değişmekle beraber ince bünyeli, organik madde oranı fazla, taban suyu yüksek olduğu yerlerde tuzluluk, sodiklik problemi gösteren, akarsular tarafından taşınarak yeni tortul depozitler üzerinde oluşmuş (A) C profilli topraklardır. Van ilinde toplam 68.653 hektarlık alan kaplamaktadır. Alüvyal Topraklar, mineral bakımından zengin, tarımsal değeri en yüksek olan toprak türüdür. Van ili'nin kuzeyinde yoğunlaşan alüvyal topraklar genellikle delta ovalarında rastlanan, geçirgen ve kolay işlenebilen topraklar olması nedeniyle verimleri yüksek olan topraklardır.

-Kahverengi Topraklar: Orta derecede organik maddeye sahip, kireçli, çok miktarda kalsiyum ihtiva eden ABC profilli zonal topraklardır. Aşınmış topraklarda yüksek baz saturasyonunu ve sadece AC horizonunlu yerlerde görülür. PH nötr durumundadır ve alt katmanlarında jips birikimi görülmektedir. Van ili genelinde toplam 292.652 hektarlık alan kaplamaktadır. Kahverengi topraklar verimli toprak türlerindendir. Van Gölü'nün çevresinde yoğunlaşan Kahverengi Topraklar kuru tarım yapılmasına olanak sağlayan bir toprak türüdür.

-Kireçsiz Kahverengi Topraklar: Düşük derecede organik maddeye sahip, asit karakterli ABC profilli zonal topraklardır. Genellikle kireç formasyonları içermeyen ana materyaller üzerinde, iyi drenajlı alüvyal konilerin, teras depozitlerinin ve alçak yamaç bölgelerinin stabil hale gelmiş kısımlarında bulunmaktadır. Van ilinde toplam 324.102 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Regosel Topraklar: Kalkerli veya kalkersiz kayalardan oluşan kaba bünyeli ve sertleşmiş depozitlerden oluşmuş, yüksek geçirgen ve düşük su tutma kapasitelerinden dolayı genelde her mevsim kuru görünen AC profilli topraklardır. Van ilinde toplam 18.701 hektarlık alan kaplamaktadır.

Harita 5: Van İli Genel Toprak Yapısı

Kaynak: AVA

1.2.6 Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar

Van ili sınırları ilinde çeşitli uzunlukta akarsular bulunurken, Van Gölü havzasının akarsuları genelde Van Gölü'ne dökülmektedir. Van ilinin güneyinde yer alanlar ise Basra Körfezi'ne, doğu kısmından uzananlar ise İran'a ulaşmaktadır Van ili alanı çok dağlık olduğundan yörede birleşik büyük bir akarsu oluşmamaktadır. Van ili sınırlarında yer alan küçük akarsuların ise çoğu yaza aylarında çekilmekte ya da tamamıyla kurumaktadır. . Bütünüyle bir kapalı havza niteliği taşıyan Van Gölü havzasında yer alan en önemli akarsular Bendimahi Çayı, Hoşap Çayı, Karasu Çayı ve Memedik Çayı'dır. Bu akarsuların çok sayıda küçük kolları olduğu gibi, ilde ayrıca birçok küçük dere yer almaktadır.

Van Gölü

Kapalı bir göl olan Van Gölü kıtasal plaka kenarında yer alan bir göl olup alansal genişlik bakımından 3.765 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin en büyük gölü olmakla birlikte dünyadaki kapalı göller içerisinde 13. sırada yer almaktadır. Buna karşın derinliğinin fazla olması nedeniyle yaklaşık 607 km³ lük toplam su hacmiyle Hazar Denizi, Aral ve Issyk Kul (Issık Gölü) göllerinden sonra kapalı göller içinde 4. sırada yer almaktadır.

Van Gölü Havzası tabanında yer alan Van Gölü 3713 km² lik yüzey yüzölçümü, 451 m. maksimum derinliği ve yüksek soda içeriği (% 22 tuzluluk ve 9.8 lik pH değeri) ile yeryüzündeki en büyük terminal göllerden biridir. Denizden yüksekliği ortalama 1.648 metre olan Van Gölü, Van ve Bitlis'in Tatvan ilçesi sınırlarında yer almaktadır

Gölün, güneybatıdaki Tatvan koyu ile kuzeydoğudaki Bendimahi Çayı ağzı arasındaki uzunluğu 128 km, Gevaş kıyıları ile Arin Gölü yakınındaki kuzey kıyıları arasındaki genişliği 54 km'dir. Erciş körfezi ile Van Koyu'nda derinlikler 100 metrenin altındadır. Tatvan Baseni olarak adlandırılan alanda ise derinlikler 400 metrenin üzerine çıkmaktadır. Maksimum derinlik, bu bölgenin kuzey kenarında 451 m. olarak ölçülmüştür. Gölün en geniş yeri, körfezdeki Bendimahi Çayı'nın döküldüğü yerle güneybatıdaki Tuğ arasında yer almaktadır. Bu mesafe yaklaşık 125 km, kuzey-güney doğrultusundaki azami genişlik ise 75 km'dir. Gölün kenarındaki en alçak yer ise Reşadiye doğusunda olup 1.800 m yüksekliğindedir.

Van Gölü'nün su seviyesi, 3-5 yıllık periyotlar halinde zaman zaman yükselip alçalmaktadır. Bunun yanında 1943 yılından beri yapılan günlük seviye ölçümleri, jeomorfolojik ve tarihi bulgulardan hareketle Van Gölü'ndeki su seviyesinin bazı yıllar alçalıp bazı yıllarda yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte uzun vadede Van Gölü'nde sürekli olarak su seviyesinin yükseldiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Van Gölü'nde su seviyesinin yükselme hızının yıllık ortalamalara göre yılda 4-5 cm kadar olduğu gözlenmektedir.

Öte yandan Van Gölü, hem tatlı su hem de deniz ekosistemlerinden farklı bir sucul ekosisteme sahiptir. Suları tuzlu ve sodalı olan Van Gölü'ndeki suyun tuzluluk oranı %0,19, pH'ı ise 9,8 seviyesindedir. Bu tuzlu sularda yüksek miktarda soda da bulunmaktadır. Bunun nedeni, Van Gölü'nü besleyen akarsuların geçtiği volkanik araziye oluşturan kayalarda sodyum bileşiklerine rastlanmasıdır. Bu

bileşiklerin eriyerek akarsular tarafından taşınması ve buharlaşma sonucunda oluşan yoğunlaşma, Van Gölü'ndeki suların sodalı olmasına yol açmaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Sulak alan olarak Van ili sınırları içerisinde yer üstü su kaynakları arasında deltalar da bulunmaktadır. Bendimahı Deltası, Dönemeç Deltası, Çelebibağı Sazlığı, Edremit Sazlığı, Çiçekli Gölleri, Çimenova Gölleri, Çaldıran Sulak Alanı, Erçek Gölü, Turna (Keşiş) Gölü ve büyük kısmı Van il sınırları içinde kalan Van Gölü Sulak Alanı, Van ilinde bulunan sulak alan ve delta alanlarıdır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).Aşağıdaki tabloda Delta Alanları ve Sulak Alanlar gösterilmiştir.

Tablo 1: Van İli Delta Alanları ve Sulak Alanları

Adı	Tip	Bulunduğu Yer	Alan (km ²)
Bendimahı Deltası	Delta Alanı	Muradiye İlçesi	83,32
Dönemeç Deltası	Delta Alanı	Gürpınar ve Gevaş İlçeleri	73,19
Çelebibağı Sazlıkları	Sulak Alan	Erciş İlçesi	12,39
Edremit Sazlıkları	Sulak Alan	Edremit İlçesi	18,55
Çiçekli Gölleri	Sulak Alan	Muradiye İlçesi	17,36
Çaldıran Sulak Alanları	Sulak Alan	Çaldıran İlçesi	223,18
Çimenova Gölleri	Sulak Alan	Saray İlçesi	95,81
Erçek Gölü	Sulak Alan	Van Merkez İlçesi	186,76
Turna Gölü	Sulak Alan	Van Merkez İlçesi	16,07
Van Gölü	Sulak Alan	Van ve Bitlis İlleri	4.271,02

Kaynak: Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009

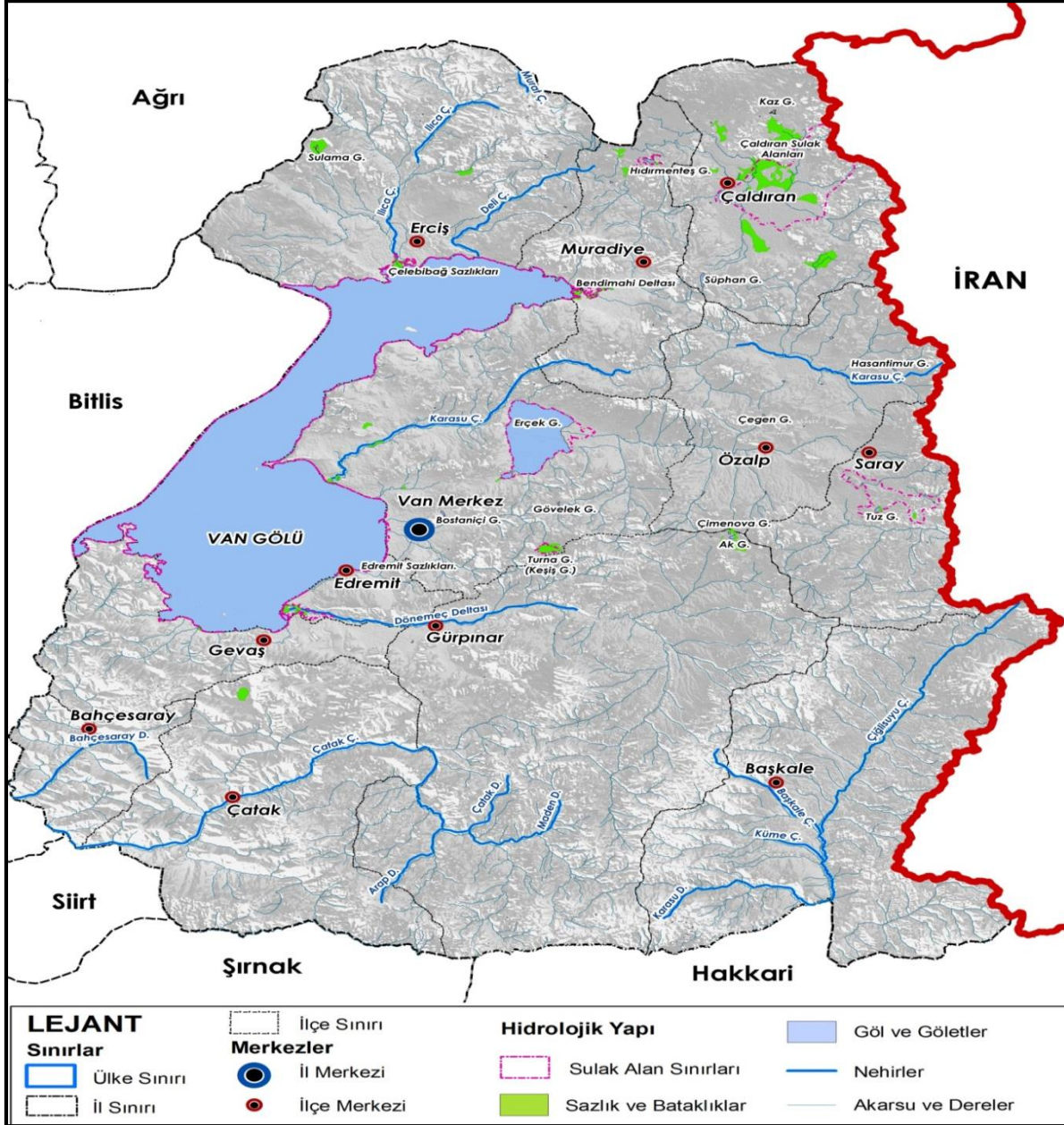
Van ili, yüzey ve yer altı su kaynakları bakımından oldukça zengin bir kenttir. Van ili sınırları içerisinde yer alan en önemli yüzey ve yer altı su kaynakları Kale Grup Kaynağı, Bakacık Grup Kaynağı, Erek Kaynak Suyu, Erciş Grup Kaynağı, Gevaş-Gürpınar-Güzelsu Karst Kaynak Grubu ve Samran kaynak grubudur.

Gevaş-Gürpınar-Güzelsu Karst Kaynak Grubu Van ilinin Gevaş-Gürpınar-Güzelsu havzası sınırları içerisinde değişik lokasyonlardan boşalan farklı debilerdeki kaynaklardan oluşmaktadır. Bu kaynaklardan ilki Dokuzağaç kaynaklardır. Gevaş ilçesinin batısında yer alan 4 kaynak Yüksekova Karmaşığı içerisindeki, kumtaşı ve konglomeratik düzeylerden çıkmaktadır. Bu kaynaklar genellikle 1.750-2.000 metre kotlarından olup debileri 5 lt/sn düzeyindedir. Ayrıca bu kaynaklar, genellikle yazın kuruyan kaynaklar arasında yer almaktadır.

Gevaş-Gürpınar-Güzelsu Karst kaynak grubunda yer alan bir diğer kaynak ise Gevaş kaynaklarıdır. Gevaş ilçesindeki Köyaltı deresi boyunca yer alan Gevaş kaynaklarının debileri 30 ile 360 lt/sn arasında değişmektedir. Kaynakların çoğu kaptaja alınarak içme suyu olarak Gevaş ilçesine verilmektedir.

Gevaş-Abalı bindirme hattı boyunca karstik kireçtaşlarından çok sayıda kaynak çıkmaktadır. Genellikle 1.900-2.000 metre yükseltisinden çıkan bu kaynakların debileri 5–100 lt/sn arasındadır.

Harita 6: Van İli Hidrolojik Yapı

Kaynak: AVA

1.2.7 Ormanlık Alanlar

Van ili sınırları içerisinde 26.293,5 hektar düzeyinde orman alanı bulunmakla birlikte orman alanlarının genel saha (2.136.017 ha) içindeki payı %1,2 civarındadır. Bölgede bulunan tüm ormanların mülkiyeti

devlete ait olmakla birlikte bölgedeki ormanlar, yakacak odun ihtiyacını karşılamak üzere Orman Genel Müdürlüğü, tarafından işletilmektedir. Bölgede Orman Genel Müdürlüğü tarafından işletilmekte olan devlet ormanlarından sadece yakacak odun üretilmektedir.

Aşağıdaki haritada Van ili ormanlık alanları gösterilmiştir. Gevaş ilçesinin ormanlık alanlarına bakıldığında ilçenin kuzey-batı kesimlerinde bozuk koruluk alanlar vardır. Bu bölgelerde meşe ve ardıç ağaçları yetişmektedir. Ormanlar, uzun yıllar şiddetli tahribata maruz kaldığından ağaç türlerinin yanı sıra toprağın yapısında da olumsuz gelişmeler olmuştur. Alan, vejetasyon örtüsünden sürekli arındırılmış olduğundan, toprağın üst örtüsünün yüzey erozyonu ile tamamen aşındığı görülmektedir. Sürekli otlatma ve yaprak faydalanması, ormanı tahrip ettiği gibi toprağının verimsizleşmesine de neden olmaktadır.

Harita 7: Van İli Orman Alanları

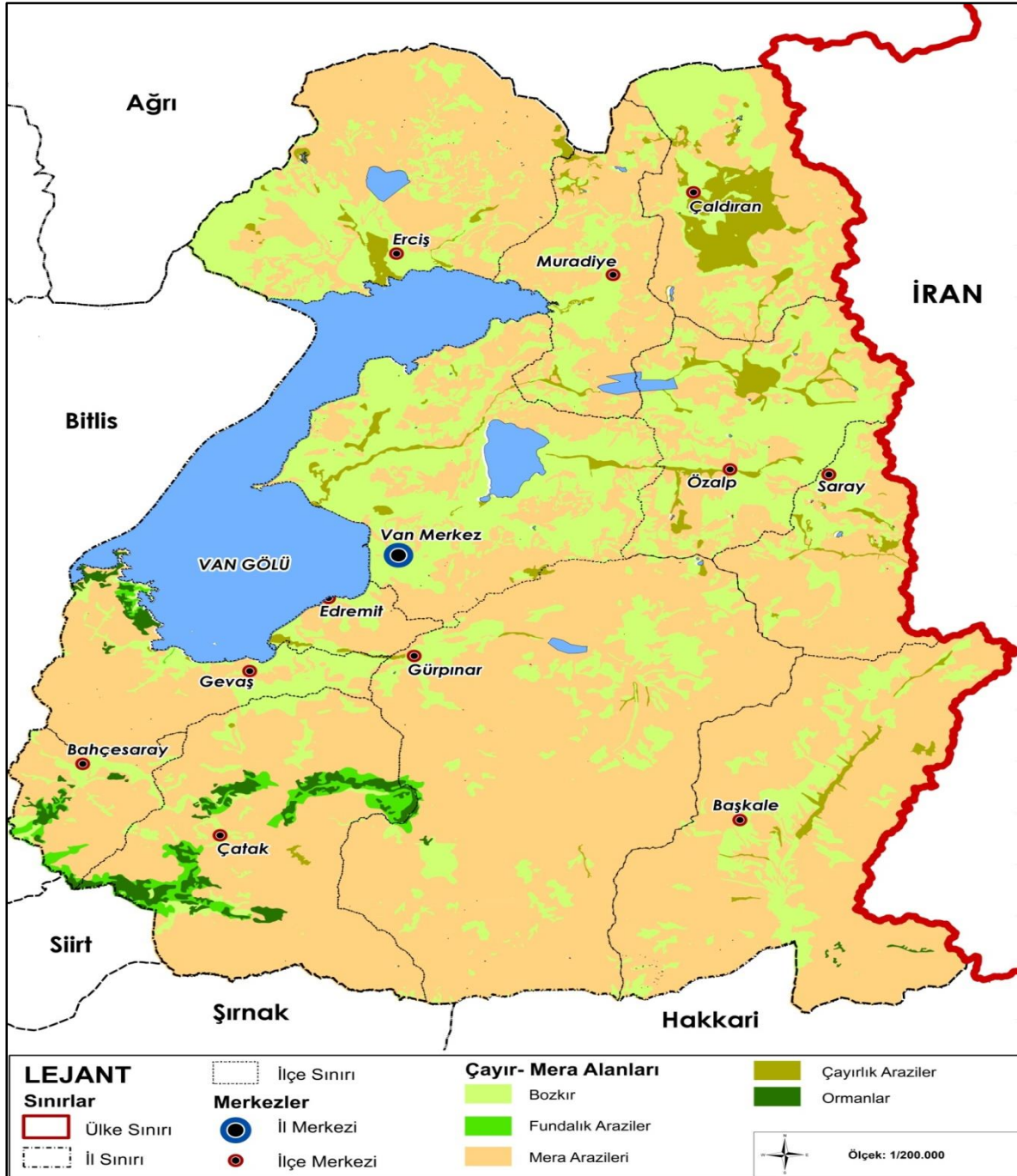

Kaynak: AVA

1.2.8 Çayır ve Mera Alanları

Van ilinde çayır mera alanlarının oranının yüksek olması hayvancılık için bir potansiyel olarak görülmekte, ancak orman alanlarının azlığı yağış açısından sorun teşkil etmekte ve erozyona neden olmaktadır. İlçe genel olarak mera alanları ile doludur. İlçenin doğusu ile Van Gölü kıyıları bozkır alanlarla kaplıdır. İlçenin kuzey-batı kesiminde bozkırla karışık fundalık arazilerin varlığı söz konusudur.

Harita 8: Van İli Çayır ve Mera Alanları

Kaynak: AVA

1.2.9 Sıcaklık

Denizden yüksekliği 1.725 metre olan Van ilinin iklim özellikleri karasal iklim tipi olmakla birlikte ilde kışlar soğuk, yazlar ise sıcak ve kurak geçmektedir. Van ilinin orta kesiminde küçük bir deniz karakteri gösteren Van Gölü'nün bulunması iklimin yumuşak geçmesini sağlamaktadır. Göl, kış döneminde ılık olması nedeniyle hava sıcaklığını yumuşatmaktadır. Yaz döneminde ise havayı serinletme özeliğine sahiptir. Yaz mevsimi kısa süreli iken kış mevsimi uzun sürmekte olup yağışlar genellikle kar şeklinde olmaktadır. İlde kış ve yaz mevsimleri arasında sıcaklık farkı büyük olduğu gibi gece ve gündüz arasındaki sıcaklık farkı da büyüktür (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009). Aşağıdaki tabloda Van İlinin İlçe bazlı sıcaklık değerleri verilmiştir. Gevaş İlçesinin sıcaklık değerlerine bakıldığında Van Gölü'nün güney kesiminde yer almasının bir sonucu olarak ilçenin sıcaklık değerlerinde ciddi dalgalanmalar bulunmaktadır. Göl ılıman bir etki yaratmaktadır. İlde karasal iklim hâkimiyetinden dolayı kışlar genelde soğuk ve sert geçmektedir. İlçeden ilçeye farklar olsa da bütün ilçelerde kış aylarının ortalama sıcaklığı sıfırın altındadır. En sıcak dönem olan temmuz ve ağustos aylarında ise ilçelerin ortalama sıcaklıkları 20 °C dolaylarında seyretmektedir. Yıl geneline bakıldığında Van ilinin en soğuk ilçesinin Çaldıran, en sıcak ilçelerinin ise merkez ilçeler ve Gevaş olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Van İli İlçelerinin Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Değerleri (°C)

İlçe	Aylar											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Muradiye	-5.55	-4.68	0.29	7.0 3	12.68	17.80	22.45	21.91	16.6 0	9.77	3.1 8	-2.62
Özalp	- 10.13	-8.68	- 2.04	5.5 3	10.82	16.08	20.69	20.17	14.7 9	7.92	0.9 9	-6.31
Gevaş	-3.63	-3.14	1.21	8.1 6	12.92	17.89	21.69	20.91	16.5 0	10.1 0	3.8 3	-1.12
Merkez	-3.58	-3.13	1.03	7.4 8	13.03	18.06	22.21	21.83	17.1 8	10.6 5	4.4 2	-0.89
Erciş	-5.70	-4.96	0.19	6.6 9	12.39	17.48	21.71	20.97	15.5 3	9.21	2.9 3	-2.71
Bahçesaray	-4.63	-1.83	3.27	8.4 3	11.33	16.50	21.45	19.45	15.4 0	10.5 0	4.1 7	-0.23
Gürpınar	-4.39	-3.45	1.01	7.7 5	12.54	17.26	20.76	19.96	15.5 3	9.94	3.2 2	-2.62
Çaldıran	- 11.95	- 11.02	- 4.26	4.3 3	10.15	14.81	19.25	18.83	14.32	7.28	0.3 7	-8.16
Başkale	-6.92	-6.11	- 1.77	4.7 2	9.67	15.25	19.67	19.57	15.2 7	8.22	1.1 0	-4.50
Ortalama	-6.28	-5.22	- 0.12	6.6 8	11.73	16.79	21.10	20.40	15.6 8	9.29	2.6 1	-3.24

Kaynak: AVA

Tablo 3: Van İli İklim Verileri

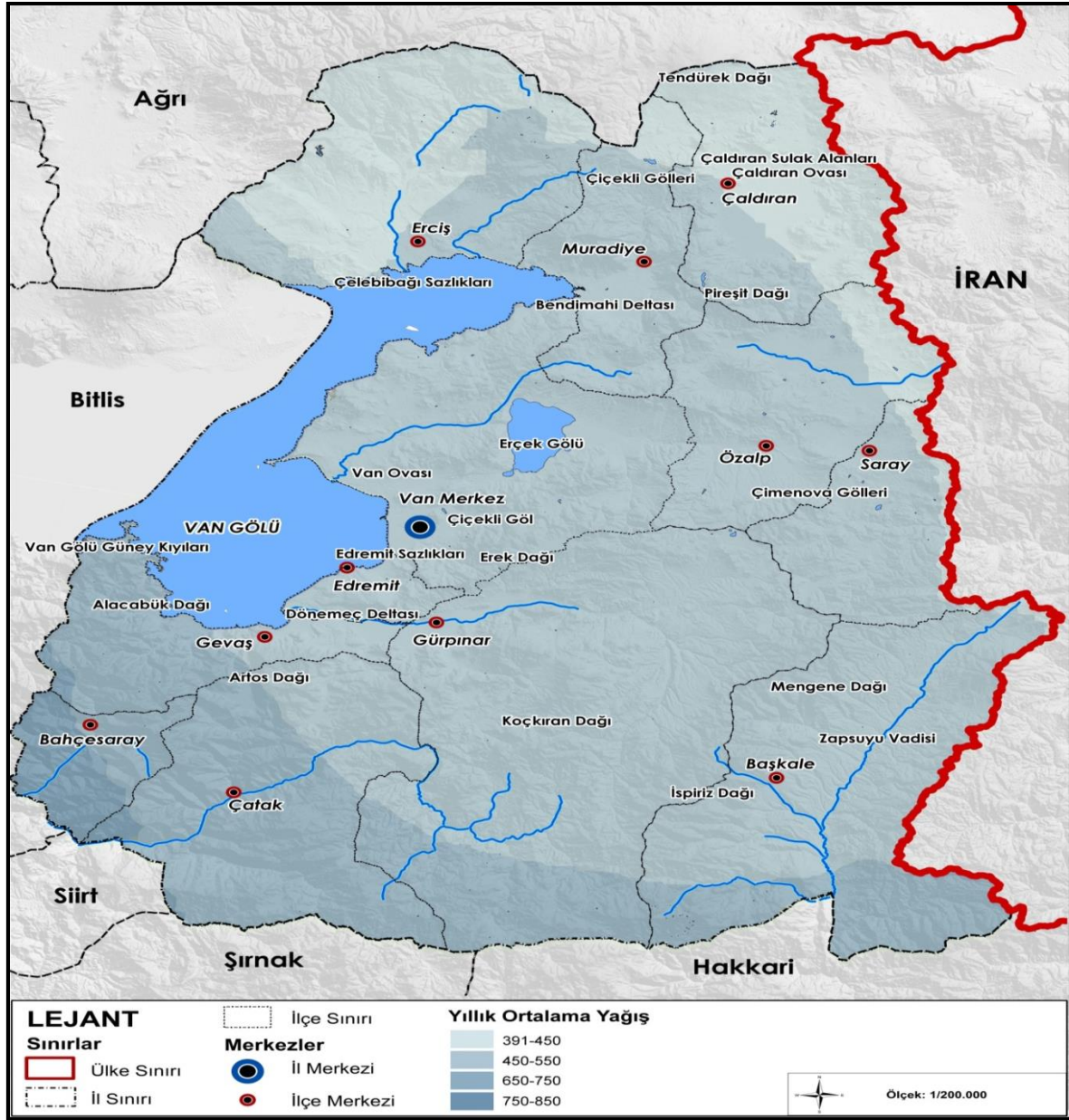
Aylar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	-3,0	-2,3	2,0	8,2	13,5	18,7	22,7	22,5	17,5	11,6	4,6	-0,3	9,6
Ortalama Yüksek Sıcaklık (°C)	2,1	2,7	6,7	12,9	18,3	23,8	27,9	28,2	23,8	17,6	9,9	4,6	14,9
Ortalama Düşük Sıcaklık (°C)	6,8	-6,3	-1,9	3,5	7,8	12,0	15,9	16,0	11,6	6,8	0,8	-3,8	4,6
En Yüksek Sıcaklık (°C)	9,4	10,2	19,8	24,0	28,3	33,2	37,0	35,1	33,1	27,0	17,2	14,9	37,0
En Düşük Sıcaklık (°C)	-22,6	-21,0	-17,0	-9,8	0,0	4,6	8,4	7,0	1,4	-3,0	-12,0	-20,3	-22,6
Ortalama Bağıl Nem (%)	65	65	65	60	54	48	45	43	46	57	64	66	56
Ortalama Buhar Basıncı (hPa)	3,4	3,6	4,8	6,5	8,5	10,6	12,8	12,1	9,4	7,9	5,6	4,2	7,5
Ortalama Bulutluluk (0-10)	5,0	4,9	5,1	5,0	3,8	2,1	1,7	1,3	1,3	3,5	4,5	5,3	3,6
Ortalama Açık Günler Sayısı (bult.0,0-1,9)	6,5	5,9	6,2	5,6	9,2	17,3	19,5	22,9	22,1	10,8	7,8	5,5	139,3
Günlük Ort. Güneşlenme Şiddeti (cal/cm ² . dak.)	241,0	332,8	420,2	491,7	589,1	671,2	649,5	590,1	506,1	353,9	250,7	202,2	441,6
Ortalama Toplam Yağış Miktarı (mm)	32,8	26,3	49,0	59,6	41,0	18,3	6,4	3,7	15,2	41,9	53,6	46,6	394,4
Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayısı	9,6	9,4	9,0	2,0	0,2	-	-	-	0,1	0,1	3,2	7,7	41,1
41,1En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı (cm)	72,0	60,0	32,0	15,0	4,0	-	-	-	-	3,0	34,0	120,0	120,0
Ortalama Rüzgâr Hızı (m/s)	2,2	2,3	2,4	2,6	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,4	2,4	2,1	2,4
En Hızlı Esen Rüzgârın Yönü ve Hızı (m/s)	SE 26,0	S 32,0	SE 26,6	SSW 25,6	SW 32,2	S 26,7	ENE 24,8	SSE 22,7	WNW 25,0	SW 23,6	SSE 29,7	SSE 26,8	SW 32,2

1.2.10 Yağış

Van ilinde 1988–2007 arasındaki yirmi yıllık ortalamalar esas alındığında, yıllık toplam ortalama yağış miktarının 394,4 mm olduğu görülmektedir. Toplam yağışların aylara göre dağılımına bakıldığında ise ilin en çok yağış aldığı ayın 59,6 mm ile Nisan ayı ve 53,6 mm ile Kasım ayı olduğu görülmektedir. Aylık toplam yağışlarda en az yağışın yaşandığı zaman ise 3,7 mm. yağış miktarı ile Ağustos ayıdır. Yağışın en az olduğu mevsim ise yaz mevsimidir (%10,43).

Yağışın büyük bir kısmı Kış mevsiminde düşmekte olup yağışlı geçen 85 günün 35'inde kar yağmaktadır. Kar yağışlarının görüldüğü devre kasım başından mart sonuna kadar devam etmektedir. İlin güney kesimi kuzey kesimine göre daha fazla yağış almaktadır. Bahçesaray, Çatak ilçeleri ile Gürpınar ve Başkale ilçelerinin güneyi en fazla yağış alan bölgelerdir (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011). Aşağıdaki haritaya bakıldığında Gevaş İlçesinin yağış miktarına bakıldığında ilçenin doğu kesimleri yıllık ortalama olarak 450-550 mm yağış almaktadır. İlçenin batısına baktığımızda bu kesimler yıllık ortalama olarak 650-750 mm yağış almaktadır.

Harita 9: Van İli ve İlçeleri Yıllık Ortalama Yağış Miktarı

Kaynak: AVA

1.3 İlçenin İdari Yapısı

Van'ın bir ilçesi olan Gevaş'a bağlı 11 adet mahalle ve 30 adet köy bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda Gevaş'ın, Van'ın, TRB2'nin ve Türkiye'nin mahalle ve köy verileri gösterilmiştir.

Tablo 4:Gevaş, Van ve TRB2 Bölgesi'nin İdari Yapısı

	İlçe Sayısı	Mahalle Sayısı	Köy Sayısı	Yüzölçümü Hariç-km ²	(Göl
Gevaş	-	11	30	725.5	
Van	13	690	576	19.300	
TRB2	30	973	853	41.558	
Türkiye	970	31.965	18.362	769.604	

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak tarafımızca şekillendirilmiştir.

Aşağıdaki tabloda Gevaş'ın köylerinin nüfusu ve il, ilçe merkezlerine uzaklıkları gösterilmiştir.

Tablo 5: İlçe Köylerinin Nüfusu, İlçe ve İl Merkezine Uzaklıkları

Gevaş'ın Köyleri	İlçe Merkezine uzaklık km	İl Merkezine uzaklık km	Nüfus
ABALI	11	33	970
ALADÜZ	7	36	293
ALTINSAÇ	46	86	223
ANAKÖY	50	90	269
ATALAN	5	36	793
AYDINCAK	39	79	1.071
BAĞLAMA	26	66	302
DAĞYÖRE	12	52	201
DALDERE	60	100	373
DEĞİRMİTAŞ	29	69	488
DİLMETAŞ	17	57	488
DOKUZAĞAÇ	11	51	576
GÖRÜNDÜ	30	70	689
GÜNDOĞAN	22	32	645
HASBEY	30	70	1.067
İKİZLER	17	47	756
İNKÖY	48	88	200
KAYALAR	21	61	310
KAZANÇ	25	65	365
KIZILTAŞ	16	47	593
KOÇAK	27	67	457

GEVAŞ İLÇE ANALİZİ

KURULTU	27	67	585
KUŞLUK	35	75	899
TİMAR	41	81	277
TÖRELİ	45	85	52
UĞURVEREN	16	32	256
YANIKÇAY	30	70	230
YEMİŞLİK	24	64	610
YOLDÖNDÜ	40	80	864
YUVA	26	66	449

Kaynak: www.yerelnet.org.tr (Erişim Tarihi:08.02.2016)

www.koylerimiz.info(Erişim Tarihi:08.02.2016)

2. Sosyo-Kültürel Yapı

2.1 Nüfus

Bir yerleşmenin sosyal yapısının analizi, geçmişten günümüze kadar olan süreçteki nüfus yapısındaki değişimlere bakarak gelecekte neye, ne kadar, hangi mekanda gereksinim duyulacağını ortaya çıkarılması açısından önemlidir. Bir yerleşmenin geleceği için öngörülerde bulunmanın ilk adımlarından birisi mevcut nüfus yapısının analizidir. Nüfusun sayısal ve mekansal özelliklerinin yanı sıra yaş, meslek, istidam yapısı ve eğitim düzeyine ilişkin göstergelerle yapısal özelliklerinin de analizi, yerleşmenin gelecekteki vizyonunun mevcut insan kaynağı ile uygunluğu, kapasite geliştirilmek için gerekli araçların belirlenmesi açısından gereklidir. Bu bağlamda Gevaş İlçesinin 2010-2015 nüfus verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Gevaş ilçesiyle birlikte tabloda Van'ın ve TRB2'nin de nüfus verileri gösterilmiştir.

Gevaş ilçesinin 2010-2015 yıllarına dair nüfus verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: 2010-2015 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2015

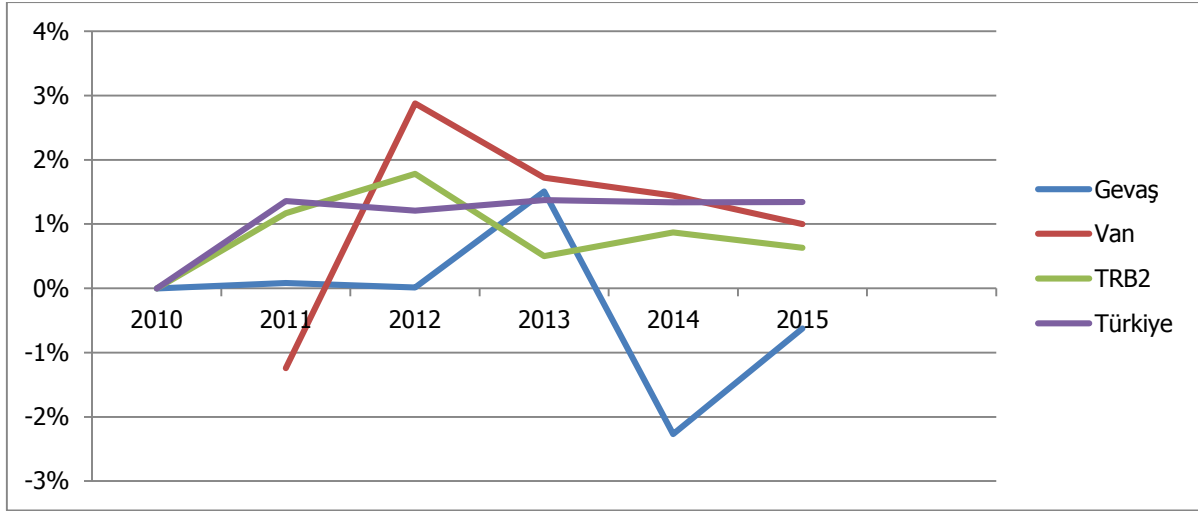
	Gevaş	Van	TRB2	Türkiye
2010	29.187	1.035.418	2.022.373	73.722.988
2011	29.211	1.022.532	2.046.027	74.724.269
2012	29.215	1.051.975	2.082.470	75.627.384
2013	29.655	1.070.113	2.092.863	76.667.864
2014	28.982	1.085.542	2.111.068	77.695.904
2015	28.801	1.096.397	2.124.349	78.741.053

Kaynak: TÜİK ADNKS

Türkiye, TRB2 ve Van'ın nüfus verilerinde artış gözlemlenirken Gevaş İlçesinde 2013'den sonra nüfus artışı gerilemektedir.

Aşağıdaki Grafikte Gevaş ilçesiyle beraber Van'ın, TRB2'nin ve Türkiye'nin nüfus artış hızı gösterilmiştir.

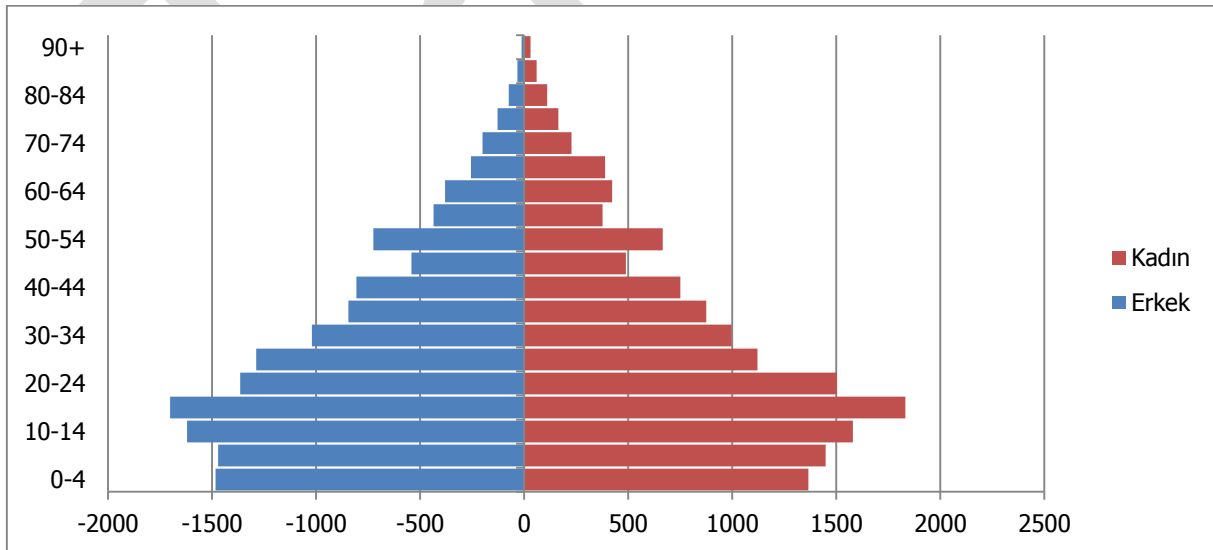
Grafik 1: Bölgede Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015

Grafikte görüldüğü gibi Gevaş İlçesinin Nüfus artış hızı 2013-2015 arasında negatif yönlüdür.

Aşağıdaki tabloda Gevaş İlçesinin beşerli yaş gurubu nüfus piramidi bulunmaktadır. Gevaş İlçesinin nüfus piramidine göre kadın ve erkek nüfusu oranı birbirine yakındır. Bu yakınlık yaş guruplarında da görülmektedir. Yaş guruplarına göre en fazla nüfusa sahip yaş gurubu 10-14 ve 15-19 yaş gurubudur. Bu ise ilçede genç bağımlılık oranının yüksek olduğunu ifade eder.

Grafik 2: Gevaş İlçesinin Nüfus Piramidi, 2015

Kaynak: TÜİK verileri kullanılarak tarafımızca çizilmiştir.

Nüfus bağımlılıkları genç ve yaşlı nüfus bağımlılığı olmak üzere ikiye ayrılır. Genç bağımlılık oranı 0-14 yaş aralığındaki nüfusun, yaşlı bağımlılık oranı ise 65 ve üstündeki yaş grubunda bulunan nüfusun; 15-64 yaş aralığında çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla hesaplanır. Gevaş ilçesinde genç bağımlılık oranı Van ve TRB2 bölgelerinden daha düşüktür. Yaşlı bağımlılık oranı ise Van ve TRB2 bölgesine nazaran daha fazladır. (Bkz. Tablo-7).

Tablo 7: Bölgede Nüfus Bağımlılık Oranları, 2015

	Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş/15-64 Yaş)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+ / 15-64 Yaş Yaş)	Toplam Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş + 65+ Yaş)
Gevaş	49,48	9,29	58,78
Van	60,89	5,92	66,81
TRB2	59,22	6,34	65,56
Türkiye	35,4	12,17	47,57

Kaynak : TÜİK ADNKS (Erişim Tarihi: 02.02.2016).

2.2 Göç

Göç, dini, iktisadi, siyasi, sosyal ve diğer sebeplerden dolayı insan topluluklarının hayatlarının tamamını veya bir bölümünü geçirmek üzere bir iskan ünitesinden, bir başkasına yerleşmek suretiyle yaptıkları coğrafi yer değiştirme hareketidir. Kişisel nedenlerle yer değiştirmeye ve bu esnada nakledilen eşyaların hepsine de göç denmektedir. Göç bir ülkenin başlıca sorunları arasında yer almaktadır. Bunun temeli ise köy yaşamında makineleşmeye geçilmesi ve sanayileşmenin ülkede daha fazla değer kazanmasıdır. Ayrıca eğitim şartlarının yetersizliği de insanları şehre sürüklemiştir. Sağlık koşullarının köylerde yeterli düzeyde olmaması da göçün başlıca etkenleri arasında yer almaktadır.

Aşağıdaki tabloda Gevaş ilçesinin göç bilgileri bulunmaktadır. Net göç bir bölgeye gelen ve bu bölgeden gidenlerin farkı ile hesaplanır. Eğer bölgeye gelen nüfus sayısı giden nüfus sayısından az ise net göç hızı eksi kutupludur. Gevaş, Van ve TRB2'nin göç verilerine baktığımızda net göç hızı negatiftir. Bu ise alınan göçten verilen göçün daha az olduğu anlamına gelmektedir. Göç bir ülke için çok ciddi bir sorun demektir. İç göç yüzünden tarımsal nüfus yoğunluğu gittikçe azalmaktadır

Tablo 8: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2015

	ADNKS 2015 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
Gevaş	28.801	946	1.484	-538	-18,51

VAN	1.096.397	30,492	48,061	-17,569	-15,9
TRB2	2.124.349	55,073	95,377	-40,304	-18,79

Kaynak : Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 03.03.2016).

İstanbul, Ankara ve İzmir’de yaşayan Gevaşlı, Vanlı ve TRB2li varlığına baktığımızda yoğunluk her üç kıstasta İstanbul’dadır. Üç büyükşehirde yaşayan Gevaşlı Vanlı ve TRB2li sayısı sonra İzmir’de ve en son olarak da Ankara’da yoğunlaşmaktadır.

Tablo 9: Üç Büyük Şehirde Vanlı, TRB2’li ve Gevaş’lı Varlığı

	İstanbul	Ankara	İzmir
Gevaş	30.844	513	1.518
VAN	191.979	21.521	27.138
TRB2	560.041	51.190	119.454

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 20.02.2016).

2.3 Eğitim

Gevaş ilçesi eğitim faaliyetlerine bakıldığında 1 Anaokulu, 36 ilkököl, 13 ortaokul ve 1 tanesi Genel Ortaöğretim olmak üzere toplam 5 adet Ortaöğretim vardır. Gevaş ilçesi Van ili ve TRB2 bölgesinin 2015-2016 verileri aşağıdaki tablodadır.

Tablo 10: Gevaş, Van ve TRB2 Bölgesi Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları

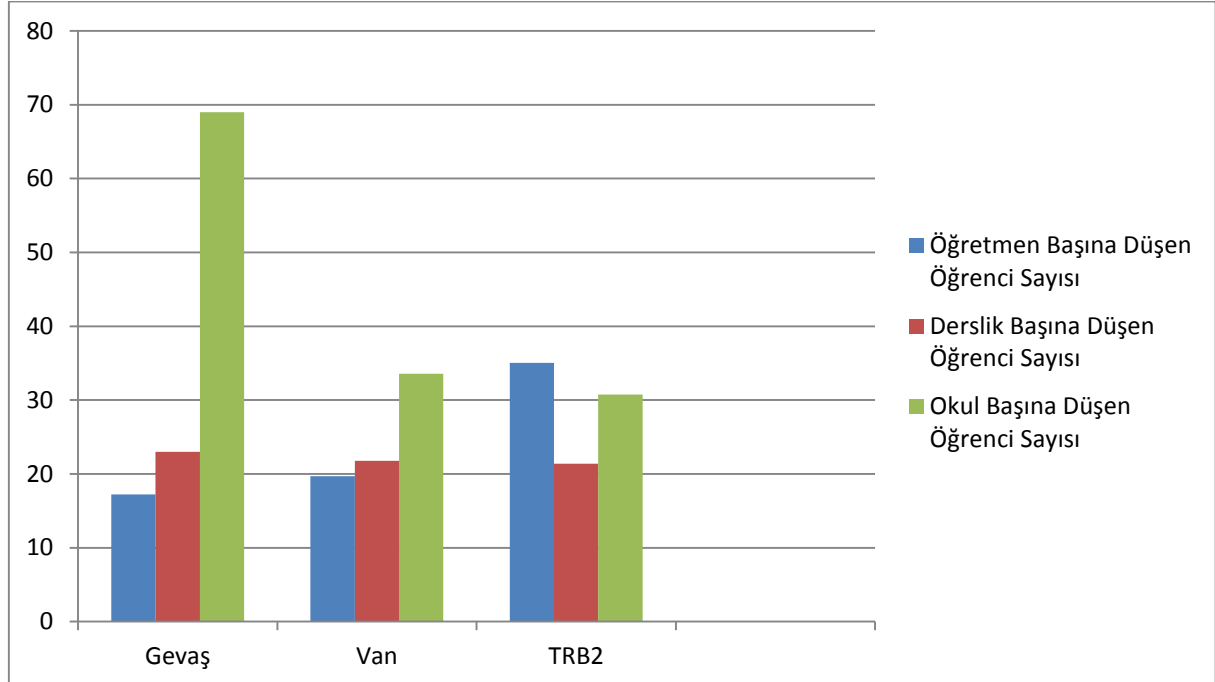
		Okul sayısı	Öğrenci sayısı	Öğretmen sayısı	Derslik sayısı
Gevaş	Anaokulu	1	69	4	3
	İlköğretim	49	5.651	147	214
	Genel ortaöğretim	1	361	23	16
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	4	1634	104	62
	Anaokulu	661	22.182	1.126	1.019
	İlköğretim	1 232	237.548	10.501	7.398
	Genel ortaöğretim	42	37.671	1.324	856

VAN	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	76	44.476	2.218	1.399
TRB2	Anaokulu	1.283	39.457	2.039	1.846
	İlköğretim	2.872	467.523	21.174	15.684
	Genel ortaöğretim	90	79.734	2.560	1.556
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	155	85.620	4.425	2.474

Kaynak: TÜİK Veri tabanı, Edremit İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Gevaş İlçesinde bulunan anaokulu bir adettir. Fakat ilkokul bünyesinde olan anasınıfları vardır. Anasınıfına giden öğrenci sayısı ise 562'dir. Bu sayı ilkokula giden öğrenciler içerisinde gösterilmiştir. Anaokulu 1 tane olduğu için okul başına düşen öğrenci sayısı Van ve TRB2 Bölgesi'nden daha fazladır. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 17'dir. Van ve TRB2 Bölgesi'nde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı daha fazladır.

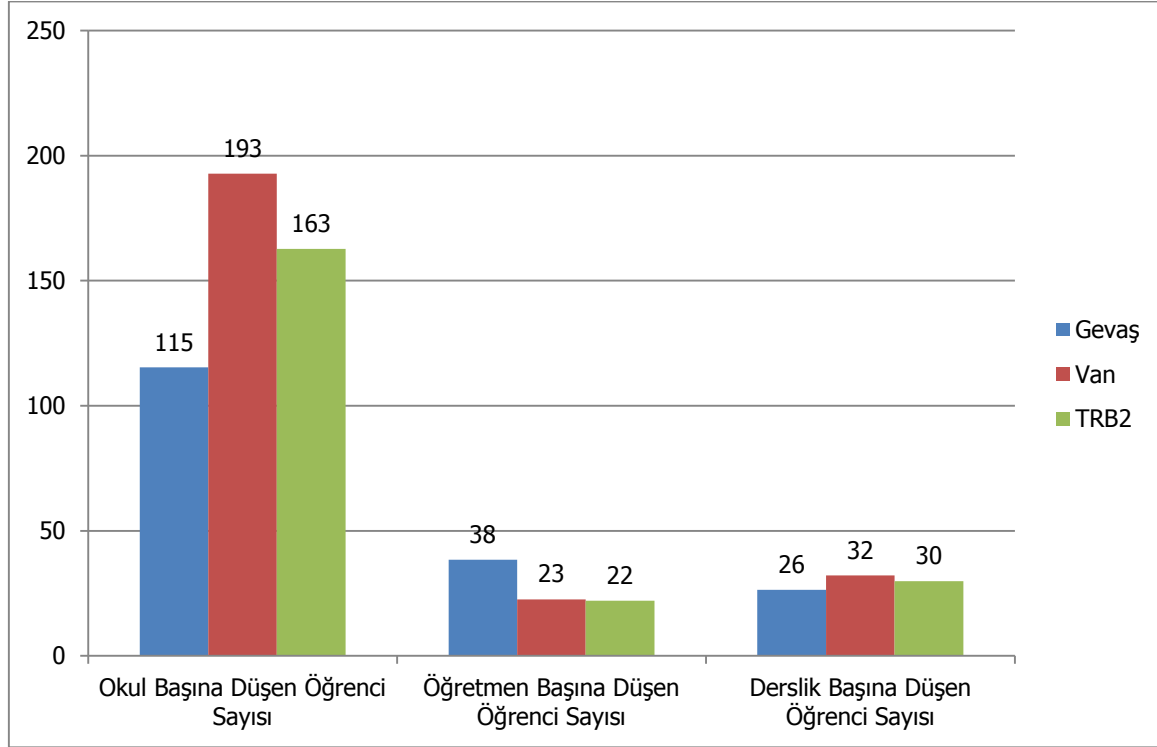
Grafik 3: Okulöncesi Seviyede Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK Veritabanı

Aşağıdaki grafikte ilköğretim seviyesinde okul, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları gösterilmiştir. İlçede okul başına düşen öğrenci sayısı 115'tir. Van ve TRB2 Bölgesi bazında okul başına düşen öğrenci sayıları ilçedekinden daha yüksektir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı Gevaş ilçesinde 38 iken Van ilinde 23, TRB2 Bölgesi'nde 22'dir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ise il ve bölgeyle kıyaslandığında daha düşüktür.

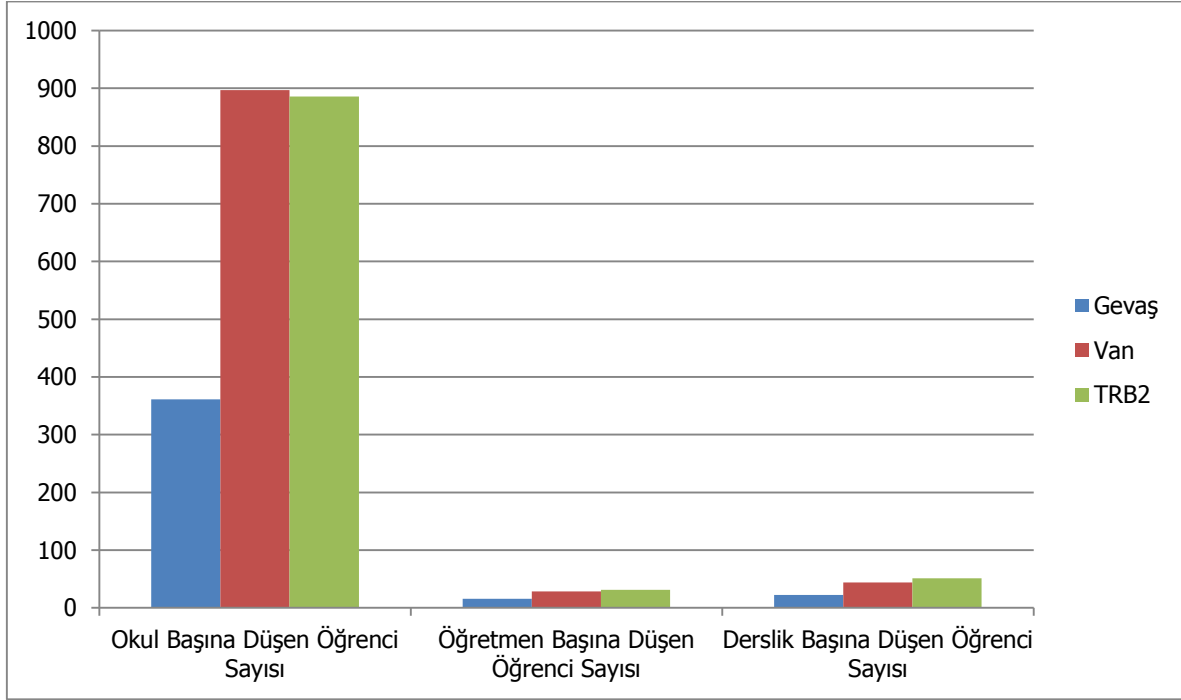
Grafik 4: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK Veritabanı

Aşağıdaki grafikte genel ortaöğretim seviyesindeki verilere bakıldığında okul başına düşen öğrenci sayısı Van ve TRB2 genelinde okul başına düşen öğrenci sayısının yarısından da düşüktür. Aynı şekilde derslik başına düşen öğrenci sayısı ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı da Van ve TRB2 değerlerinin altında yer almaktadır.

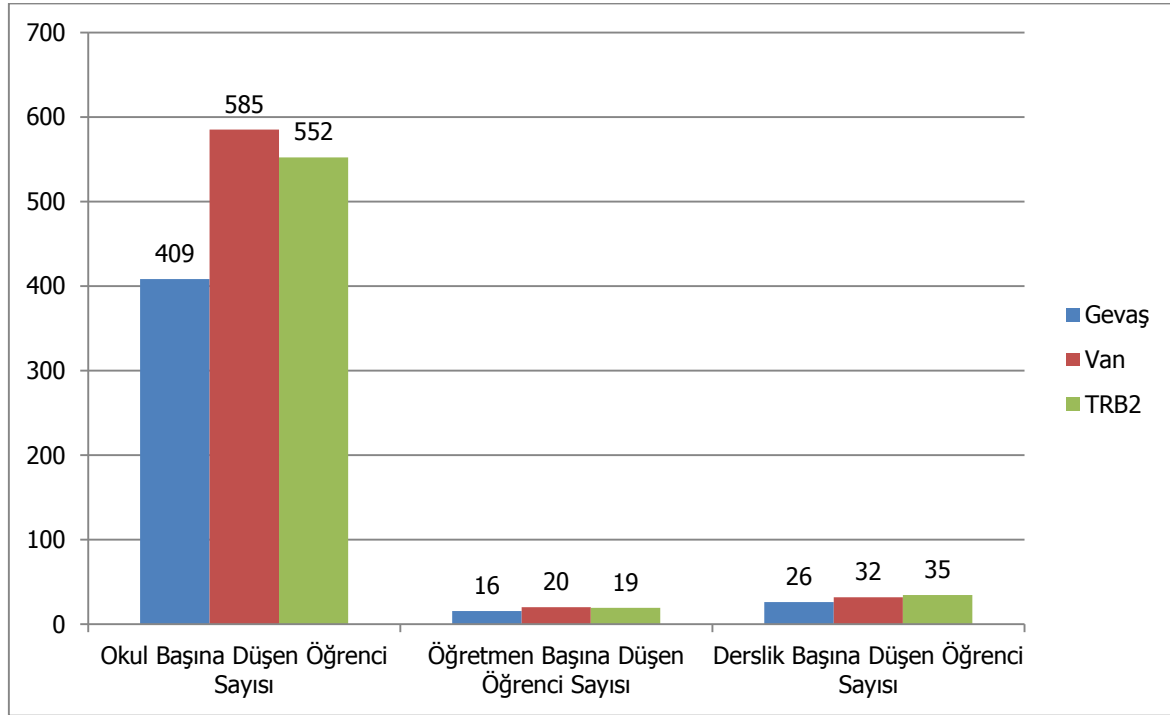
Grafik 5: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK Veritabanı

Aşağıdaki grafikte Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik başına düşen öğrenci sayıları gösterilmiştir. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim seviyesinde okul başına düşen öğrenci sayıları hem ilçede hem ilde hem de TRB2 Bölgesi'nde çok yüksektir. Okul başına düşen öğrenci sayısı en az ilçede olmakla birlikte sayı 409'dur.

Grafik 6: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve TÜİK Veritabanı

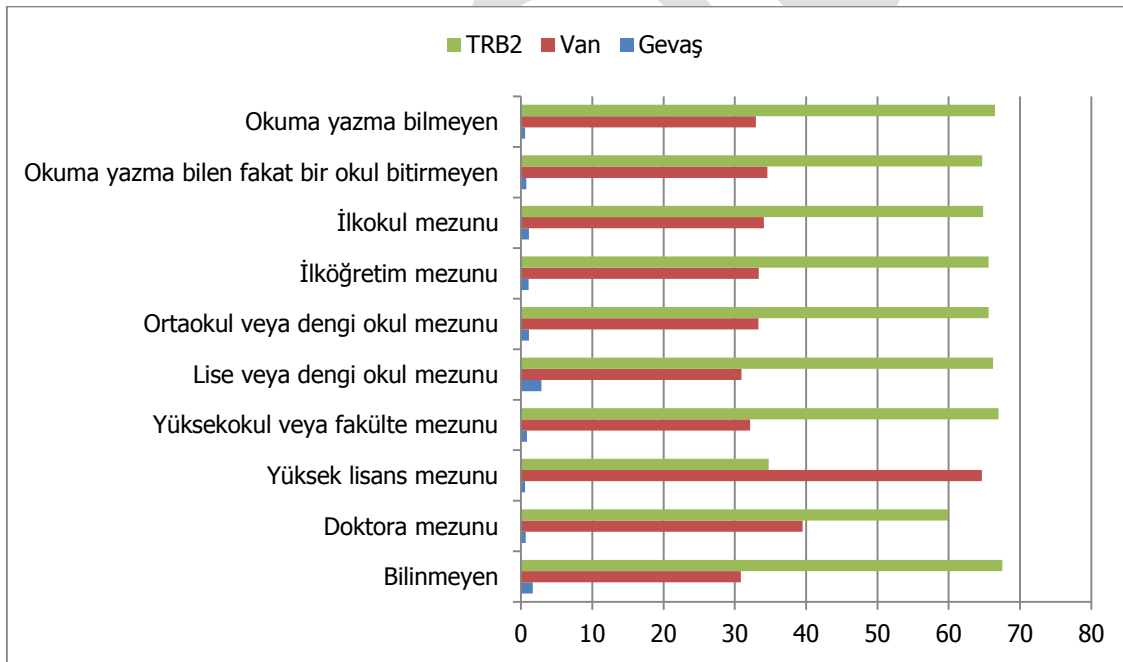
Aşağıdaki grafik ve haritada Gevaş ilçesi, Van ve TRB2'nin eğitim durumuna baktığımızda okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen 681.371 kişi sayısı ile çoğunluktadır. Gevaş ilçesi eğitim durumunda lise veya dengi okullardan mezun olan kişi sayısı çoğunluktadır. Van ilinde ise okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmemiş kişiler çoğunlukta olurken TRB2 Bölgesi için ilköğretim mezunu kişiler çoğunluktadır.

Tablo 11: Gevaş, Van ve TRB2 Bölgesi'nde Eğitim Durumu, 2015

Eğitim Durumu	Gevaş	Van	TRB2	Toplam
Bilinmeyen	752	14.148	30.958	45.858
Doktora mezunu	14	856	1.298	2.168
Yüksek lisans mezunu	44	4.877	2.621	7.542
Yüksekokul veya fakülte mezunu	1.277	48.390	100.826	150.493
Lise veya dengi okul mezunu	8.844	96.284	206.234	311.362
Ortaokul veya dengi okul mezunu	2.130	64.710	127.453	194.293
İlköğretim mezunu	5.081	157.756	310.352	473.189
İlkokul mezunu	7.398	228.424	434.589	670.411
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	5.074	235.419	440.878	681.371
Okuma yazma bilmeyen	1.260	70.950	143.223	215.433
Toplam	31.874	921.814	1.798.432	

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Grafik 7: Gevaş, Van ve TRB2 Bölgesi'nin Eğitim Durumu, 2015

Kaynak: TÜİK Eğitim İstatistikleri

Tablo 12: Taşımalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, Halk Eğitim Merkezi ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı (2015)

	GEVAŞ
Taşımalı Eğitim Yapan ilköğretim Okulları	11
Halk Eğitim Merkezi	1
Özel Eğitim Kurumu	2

Gevaş ilçesinde Yüzüncü Yıl Üniversitesi'ne bağlı Gevaş Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır.

2.4 Sağlık

Gevaş ilçesinin sağlık hizmetlerine baktığımızda ilçede 1 adet kamu hastanesi, 2 adet toplum sağlığı merkezi ve 3 adet eczane bulunmaktadır.

Tablo 13: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015

			Gevaş	Van	TRB2
Hastane Sayısı	Kamu		1	10	21
	Özel		-	3	4
	Toplam		1	13	25
Yatak Sayısı	Kamu		25	1.382	2.460
	Özel		-	581	626
	Toplam		25	1.963	3.086
Hekim Sayısı	Kamu	Uzman	4	263	504
		Pratisyen	16	414	743
		Toplam	20	677	1247
	Özel	Uzman	-	177	201
		Pratisyen	-	18	25
		Toplam	-	195	226
Hasta Sayısı	Kamu		12257,8	443.261,4	772.722
	Özel		-	80.978,7	99.991
	Toplam		12257,8	524.240,1	872.713
Yatak Başına Hasta Sayısı			4490,3	75,4	1260,46
Hekim Başına Hasta Sayısı			422,6	7,369	3101,78
Toplum Sağlığı Merkezi Sayısı			1	14	24
Bebek Ölüm Oranı (‰)				0,83	0,7
Eczane Sayısı			3	146	220

Kaynak: TRB2 Bölgesi İl Sağlık Müdürlükleri

2.5. Spor

İlçedeki spor tesisi, lisanslı sporcu sayısı, engelli lisanslı sporcu sayısı ve ilçede aktif faaliyet gösteren spor dalları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Bkz. Tablo-9).

Tablo 14:Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2015

	Spor Tesisi Sayısı	Lisanslı Sporcu Sayısı	Engelli Lisanslı Sporcu Sayısı
Gevaş	5	150	10
Van	38	9.436	
TRB2	83	28.669	

Kaynak: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri

2.6. Sivil Toplum Kuruluşları

2.6.1. Dernekler

Gevaş ilçesinin Dernek envanterine baktığımızda İlçede 24 adet dernek bulunmaktadır. Derneklere toplam üye sayısı 448 olmakla birlikte üyelerin % 92.85'i erkek üyedir. Kadın üyelerin toplam üye sayısı içindeki yeri ise %7.15'dir.Kadınlar yasal anlamda haklar kazanmış olsa dahi bu rakamsal değer kadının hala erkekle eşit olarak haklarını yaşayamadığı anlamına gelir. Bu bölgedeki kadının içsel dinamiklerinden de kaynaklı olabilir. Kadına bakış açısı ne kadar önemli olsa da kadının kendine bakış açısı çok daha önemlidir.

Tablo 15:Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2015

	Dernek Sayısı	Üye Sayısı				
		Toplam	Erkek	Kadın	Erkek (%)	Kadın (%)
Gevaş	26	448	416	32	92,85	7.15
Van	859	29.919	25.405	4.514	85	15
TRB2	1953	58.460	51.668	6.792	88,38	11,62

İlçede faaliyet alanına ve türün göre dernek sayıları gösterilmiştir (Bkz. Tablo-12). Özalp' de öne çıkan dernek türleri eğitim, spor ve dini temelli derneklerdir.

Tablo 16: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2015

	GEVAŞ	VAN	TRB2
Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma	-	19	52
Engelli	-	10	34
Eğitim Araştırma	3	65	117
Toplumsal Değerleri Yaşatma	1	21	49
Gıda Tarım Ve Hayvancılık	-	6	15
Hak Ve Savunuculuk	2	33	75
İmar, Şehircilik Ve Kalkındırma	1	14	22
İnsani Yardım	-	36	157
Kamu Kurumları Personelini Destekleyen	-	5	11
Kültür, Sanat Ve Turizm	2	42	110
Mesleki Ve Dayanışma	1	153	285
Sağlık	-	12	25
Şehit Yakını Ve Gazi	-	5	10
Spor	3	142	404
Bireysel Öğreti Ve Toplumsal Gelişim	1	25	65

Uluslararası Teşekküller Ve İşbirliği	-	2	14
Yaşlı Ve Çocuk	-	1	2
Dini Hizmetler	12	248	475
Düşünce Temelli	-	21	31

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı

2.6.2. Vakıflar

İlçede Van'ın aksine vakıf faaliyetleri gelişmemiştir. İlçede sadece Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı vardır.

Tablo 17:Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2015

Kurum Amacı	Gevaş	Van	TRB2
Eğitim		5	10
Dini-Dini Eğitim		3	6
Sosyal Yardım	1	14	31
Bilim-Teknoloji		0	0
Kültür		0	0
Sağlık		0	0
Sosyal Hizmet		0	3
Sosyal, Tarihi ve Kültürel		0	0
Spor		0	0
Yöresel Kalkınma		1	1
Çevre		0	1
Toplam	1	23	52

3. Ekonomik Yapı

Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan Gevaş İlçesi Van'ın ileri ilçelerindendir. Tarım arazileri potansiyeli dikkate alındığında önemli bir merkez olmaya aday olduğu görülür. Ayrıca geniş arazi yapısına sahip olması nedeniyle gelişmeye müsaittir. Tarım üretiminde buğday, arpa ve pancar ön sıraları alır. Ayrıca hayvan yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan ilçede son yıllarda düzenli olarak seracılık, meyvecilik ve arıcılık önemli ölçüde gelişmiştir.

Bunun yanında önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Gevaş ilçesinin Van Gölü'ne kıyısı olması ile kıyı turizmi, tarihi mekânlara ev sahipliği yapması ile kültür turizmi ve kışın kayak keyfi yaşamak isteyenler için kış turizmi gelişmiştir ve bunun ilçenin ekonomisine katkısı büyüktür.

3.1. Tarım ve Hayvancılık

3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan

İlçede toplamda 99 traktör bulunmaktadır. Biçerdöver ise bulunmamaktadır. Bunun sebebi biçerin traktör gibi her zaman kullanılan bir makine olmayıp daha çok dönemsel kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Fiyatının yüksek olması ve kullanım zamanının kısıtlı olması nedeniyle Van ili ve TRB2 bölgesinde de biçerdöver varlığı oldukça azdır. Bölgede bulunan az sayıda biçerdöverin dışında özellikle güney illerinden hasat döneminde kiralanan biçerdöverler kullanılmaktadır.

Tablo 18: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı, 2015

	TRAKTÖR SAYISI	BİÇERDÖVER	TRAKTÖR EKİLEN ALANI(DEKAR)	BAŞINA TARIM
Gevaş	99	-	1380.2	
VAN	5.564	3	380	
TRB2	17.228	4	333.3	

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 15.03.2016)

Gevaş ilçesinin toplam tarım alanı 76.283.00 dekarıdır. Bunun 67.455.00 dekarını tarım alanları oluşturmaktadır. Gevaş İlçede toplam tarım arazilerinin %31'ini sulanan tarım arazileri, %53'ünü ise sulanmayan tarım arazileri oluşturmaktadır. Bunların dışında meyve bahçelerinin kapladığı alanların toplamı 426 dekar, sebze ekilen alanların toplamı ise 426 dekarıdır. Tarıma elverişli olduğu halde kullanılmayan arazi, ilçenin %4,2'sini oluştururken nadasa bırakılan %13,8'ini oluşturmaktadır. (Bkz. Tablo-18)

İlçede örtü altı üretim yapılmamaktadır.

Tablo 19: Gevaş, Van ve TRB2 Tarım Alanları (Dekar)

	Toplam Tarım Alanı	Ekilen Tarla Alanı	Nadas Alanı	Sebze Bahçeleri Alanı	Meyve Bahçeleri Alanı
Gevaş	76.283.00	67.455.00	1.064.00	4.657.00	3.107.00
Van	3.224.432	2.114.781	1.039.573	17.435	52.643
TRB2	7.580.399	5.742.406	1.597.966	99.311	140.716
Gevaş/Van (%)	14,78	19.09	6.96	0.074	0.809
Gevaş /TRB2 (%)	6,29	7.03	4.53	0.013	0.303

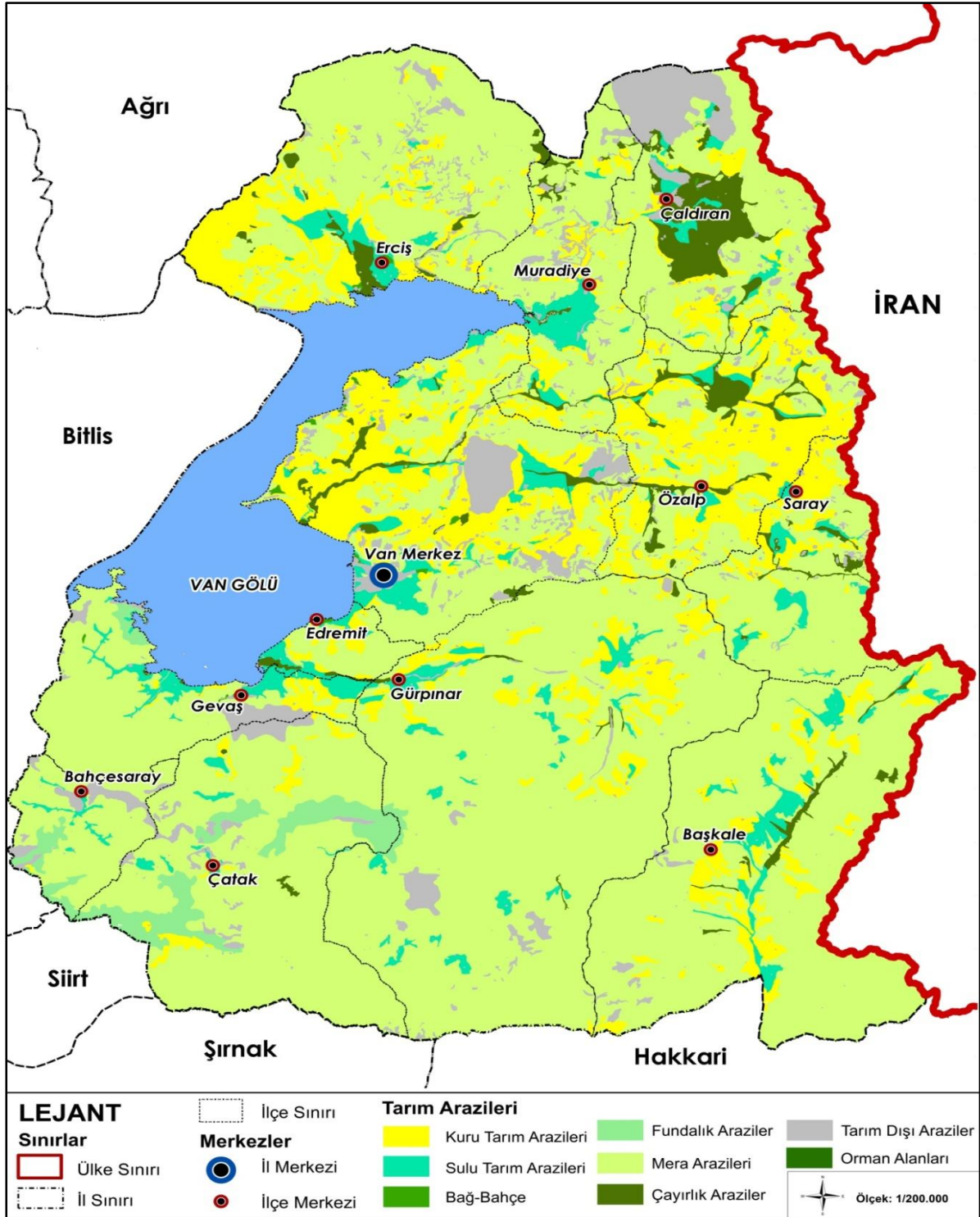
Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 21.03.2016)

Van ilinin toplam tarım alanının %2,36'sı Gevaş ilçesinde yer almaktadır. Toplam sebze bahçeleri alanı ise %26'sı yine bu ilçe de yer almaktadır.

İlçe tarıma elverişli olduğundan dolayı tarıma elverişli olmasına rağmen kullanılmayan arazilerin de ekilmesi ve bu potansiyelin de kullanılmasının ilçeye ekonomik olarak büyük katkısı olacaktır. Ayrıca nadasa ayrılan 1.064 dekarlık arazinin ilçede verimi yüksek olan yem bitkileri yetiştiriciliğine ayrılmasını düşünülebilir. İlçede tarımda modernizasyon çalışmalarının yapılması ve verimliliği artıracak yöntemlerin uygulanması ilçeden göçü durdurabilir.

Aşağıdaki haritaya bakıldığında Van İli Tarım Arazileri görülmektedir. Gevaş ilçesinde Van Gölü kıyılarında sulu tarım arazilerinin yoğunlaştığı görülmektedir. İlçenin büyük bir kısmını mera arazileri oluşturmaktadır. Gevaş ilçesinin güney-doğu kısımlarında tarım dışı alanlar bulunmaktadır.

Harita 10: Van İli Tarım Arazileri

Kaynak: AVA

3.1.2. Bitkisel Üretim

3.1.2.1 Tarla Ürünleri

Türkiye’de en çok üretilen tahıl ürünü olan soğuk ve kurak şartlarda ve nispeten mineral oranı az olan topraklarda yetişen arpa ve buğday ilçede en fazla üretilen tahıllardır. İlçede diğer öne çıkan tarla bitkileri yem bitkileri olan yonca, korunga ve silajlık mısırdır. İlçede üretilen tarımsal ürünlere detaylı bir şekilde bakıldığında; tahıllardan arpa ve buğday, yem bitkilerinden ise korunga ve yonca öne çıkmaktadır, yumru bitkilerden ise patates öne çıkmaktadır.

Korunga kısa ömürlü, çok yıllık bir yem bitkisidir. Soğuğa ve kurağa çok dayanıklıdır ve diğer bitkilerin yetişemediği kıraç, kireçli topraklarda iyi gelişir. Yem kalitesi iyidir, yemi proteince zengindir. Korunga otunun besleme değeri yüksektir; kalsiyum, fosfor ve diğer mineral elementlerce zengindir. Yeşil ot olarak hayvanlara yedirildiğinde şişkinlik yapmaz ve kökleri yardımıyla toprağa azot kazandırır. Çok iyi bir balözü bitkisidir. Otlatmaya dayanıklı olduğundan iyi bir mera bitkisi olarak da kullanılabilir.

Tarla ürünlerine baktığımızda Gevaş ilçesinde ekilen alanı en çok yem bitkilerinin kapladığını görüyoruz.(Bkz-Tablo-20). Yem bitkilerinden sonra ekili alanı en çok fazla olan tahıllardır.

Tablo 20: Bölgede Ürün Türlerine Göre Ekilen Tarla Alanı ve Üretim Miktarları, 2015

GRUPLAR	GEVAŞ			VAN			TRB2		
	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/ Da)	Ekilen Alan(Dekar)	Üretim(Ton)	Verim (Kg/ Da)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/ Da)
YAĞLI TOHUMLAR	-	-	-	75	10	133	44.580	8.002	463
BAKLAGİLLER	-	-	-	1.051	143	270	60.872	13.324	756
TAHILLAR	7.459	1.260	381	878.648	119.711	136	2.720.664	449.109	1734
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER	-	-	-	8.516	35.019	4.136	128.383	559.483	4628
YEM BİTKİLERİ	52.965	70.702	5.500	1.224.165	847.768	5.823	2.730.671	3.054.678	8.781
YUMRU BİTKİLER	531	739	3.140	2.326	6.602	2.849	57.526	221.475	3.851
TOPLAM	60.955	72.701	9.021	2.114.781	1.009.253	13.347	5.742.696	4.306.071	20.213

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 23.03.2016)

Aşağıdaki tabloya bakıldığında tahıl gurubundan buğdayın ekim alanı en fazladır.(Bkz-Tablo-21). 2015 yılında 1.153 ton buğday hasadı olmuştur. Yem bitkilerinden yonca 40.827 dekar ile diğer yem bitkilerini geride bırakmıştır. İlçede şekerpancarı üretimi de vardır.

Tablo 21: İlçede Ürün Türlerine Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2015

Grup Adı	Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Tahıllar	Çavdar	-	-	-	-
	Yulaf (Dane)	-	-	-	-
	Mısır (Dane)	-	-	-	-
	Buğday (Diğer)	6.893	6.315	1.153	183
	Arpa (Diğer)	566	541	107	198
Baklagiller	Fasulye (Kuru)	293	290	52	179
	Mercimek	-	-	-	-
Endüstriyel Bitkiler	Şekerpancarı	6.500	6.450	27.442	4.255
Yumru Bitkiler	Soğan (Kuru)	-	-	-	-
	Sarımsak (Kuru)	-	-	-	-
	Patates (Diğer)	238	232	687	2.961
Yem Bitkileri	Yonca (Yeşil Ot)	40.827	34.440	27.552	800
	Korunga (Yeşil Ot)	11.988	11.000	7.700	700
	Fiğ (Yeşil Ot)	-	-	-	-
	Mısır (Silajlık)	150	148	592	4.000

3.1.2.2. Sebze Ürünleri

Sebze üretimi ülkenin hemen her bölgesinde yapılmakla birlikte bölgelerin ekolojik yapısına ve büyüklüğüne bağlı olmak kaydıyla toplam tarımsal üretim alanı içindeki oranı değişmektedir. Van ilinde toplam tarım alanlarının % 0,46'sında sebze üretimi yapılmaktadır. Bölgede 2015 yılı itibari ile 130 dekar alanda toplamda 392 ton sebze üretimi gerçekleşmiştir.

Gevaş ilçesinde üretimi gerçekleşen sebzelere baktığımızda aşağıdaki tabloda (Bkz-Tablo!) öne çıkan ürün taze fasulyedir. 2015 yılında 1.183 ton üretim olup Van ilindeki taze fasulye üretiminin %56,46'sı

Gevaş ilçesinde gerçekleşmiştir. TRB2 Bölgesi içindeki taze fasulye üretiminin %16,17'si yine Gevaş ilçesinde gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra Gevaş ilçesinde dolmalık biber, sivri biber ve sofralık domates üretimi de çok önemli bir yer tutmaktadır. Van ilinde yetiştirilen dolmalık biberin %32,62'si Gevaş ilçesinde üretilmektedir. 2015 yılında Van ilinde yetiştirilen karpuzların %10,57'si Gevaş ilçesinde yetiştirilmiştir. Sonuç olarak Gevaş'ta sebze üretimi olarak öne çıkan ürünler taze fasulye, dolmalık biber, sivri biber, ve karpuzdur.

Tablo 22: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri, 2015 (Ton olarak)

	Gevaş	Van	TRB2	Gevaş/Van (%)	Gevaş/TRB2 (%)
Karpuz	403	3.812	58.761	10,57	0,69
Domates (Sofralık)	3.560	13.228	126.493	26,91	2,81
Kavun	328	3.431	17.59	9,56	0,00
Fasulye (Taze)	1.183	2.095	7.315	56,46	16,17
Lahana (Beyaz)	-	5.001	16.253	0	0
Hıyar (Sofralık)	341	3.865	42.571	8,83	0,80
Bamya	-	27	85	0,00	0,00
Biber(Dolmalık)	206	632	11.352	32,62	1,82
Biber (Sivri)	515	1.816	5.038	28,34	10,21
Barbunya Fasulye (Taze)	-	93	143	0	0
Balkabağı	-	137	456	0	0

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 22.03.2016)

3.1.2.3. Meyve Ürünleri

Meyve üretiminde TRB2 bölgesine baktığımızda bölgenin meyve üretiminin Türkiye toplam meyve üretimi içerisinde düşük düzeyde olduğunu görmekteyiz. İllere göre meyve üretimi incelendiğinde en fazla meyve üretimi Hakkâri'de olup bu ili sırasıyla Bitlis, Van ve Muş izlemektedir.

Van' da yetiştirilen meyve gruplarına bakıldığında, büyük oranla yumuşak ve taş çekirdekli ürünlerin üretimi ilk sıradayken bunu da sırasıyla sert kabuklular, üzüm-üzümsüz meyveler takip etmektedir. Van ilinde en fazla yetiştiriciliği yapılan ürünler elma, ceviz, kayısı ve armuttur.

Gevaş ilçesinde üretilen meyvelere baktığımızda aşağıdaki tabloda (Bkz-Tablo!) görüleceği üzere elma ve ceviz ön plandadır. 2015 yılında ilçede elma üretimi 281,2 tondur. 2015 ceviz üretimi ilçede 671,4 tondur.

Tablo 23: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri, 2010 (Ton)

	Gevaş	Van	TRB2	Gevaş/Van	Gevaş/TRB2
Ayva	-	92,56	523	-	-
Armut	72	2.201,67	5.261	3,3	1,4
Elma	281,2	11.854,60	24.122	2,4	1,2
Erik	-	1.119,10	27.834	-	-
Kayısı	11,2	2.242,96	3.024	0,5	0,4
Zerdali	14,6	29,57	244	49,4	6,0
Kiraz	-	1.083,61	1.636	-	-
Şeftali	-	21,88	452	-	-
Ceviz	671,4	6.144,29	16.523	10,9	4,1
Badem	-	1,83	18	-	-
Vişne	18,15	1.206,33	1.452	1,5	1,3
Üzüm	-	78	8.177	-	-
Çilek	-	3	27	-	-

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 24.03.2016)

İlçede meyvecilik ile uğraşan çiftçilerin bilinçlendirilmesi verimin artması noktasında çok büyük önem arz etmektedir. Çünkü ilde veya ilçelerde veriminin düşük kalmasında en büyük faktör bitkiye zarar

verecek canlıların fazla, zararlılarla mücadelenin ise yetersiz kalmasıdır. Gerek zararlılar ile kimyasal mücadele gerekse de toprak özelliklerini artırıcı gübreleme, maliyeti arttırıcı bir unsur olsa da Van ili için gübreleme olmadan istenilen düzeyde verim alınması oldukça zor bir durumdur.

Bu kapsamda Van ili elma yetiştiriciliğinde verimi arttırmaya yönelik alınması gereken tedbirlerin başında toprağın besleyici özelliğini arttırmak ve zararlılar ile mücadele gelmektedir.

Harita 11: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzeçilik Alanları

3.1.3. Hayvansal Üretim

3.1.3.1. Büyükbaş Hayvan Varlığı

Tarım İl Müdürlüğü 2015 verilerine göre bölgemizde 189.023'ü yerli ırk, 248.146'sı melez ırk, 101.806'sı kültür ırkı ve 14.170' ü manda olmak üzere toplam 553.145 baş büyükbaş hayvan bulunmaktadır.

Van ilinde yerli 65.065, kültür 27.695, melez ise 74.184 adet sığır bulunmaktadır. İlçede büyükbaş hayvan sayısına baktığımızda 2015 yılında toplamda 8.573 büyükbaş hayvan vardır. Bunun büyük çoğunluğu kültür melezidir. İlçede büyükbaş olarak manda bulunmamaktadır.

İlçe büyükbaş hayvan sayısı bakımından 2015 yılına bakıldığında Van ilinin %5,1'ini karşılarken TRB2 Bölgesinin %1,6'sını karşılamaktadır.

Tablo 24: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı

	Hayvan Sayısı		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gevaş	Sığır	Kültür	905	1.724	1.954	860	1.486	1.955
		K.Melezi	2.580	5.005	5.620	2.641	4.716	4.990
		Yerli	2.400	2.592	2.925	1.293	1.532	1.628
		Toplam	5.885	9.321	10.499	4.794	7.734	8.573
	Manda	-	-	-	-	-	-	
Van	Sığır	Kültür	20.967	27.476	29.007	29.319	26.064	27.695
		K.Melezi	51.364	69.347	69.513	65.766	72.187	74.184
		Yerli	85.475	100.951	95.180	96.519	65.361	65.065
		Toplam	157.806	197.774	191.604	191.604	163.612	166.944
	Manda	227	275	990	1.239	346	444	
Trb2	Sığır	Kültür	63.536	78.037	102.128	109.662	100.545	101.806
		K.Melezi	182.035	208.723	236.809	243.981	243.472	248.146
		Yerli	222.238	246.510	246.538	252.143	198.851	189.023
		Toplam	467.809	533.270	605.786	605.786	542.868	538.975
	Manda	9.810	10.943	12.496	13.681	12.194	14.170	
Gevaş/Van*	Sığır	Kültür	4,3	6,3	6,7	2,9	5,7	7,1
		K.Melezi	5,0	7,2	8,1	4,0	6,5	6,7
		Yerli	2,8	2,6	3,1	1,3	2,3	2,5
		Toplam	3,7	4,7	5,5	2,5	4,7	5,1

	Manda	-	-	-	-	-	-
Gevaş/TRB2*	Kültür	1,4	2,2	1,9	0,8	1,5	1,9
	K.Melezi	1,4	2,4	2,4	1,1	1,9	2,0
	Yerli	1,1	1,1	1,2	0,5	0,8	0,9
	Toplam	1,3	1,7	1,7	0,8	1,4	1,6
	Manda	-	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 29.03.2016)

Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar

3.1.3.2. Küçükbaş Hayvan Varlığı

İlçedeki hayvansal üretim et ve süt üretimine yöneliktir. Besi hayvanları genelde çevre illere pazarlanmakta, süt ile genelde peynir, yağ yapılarak aile işletmelerinde iç tüketim olarak kullanılmaktadır.

Gevaş ilçesinde küçükbaş hayvan varlığı olarak sadece yerli koyun ve kıl keçisi vardır. Merinos koyunu ya da tiftik keçisi yetiştirilmemektedir. Yerli koyun verilerine bakıldığında 2010 ile 2015 arasında sert dalgalanmalar mevcuttur. 2013 yılında yerli koyun sayısı adet olarak 55.300 iken 2014 yılında bu sayı 84.556'ya çıkmıştır. Fakat bu durum 2015 yılında tersine dönmüş hatta 2013 yılının verisinin yaklaşık olarak yarısına kadar düşerek 25.417 olmuştur. Gevaş ilçesinin küçükbaş hayvan varlığını Van ili ve TRB2 Bölgesiyle kıyaslayacak olursak 2015 yılında diğer yıllara göre özellikle Van ili içindeki oranı iyice düşmüştür. TRB2 Bölgesi içindeki küçükbaş hayvan varlığı hem yerli koyun hem kıl keçisi olarak %0,55-0,58 dolaylarındadır.

Tablo 25: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı (Adet olarak)

	HAYVAN SAYISI		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gevaş	Koyun	Yerli	50.750	46.706	49.770	55.300	84.556	25.417
	Keçi	Kıl	7.850	19.250	24.100	23.350	20.482	4.650
	Toplam		58.600	65.956	73.870	78.650	105.038	30.067
Van	Koyun	Yerli	2.182.011	2.101.382	2.147.139	2.236.603	2.443.392	2.456.493
	Keçi	Kıl	150.686	203.143	225.360	247.054	248.527	247.088
	Toplam		2.332.697	2.304.525	2.372.499	2.483.657	2.691.934	2.703.581
TRB2	Koyun	Yerli	3.904.415	3.913.294	3.940.154	4.128.098	4.464.005	4.376.944
	Keçi	Kıl	649.031	769.702	799.481	835.816	925.474	848.376
	Toplam		4.553.446	4.682.996	4.739.635	4.963.914	5.389.479	5.225.823
Gevaş/Van	Koyun	Yerli	2,33	2,22	2,32	2,47	3,46	1,03
	Keçi	Kıl	5,21	9,48	10,69	9,45	8,24	1,88
	Toplam		2,51	2,86	3,11	3,17	3,90	1,11
Gevaş/TRB2	Koyun	Yerli	1,30	1,19	1,26	1,34	1,89	0,58
	Keçi	Kıl	1,21	2,50	3,01	2,79	2,21	0,55
	Toplam		1,29	1,41	1,56	1,58	1,95	0,58

Harita-13'e bakıldığında Van Gölü çevresi daha çok tarım arazileri yönüyle değerlendirildiğinden küçükbaş hayvancılığın mera arazilerinin geniş yer kapladığı iç kesimlerde yoğunlaştığı görülmektedir.

Harita 13: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar

Kaynak: MDA

3.1.3.3. Kanatlı Hayvan Varlığı

Kümes hayvanı eti en yaygın olarak üretilen et çeşididir. Kümes hayvanlarının gerek sahip oldukları yüksek protein ve gerekse kırmızı ete nispeten daha ucuz ve sağlıklı olması nedeniyle Türkiye’de beyaz et üretiminin ve tüketiminin artması öngörülmektedir. Ülkemizde kanatlı hayvan yetiştiriciliği son yıllarda gelişmekte iken, TRB2 Bölgesi’nde buna paralel bir gelişme sağlanamamıştır.

TRB2 Bölgesi’nde iklim ve yüksek rakımın girdi maliyetleri üzerindeki olumsuz etkisiyle, TRB2 Bölgesi’nde kanatlı hayvan yetiştiriciliği istenilen düzeyde yapılamamıştır. Bölgede toplam 975.906 adet

kanatlı hayvan bulunup, bunların büyük bir bölümünü yumurta tavuğu teşkil etmektedir. Bunu kaz, hindi ve ördek izlemektedir. Ayrıca, bölgede az miktarda broiler yetiştiriciliği (etlik piliç) yapılmakta, sadece bölgedeki köylerde ailelerin öz ihtiyaçlarını karşılamak için kanatlı hayvan yetiştirilmektedir.

Bölgemiz kaz ve ördek yetiştiriciliği bakımından büyük avantajlara sahiptir. Bunlar, bölgemizde yetiştirilen kaz ve ördeklerin bölge şartlarına çok iyi uyum göstermiş olmaları, kaz ve ördeklerin işletme dışında yararlanabilecekleri tip ve düzeyde yem ve su kaynaklarının bulunması ve bu türlerin yetiştiriciliği konusunda gerekli kültür ve bilgi birikiminin bulunması olarak gösterilebilir. Nitekim yukarıda da bildirildiği gibi bölge genelinde yaklaşık olarak 140 bin kaz ve ördek bulunması, bu durumu desteklemektedir. Van ilinde et tavuğu yetiştiriciliği yapılmamaktadır.

Gevaş ilçesinin kanatlı hayvan varlığına baktığımızda 2010-2015 yılları arasında istikrar gösteren tek cins yumurta tavuğudur. Hindi, ördek ve tavuk verisi sadece 2014 ve 2015 yıllarında bulunmaktadır. Van ili içindeki Gevaş ilçesinin kanatlı hayvan varlığı % 0,8'dir. TRB2 Bölgesindeki varlığı ise % 0,3'tür.

Tablo 26: Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı

	Hayvan Adı	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Gevaş	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	-
	Ymrt. Tavuğu	3.500	3.750	3.250	3.000	3.200	3.000
	Hindi	-	-	-	-	120	130
	Ördek	-	-	-	-	50	43
	Kaz	-	-	-	-	65	69
	Toplam	3.500	3.750	3.250	3.000	3.435	3.242
Van	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	-
	Ymrt. Tavuğu	338.950	276.200	363.613	281.400	360.370	381.285
	Hindi	1.930	1.930	10.500	11.120	17.330	18.933
	Ördek	1.620	1.640	2.100	3.198	3.690	4.346
	Kaz	275	275	1.300	3.850	4.835	5.403
	Toplam	342.775	280.045	377.513	299.568	386.225	409.967
TRB2	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	42.464
	Ymrt. Tavuğu	853.717	742.064	724.016	652.749	771.672	731.773
	Hindi	114.193	89.706	78.887	82.793	98.613	90.183
	Ördek	51.034	46.235	36.106	39.699	43.000	42.398
	Kaz	110.654	105.489	94.015	101.046	112.098	107.15

								2
		Toplam	1.129.598	983.494	933.024	876.287	1.025.383	971.506
Gevaş/Van(%)	Kanatlı	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	-
		Ymrt. Tavuğu	1,0	1,4	0,9	1,1	0,9	0,8
		Hindi	-	-	-	-	0,7	0,7
		Ördek	-	-	-	-	1,4	1,0
		Kaz	-	-	-	-	1,3	1,3
		Toplam	1,0	1,3	0,9	1,0	0,9	0,8
Gevaş/TRB2(%)	Kanatlı	Et Tavuğu	-	-	-	-	-	-
		Ymrt. Tavuğu	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4	0,4
		Hindi	-	-	-	-	-	0,1
		Ördek	-	-	-	-	-	0,1
		Kaz	-	-	-	-	-	0,1
		Toplam	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3

3.1.3.4. Arıcılık

Arıcılık, araziye bağlı kalmadan gerçekleştirilmesi, daha az sermaye ve işgücü gerektirmesi, yatırım geri dönüş süresinin kısa olması vb. özellikleri ile diğer hayvancılık alt sektörlerine kıyasla daha avantajlı bir hayvansal üretim faaliyeti olarak kabul edilmektedir.

Arıcılık TRB2 Bölgesi'nde dezavantaj olarak nitelendirilen engebeli arazi yapısını bölge için avantaja dönüştüren önemli bir sektördür. Çünkü bölge arazi yapısının engebeli oluşu topografik farklılıklar oluşturmakta, bu ise arıcılık sezonunu diğer bölgelere nispeten daha uzun sürdürmektedir. Bölgemizin bitki örtüsü bakımından zengin bir flora sahip olması, bitkilerin farklı zamanlarda çiçek açması, arıcılık sezonunun uzun sürmesi ve bölgeye has çiçeklerin bolluğu, arıcılığın bölge ekonomisinde yüksek potansiyelini göstermektedir. Ayrıca, TRB2 Bölgesi'nin zengin bitki florası ve yüksek rakımlı yaylaları, arıcıların doğal ve katkısız karakovan balı üretmesine olanak sağlamaktadır.

Bölgemizde tarım alanlarının sınırlı olması sebebiyle birim alandan elde edilen ürünlerin verimli ve kaliteli olabilmesi için bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yanında doğanın mevcut kaynaklarının en etkin bir biçimde kullanılması şarttır. Arazi varlığına bağlı olmadan faaliyetini devam ettiren arıcılık, özellikle gelir seviyesi düşük, az topraklı veya topraksız köylüler açısından önemli bir faaliyettir. Ayrıca, fazla

sermaye ve işgücü gerektirmedikinden atıl durumda bulunan aile işgücünü en etkin bir şekilde değerlendirip kısa zamanda gelir getirecek ve katma değer oluşturacak bir uğraşı olması bakımından sosyo-ekonomik bir önem taşımaktadır.

Doğa ve flora bakımından özellikle arıcılık yapmaya elverişli olan Gevaş'ta elde edilen balda, kalite ve ürün pazarlama için ciddi bir avantajı vardır. Gevaş ilçesinde arıcılık faaliyetlerinin artması ve ekonomik olarak bir değer sağlaması için ilçe arı popülasyonunun korunması, yeni kovanların kurulması ve ilçe bal üreticilerinin desteklenmesi gerekmektedir.

Tablo 27: İlçelere Göre Ortalama Kovan Sayısı, Ortalama Üretim, Ortalama Veri (2004-2013)

	Kovan Sayısı	Üretim (Ton)	Verim(Kg/Kovan)
Merkez İlçeler	13.781	199	12,6
Bahçesaray	87.140	145,1	16,9
Başkale	1.073	53	50,2
Çatak	11.030	133,6	12
Edremit	1.843	5,3	16,3
Erciş	2.379	53,2	18,8
Gevaş	5.572	96,2	14,9
Gürpınar	880	3,6	19,8
Muradiye	199	2,4	13,2
Özalp	176	2,4	13,6
Saray	79	1	20

Kaynak TÜİK

Harita 14: TRB2 Bölgesi Arıcılığın Yoğunlaştığı Alanlar

Tablo 28: İlçe, İl ve Bölgedeki Bal Üretimi, 2015

	Kovan Sayısı	Bal Üretimi(Kg)	Balmumu(Kg)	Arıcılık Yapan İşletme
Gevaş	9.919	168,623	14.878	65
Van	125.246	2.113,082	188,518	536
TRB2	461.218	6.066,988	574,690	2.658

3.1.3.5. Balıkçılık

Gevaş ilçesinde diğer faaliyet alanı faaliyeti balıkçılıktır. Van Gölü kıyısında ilçe olmasından dolayı inci kefali ailelerin balıkçılık anlamında geçim kaynaklarından birisidir. Kasabada su kaynaklarının bolca

olması balıkçılık faaliyetlerini desteklemektedir. Pek yaygın olmamakla beraber yapılan balıkçılık faaliyeti iç pazar ihtiyacını karşılayacak düzeydedir.

3.1.3.6. Hayvansal Üretim Miktarları

Hayvansal üretim sektörü, Van ili ve ilçelerinin temel geçim kaynağı olmakla birlikte Van ilinin Türkiye genelinde, diğer bir deyişle ulusal ölçekte iyi konumda ve rekabetçi olduğu ekonomik faaliyetler arasında değerlendirilebilir. Bölgede küçükbaş ve büyükbaş süt üretimi yıllar itibarıyla artış gösterse de dikkate değer bir artma sadece 2012-2013 yılları arasında gerçekleşmiştir. Van ili küçükbaş hayvan süt üretimi 2012-2013 yıllarında artarken 2014 yılına gelindiğinde ciddi bir düşüş gözlenmektedir. Fakat 2015 yılı üretimine baktığımızda küçükbaş hayvan süt üretiminin tekrardan yükselişe geçtiğini görmekteyiz. Yıllar itibarıyla Gevaş ilçesinin Van ili içindeki Büyükbaş ve küçükbaş hayvan süt üretiminde dalgalanmalar söz konusudur. TRB2 Bölgesi' içindeki payı Van ilindeki payına göre daha istikrarlıdır.

Tablo 29: Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Süt Üretimi (Ton)

		2012	2013	2014	2015
Gevaş	Büyük Baş Süt	15.879	5.582	6.513	9.460
	Küçük Baş Süt	3.017	3.494	5.512	2.663
Van	Büyük Baş Süt	163.779	161.191	140.834	153.686
	Küçük Baş Süt	89.835	101.514	103.532	109.200
TRB2	Büyük Baş Süt	513.215	539.888	517.352	542.942
	Küçük Baş Süt	183.119	193.797	209.183	209.895
Gevaş /Van (%)	Büyük Baş Süt	9,7	3,5	4,6	6,2
	Küçük Baş Süt	3,4	3,4	5,3	2,4
Gevaş /TRB2 (%)	Büyük Baş Süt	3,1	1,0	1,3	1,7
	Küçük Baş Süt	1,6	1,8	2,6	1,3

Kaynak: TÜİK

3.2. Sanayi

TRB2 Bölgesi 2008 itibarıyla sanayinin Bölge GSKD toplamından aldığı % 15,8'lik pay ile 26 Düzey 2 Bölgesi içerisinde 24. sırada yer almaktadır. Katma değer özellikle sanayi sektöründe yaratıldığı göz önünde bulundurulduğunda TRB2 Bölgesi'nin katma değerinin artırılması için sanayi sektörünün mutlaka geliştirilmesi gerektiği görülecektir. Katma değer artırılması için metalik olmayan mineral ürünler, kauçuk ve plastik ürünler, fabrikasyon metal ürünler, ağaç-ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı gibi bölgenin öne çıktığı sektörlerle yoğunlaşılması gerekmektedir (DAKA Sanayi MDA).

Tablo 29 gösterildiği gibi Van ili sanayi işletmeleri dağılımına bakıldığında başı çeken sektör %44 gibi bir payla gıda ürünleri imalatıdır. Onu takip eden sektör ise metalik olmayan mineral ürün imalatıdır.

Tablo 29: Van İli Sanayi İşletmeleri Dağılımı

VAN İLİ SANAYİ İŞLETMELERİ DAĞILIMI	%
Gıda Ürünleri İmalatı	44
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	15
Diğer Madencilik Taş Ocakçılığı	10
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Ekipman İmalatı	7
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri	5
Elektrik Gaz, Buhar Ve Havalandırma Sistemi Üretimi Ve Dağılımı	4
Tekstil Ürünleri İmalatı	3
Fabrikasyonel Metal Ürünleri İmalatı, Makine Teçhizatı	3
Diğer	3
Kimyasalların Ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	2
Kağıt Ve Kağıt Ürünleri İmalatı	2
Motorlu Kara Taşıtı, Römork Ve Yarı Treyler	1

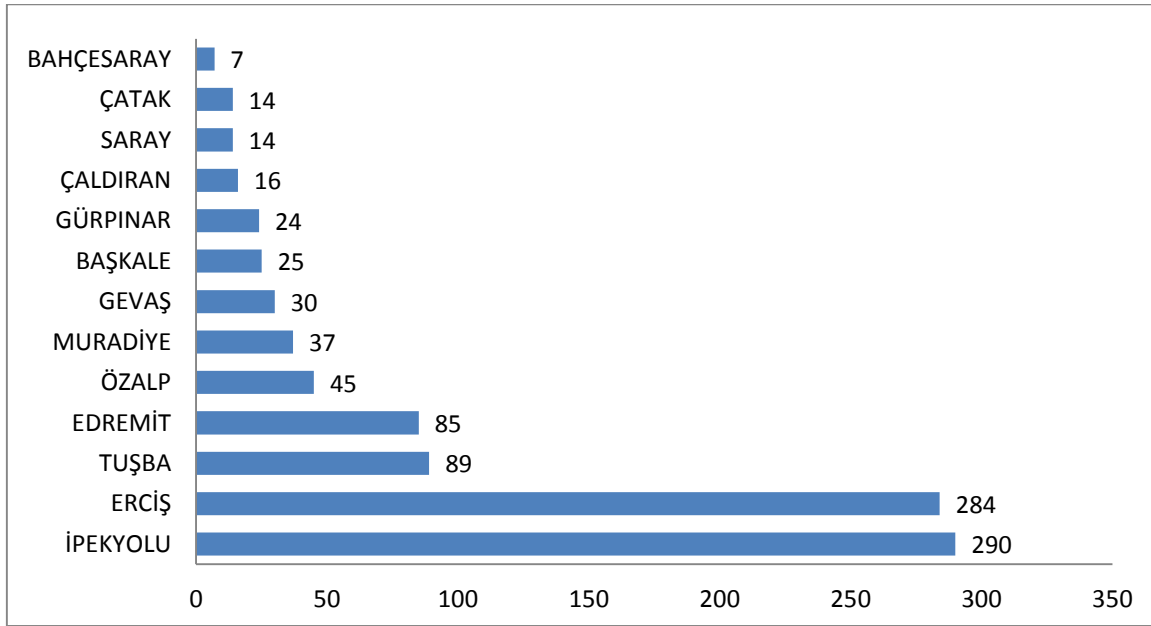
Ana Metal Sanayi

1

Kaynak: Kaynak: VAN TSO, Stratejik Plan 2013-2016

Van 'da işyerlerinin ilçelere göre dağılımı 2015 yılı için gösterilmiştir (Bkz. Grafik-5). İlçelerdeki faal olan işyeri sayılarından yola çıkarak Van ilinde bölgelerarası gelişmişlik düzeyleri anlaşılabilir. Buna göre en çok işyeri İpekyolu ve Erciş' te bulunmaktadır. Sıralamada önde gelen diğer ilçeler sırasıyla; Tuşba, Edremit ve Özalp'tir. Gevaş ilçesinde 30 adet işletme vardır.

Grafik 8: İş Yerlerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2015

Kaynak: İŞKUR

İlçedeki şirketlerin profiline bakarsak Van TSO'nun verilerine göre ilçede toplamda 6 adet şahıs şirketi, 31 adet limited şirketi, 4 adet kooperatif şirketi ve 2 adet de anonim şirketi bulunmaktadır.

Tablo 30: İlçedeki ve İldeki Türlerine Göre Faal Şirket Sayıları, 2016

	Şahıs Şirketi	Limited	Kooperatif	Anonim
Gevaş	6	31	4	2
Van	1194	2666	158	356
Gevaş/Van	0,50	1,16	2,53	0,56

Kaynak: Van TSO

Tablo 31: İlçedeki ve İldeki Türlerine Göre Askıdaki Şirket Sayıları, 2016

	Şahıs Şirketi	Limited	Kooperatif	Anonim
Gevaş	20	6	3	-
Van	6520	2437	474	357
Gevaş/Van(%)	0,31	0,25	0,63	-

Kaynak: Van TSO, Şubat 2016

3.2.1 Organize Sanayi Bölgesi

Van ilinde 2 adet sicil almış OSB bulunmakta olup, doluluk oranı %60'tır. Tamamlanan Organize Sanayi Bölgeleri Van Organize Sanayi Bölgesi 2006 yılında tamamlanmıştır. Bölgedeki; 141 adet sanayi parselinin, tamamı tahsis edilmiştir. Tahsis edilen parsellerin; 87 adedi üretim, 35 adedi inşaat, 19 adedi proje aşamasındadır. Üretime geçen parsellerde yaklaşık 1.160 kişi istihdam edilmektedir. Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünlerinin imalatı, mobilya imalatı ve kauçuk-plastik ürünlerinin imalatı sanayidir (81 İlin Sanayi Durum Raporu, BSVTB).

3.2.2 Küçük Sanayi Siteleri

Kent içinde dağınık şekilde yerleşmiş ve elverişsiz çalışma koşulları altında çalışan yapımcı ve onarımcı küçük sanayicileri çağdaş ve düzenli birer işyerine kavuşturmak, onların çalışma koşullarını iyileştirip aralarında dayanışma ve organizasyonu geliştirerek, ihtiyaçlarının daha kolay ve ekonomik olarak karşılanabilmesini ve işyerlerine yeni teknolojilerin sokulmasını sağlayarak ana sanayi/yan sanayi ilişkilerinin geliştirilmesini teminen benzer iş kollarında çalışan küçük işletmeleri aynı yerde toplayan sitelerdir. Van ilinde 1.228'İ dolu olmak üzere toplam 1.943 iş yeri kapasiteli 6 adet Küçük Sanayi Sitesi bulunmaktadır. Bu KSS'lerin yerleri, doluluk oranları ve buralarda istihdam edilen kişi sayısı aşağıdaki tablodan görülebilir.

Tablo 32: Van İli Küçük Sanayi Siteleri Bilgileri

	KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ ADI	İŞYERİ SAYISI	DOLU İŞYERİ SAYISI	BOŞ İŞYERİ SAYISI	DOLULUK ORANI (%)	İSTİHDAM
VAN	VAN YENİ KSS	1122	594	528	52,9	1218
	VAN	169	168	1	99,4	447
	MARANGOZLAR					
	KERESTECİLER HIZARCILAR					

KSS						
YENİ VAN	225	213	12	94,6	264	
MARANGOZLAR						
KERESTECİLER						
HIZARCILAR						
KSS						
ERCİŞ KSS	253	253	0	100	823	
ERCİŞ II KSS	95	TAŞINMA	AŞAMASINDA	-	-	
ÇALDIRAN KSS	79	TAŞINMA	AŞAMASINDA	-	-	
TOPLAM: 6	1943	1228	541	63,2	2752	
ADET KSS						

Kaynak: MDA ((BSTBİM, 2014))

Devam Eden Küçük Sanayi Siteleri:

Erciş II Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "100 işyeri altyapı" olarak ve 1.000.000.-TL ödenekle yer almaktadır. 96 işyeri yapım işi fiziki gerçekleşmesi % 78'dir.

Çaldıran Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "79 işyeri, altyapı" olarak ve 1.000.000.-TL ödenekle yer almaktadır. 79 işyeri yapım işi fiziki gerçekleşmesi % 27'dir.

Gevaş Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "60 işyeri altyapı" olarak ve 629.000.-TL ödenekle yer almaktadır. Kooperatifçe hazırlanacak projelerinin onaylanmasına müteakip keşif ve ihale aşamasına geçebilecektir (MDA).

3.2.3 İstihdam ve Sosyal Güvenlik

TÜİK verilerine göre 2015 yılı itibarıyla Van ili içerisinde istihdam oranı %42 çıkmaktadır. 2015 (1.096.397) nüfus sayısına göre bu oran toplamda 460.486 kişiye denk gelmektedir. Ülke genelinde istihdam oranı %46 olup az bir farkla Van ili bu ortalamanın altında çıkmaktadır. (Bu Van ili adına olumlu bir gelişme olsa da gizli işsizlik oranının yüksek olduğu tarımda çalışan yüzdesi Van ili içerisinde Türkiye geneline oranla oldukça yüksek çıkmaktadır)

Van ili içerisinde istihdamın sektörlere göre oranlarına 1985-2013 yılları arasında bakıldığında ülke geneline paralel olarak tarım sektörünün payının düzenli olarak düştüğü hizmetler ve sanayi sektörünün payının düzenli olarak arttığı görülmektedir. Fakat sanayi ve hizmetler sektörünün payının düzenli olarak ülke genelinin altında kalması bölgede sanayileşmenin yeterli ölçüde gelişmediği, ekonomik kalkınmanın belirli bir düzeyde kalması da beraberinde hizmetler sektörünün ülke genelinde kalmasına sebep olmaktadır.(AVA)

Tablo 33: İstihdamın sektörlere Göre Dağılımı, 2015

Sektör	Değerler	1985	1990	2000	2013
Tarım	Van Sayı	164.093	171.211	186.249	170.565
	Van %	76.2	75.3	68.1	38,5
	Türkiye Sayı	12.118.533	12.547.796	12.576.827	6.015.000
	Türkiye %	59.0	53.7	48.4	23,6
Hizmet	Van Sayı	33.985	45.008	73.716	178.540
	Van %	18	19.9	26.7	40,3
	Türkiye Sayı	5.235.067	6.515.508	8.719.693	12.771.000
	Türkiye %	25.5	20	33.5	50
Sanayi	Van sayı	3.672	6.328	6.109	94.807
	Van %	1.7	2.7	2.2	21,4
	Türkiye Sayı	2.345.719	2.992.864	3.470.360	6.737.000
	Türkiye Oran	11.4	12.8	13.3	26,4

Kaynak: (AVA => TÜİK, 1985-2013.)

1985-2013 yılları arasında toplam istihdam içinde tarım sektörünün payının önemli ölçüde azaldığı görülmektedir. 1985-2013 yılları arasında tarım sektörü çalışanlarının payı % 76,2'den %38,5'e gerilemektedir. Bu düşüşte büyük bir nüfusun tarım sektörü dışına çıkması da etkili olmaktadır. Tarım ve sanayi sektöründe yaşanan bu gelişmeler hizmet sektörü çalışanları oranının aynı dönemde hızlı bir artış göstermesine zemin hazırlamaktadır. 1985 yılında % 18 olan hizmet sektörü çalışanlarının oranı 2013 yılında %40,3'e yükselmiştir özellikle kamu çalışanlarının sayısının artması bu oranın yükselmesinde etkili olmaktadır. Sektörel dağılımdaki bu değişiklikler kır nüfusunu azaltan şehir nüfusunu artıran etkenler olarak değerlendirilebilmektedir.(AVA)

İlçe ekonomisi daha çok tarım ve hayvancılığa dayandığı ve nüfusun çoğunluğu geçimini bu yoldan sağladığı için ilçede diğer sektörler gelişme imkânı bulamamıştır. Tarım sektöründen sonra ilçede önce istihdam alanı hizmet sektöründedir.

Tablo 34: Gevaş ve Van'da Alanlarına Göre İstihdam Alanları

	Sanayi	Hizmet	Tarım
Gürpınar	12,12	36,36	51,51
VAN	21,4	40,3	38,5

Kaynak: AVA

Bölgeye ait işyeri ve istihdam verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Gevaş ilçesinde 1 ila 9 işçi çalıştıran işyeri sayısı 21 ve istihdam edilen kişi sayısı 74'tür. Van ilindeki 1-9 işçi çalıştıran işyeri varlığının %3,065'i Gevaş ilçesinde bulunmaktadır. Gevaş ilçesinde 10 ve üzeri işçi çalıştıran işyeri sayısı 9'dur. Bu iş yerlerinde istihdam edilen işçi sayısı ise 223'dür. Van ilindeki 10 ve üzeri işçi çalıştıran işyeri varlığının %3,27'si Gevaş ilçesindedir.

Tablo 35: Bölgede İşyeri ve İstihdam Verileri, 2015

		Gevaş	Van	TRB2
1-9 İşçi Çalıştıran İşyeri	İşyeri Sayısı	21	685	
	İstihdam	74	1.912	
10 ve Üzeri İşçi Çalıştıran İşyeri	İşyeri Sayısı	9	275	
	İstihdam	223	7.919	
Toplam	İşyeri Sayısı	30	960	
	İstihdam	297	9.831	

Kaynak: İŞKUR

Tablo 36: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015

	SGK Kapsamında Aktif Çalışan Sayısı	Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı	Aylık Alan Kişi Sayısı	Bakmakla Yükümlü (Yararlanıcı) Sayısı	Sosyal Güvenlik Kapsamı Dışında Kalan Nüfus
Gevaş					
Van	126.330	1.076.143	42.784	499.814	20.254
TRB2					

Kaynak: www.sgk.gov.tr (Erişim:01.04.2016) Veriler sürekli güncellenmekte

3.3 Madencilik

Yer altı kaynakları, gerek madencilik sektörünü doğrudan ilgilendirmesi gerekse de diğer endüstrilerin hammaddesi olması nedeniyle ekonominin önde gelen sektörleri arasında yer almaktadır. Ayrıca madencilik sektörü emek yoğun bir sektör olarak istihdama en çok katkı sağlayan sektörler arasında bulunmaktadır.

Van ilinin içinde bulunduğu Van Gölü havzasında ilk madencilik faaliyetleri M.Ö. beşinci bin yıla kadar uzanmaktadır. Nemrut ve Süphan Dağı'ndan elde edilen ham obsidiyenler burada işlenip, Mezopotamya'ya ihraç edilmekteydi. Van ili jeolojik yapısı dolayısıyla hem metalik maden hem de endüstriyel mineral ve kayalar açısından oldukça zengin bir bölgedir.

Özellikle 2001 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü faaliyete geçtikten sonra bölgede çok sayıda maden yatağı araştırma faaliyetleri kapsamına dahil edilmiştir. Bölge, mineralizasyon çeşitliliği açısından oldukça zengin olmasına karşın, yeterli bir üretim planlaması yapılmadığından bölgedeki madencilik faaliyetleri açısından yeterli verim alınamamaktadır.

Van ili yer altı zenginlikleri açısından özellikle endüstriyel ve jeotermal kaynaklar yönünden oldukça önemlidir. Bunun yanında Türkiye’de bulunan rekabet gücü yüksek 10 yer altı kaynağından ikisi (pomza ve perlit) Van ili sınırları içerisinde oldukça geniş bir rezerv arz etmektedir. Bu yataklar özellikle Erciş ilçesi Kocapınar ve Erbeyli sahalarında bulunmaktadır.

Pomza ve perlit dışında Van ilindeki bir diğer endüstriyel hammadde Gevaş ilçesi Aladüz köyündeki orta düzey kalitede olan tuğla-kiremit hammaddeleridir. Metalik madenler açısından ise Özalp ilçesinde krom, Bahçesaray ve Çaldıran ilçelerinde de demir oluşumlarına rastlamak mümkündür. Ayrıca Erciş-Zilan ve Şahmanis’de linyit yatakları bulunmaktadır. Kentteki kömür yatakları ise Erciş-Zilan, Hoşap ve Şahmanis bölgelerine yayılmıştır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011; DAKA, 2014).

3.3.1 Yer Altı Kaynakları

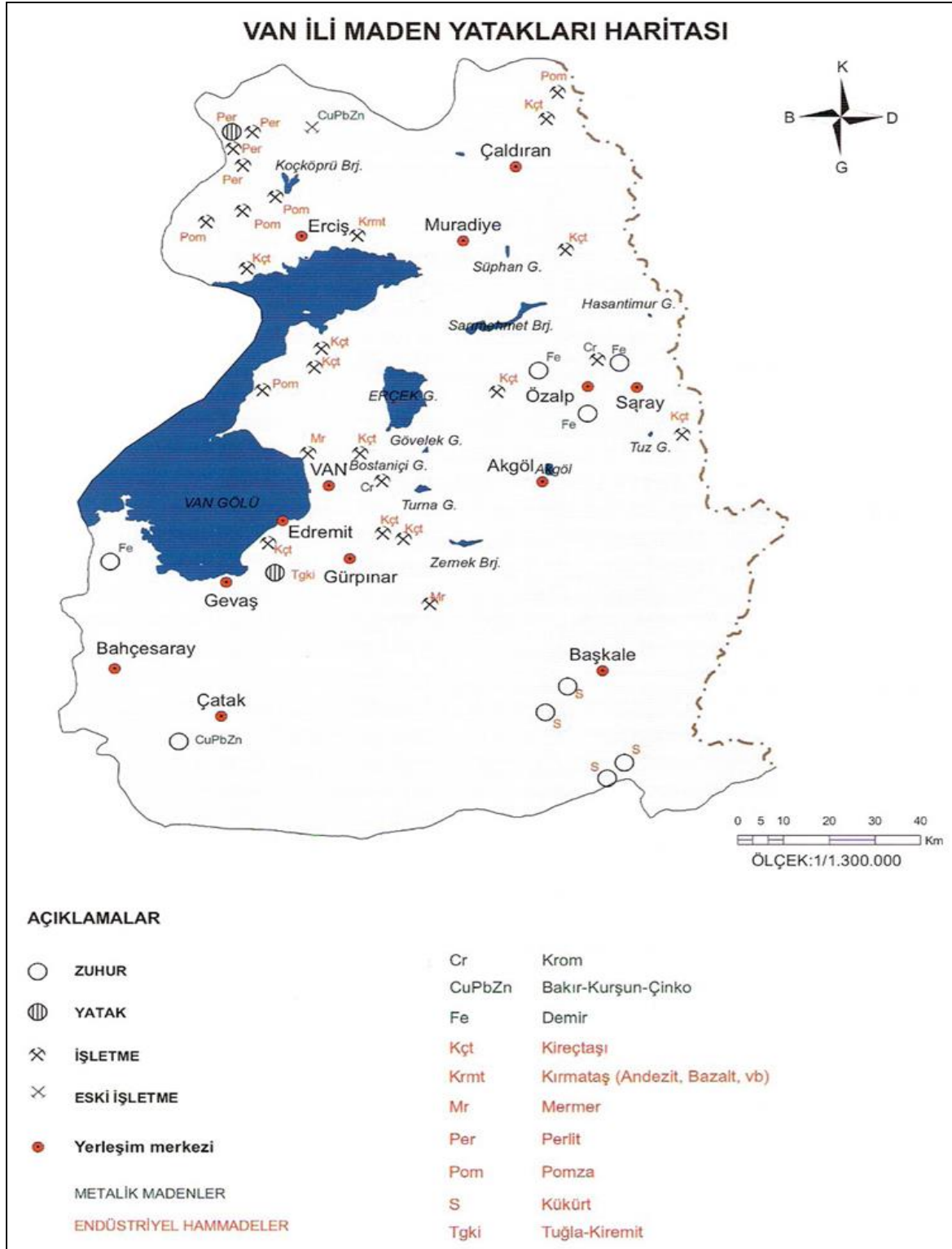
Yer altı kaynakları, gerek madencilik sektörünü doğrudan ilgilendirmesi gerekse de diğer endüstrilerin hammaddesi olması nedeniyle ekonominin önde gelen sektörleri arasında yer almaktadır. Ayrıca madencilik sektörü emek yoğun bir sektör olarak istihdama en çok katkı sağlayan sektörler arasında bulunmaktadır.

Van ilinin içinde bulunduğu Van Gölü havzasında ilk madencilik faaliyetleri M.Ö. beşinci bin yıla kadar uzanmaktadır. Nemrut ve Süphan Dağı’ndan elde edilen ham obsidiyenler burada işlenip, Mezopotamya’ya ihraç edilmekteydi. Van ili jeolojik yapısı dolayısıyla hem metalik maden hem de endüstriyel mineral ve kayaçlar açısından oldukça zengin bir bölgedir.

Özellikle 2001 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü faaliyete geçtikten sonra bölgede çok sayıda maden yatağı araştırma faaliyetleri kapsamına dahil edilmiştir. Bölge, mineralizasyon çeşitliliği açısından oldukça zengin olmasına karşın, yeterli bir üretim planlaması yapılmadığından bölgedeki madencilik faaliyetleri açısından yeterli verim alınamamaktadır.

Gevaş Geçkinli sahasında 363.000 ton görünür muhtemel demir rezervi bulunmaktadır. Van ili Gevaş, Muradiye, Çaldıran ilçeleri gibi alüvyoner alanlarda tuğla kiremit rezervleri görünmektedir.

Harita 15: Van İli Maden Yatakları

Kaynak: AVA

3.4 Kültür ve Turizm

Turizm, yerel ve ulusal ekonomilere doğrudan girdi sağlaması, istihdam oluşturmaları, yatırımların artırılması, diğer sektörler üzerindeki pozitif çarpan etkisi ve ülke ekonomilerinde dış cari açıkların giderilmesinde etkin rol oynayan ve pazar payı sürekli artan bir sektördür.

3.4.1 İlçede Kültürel Göstergeler

Gevaş ilçesinin Akdamar Adasında Bulunan Ah Tamara (Akdamar) kilisesi, 2005-2006 yıllarında restore edilmiş, 2007 yılında anıt müze olarak hizmete girmiştir. İlçede 1 adet kütüphane vardır.

Tablo 37: Bölgede Kültürel Göstergeler, 2015

Müzeler	Müze Sayısı	1
	Eser Sayısı	-
	Ziyaretçi Sayısı	-
	Sinema Salonu sayısı	-
Sinemalar	Koltuk sayısı	-
	Gösteri sayısı	-
	Seyirci sayısı	-
	Tiyatro Salonu sayısı	-
Tiyatrolar	Koltuk sayısı	-
	Gösteri sayısı	-
	Seyirci sayısı	-
	Kütüphane salonu sayısı	1
Kütüphaneler	Kitap Sayısı	-
	Yararlanma Sayısı	-
	Ödünç Verilen Materyal Sayısı	-
		-

3.4.2 Tarihi ve Turistik Mekanlar

Ülkemizin en büyük gölü olan Van Gölü kıyısında kurulmuş bulunan ilçe tabii güzelliği yanında turistik ve tarihi eserlere sahipliği açısından da oldukça zengindir. Özellikle yaz aylarında yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeridir. Gevaş'ta her devrin izlerine rastlamak mümkündür. Bunlardan bazıları başlıklar halinde aşağıda gösterilmiştir.

AKDAMAR ADASI VE AKDAMAR KİLİSESİ

Gevaş İlçesi'nin sınırları dahilindeki Akdamar Adası'nda yer almaktadır. Adanın güneydoğusuna kurulmuş olan kilise, Kutsal Haç adına Vaspurakan Kralı I. Gagik tarafından 915-921 yılları arasında Keşiş Manuel'e yaptırılmıştır. Kilisenin kuzeydoğusundaki şapel 1296-1336 tarihlerinde; batısındaki jamaton 1763 tarihinde; güneyindeki çan kulesi 18. yüzyıl sonlarında ilave edilmiştir. Kuzeyindeki şapelin ise, tarihi bilinmemektedir. İlk yapıldığında saray kilisesi olan yapı, sonradan manastır kilisesine dönüştürülmüştür. 2007 yılında geçirmiş olduğu restorasyon sonucunda Anıt Müze olarak hizmete girmiştir. Kilise, mimarisi yanında dış cephelerindeki figürlü taş plastiği ile dikkat çekmektedir. Plan bakımından merkezi kubbeli, dört yapraklı yonca biçimli haç plana sahiptir. Orta mekan yüksek kasnaklı, içten kubbe, dıştan piramidal külahla örtülüdür. Kubbenin yüksek tutulması kilisedeki dikey etkiyi açıkça ortaya koy maktadır. Kiliseye batı ve güneyden birer kapı vasıtasıyla girilmektedir. Kilisenin çevresi daha sonraki dönemlerde ilave edilen yapılarla kuşatılmıştır. Kilisenin figürlü repertuarı oldukça zengindir. Bunun yanında İncil ve Tevrat'tan alınmış çeşitli sahneler bulunmaktadır. Yunus Peygamber'in denize atılması, Hz. Meryem ve kucağında İsa, Adem ile Havva'nın Cennet'ten kovulması, Hz. Davut ile Kral Goliat'ın mücadelesi, Samson Filistinli ikilisi, ateşte üç ibrani genci, Aslan ininde Daniel sahneleri bunların başlıcalarıdır. Batı cephede Kral Gagik'i kilise maketini sunarken gösteren bir sahne yer almaktadır. Dört yöndeki alınlıklarda İncil yazarları boydan tasvir edilmiştir. Bunlardan başka cephenin alt ve üst kesimlerinde, asma sarmaşığından oluşan kuşaklar dolanmaktadır. Bu kuşakların içlerinde çeşitli dünyevi sahneler işlenmiştir. Av sahneleri, çeşitli hayvanlar, güreşçiler ve sarayla ilgili bir çok sahneye yer verilmiştir. Ayrıca doğu cephenin tam ortasında asma sarmaşığı bordürünün içerisinde Abbasi Halifesi Muktedir başı haleli, bağdaş kurmuş vaziyette bir elinde kadeh, diğer elinde üzüm tutar vaziyette, tasvir edilmiştir. Dini ve dünyevi sahnelerden başka, hayvan figürleri yönünden de bir çeşitlilik göze çarpmaktadır. Aralarda serbest biçimde, asma sarmaşıkları içerisin-de ve çatıların alt kesimlerinde bu zengin hayvan figürlerini görmek mümkündür. Manastır topluluğunun tarihi IX. yüzyıla kadar inmektedir. Daha sonra 1462'de yenilenen kilise, 1703'teki depremde zarar gördüğünden 1712-1720 tarihleri arasında tekrar onarım geçirmiştir. Kilise, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen bir alana oturmaktadır. Ortadaki merkezi kubbe, batıdan iki serbest ayak ve doğudan apsis duvarına dayanan dört yöndeki kemerlerle taşınmaktadır. Doğudaki apsis beş köşeli olup, iki yanında hücreler bulunmaktadır. Batı taraftaki haç kolunu örten kubbe ise, kaburgalı olarak düzenlenmiştir. Merkezi kubbe dışı yüksek kasnaklı piramidal bir külah şeklinde yansımıştır. Batı ve kuzey cepheye açılmış iki kapı vasıtasıyla giriş sağlanmaktadır. Bunlardan batıdaki portal şeklinde bir düzenleme göstermektedir. Kesme taş malzeme kilisenin

tamamında kullanılmıştır. Batı tarafına eklenen jamaton ise, kare planlı ve dokuz bölümlü olarak düzenlenmiştir. Bölümlerin üzeri aynalı çapraz tonozlarla örtülmüştür. Batı cephesindeki dışa taşıntılı girişin üzeri çan kulesi olarak tertip edilmiştir. Alttaki kapı mukarnas kavsaralarıdır. Bu kısımda da yer yer iki renkli düzgün kesme taş malzeme görülmektedir. Kilisenin içerisini de günümüzde büyük ölçüde bozulmuş olan freskler süslemektedir. Bu fresklerde genel olarak Hz. İsa ile ilgili konular işlenmiştir. Düzgün kesme taş malzemeyle inşa edilen yapıda, dış cepheleri süsleyen mimari plastik, kiliseye etkin bir görünüm kazandırmaktadır. Abbasi yoluyla Orta Asya Türk sanatı etkilerini de üzerinde barındırması önemini arttırmaktadır.

Resim 1: Akdamar Adası

İZZETTİN ŞİR CAMİİ

Cami, Gevaş'ın Hişet Mahallesi'nde bulunmaktadır. Üzerinde inşasına ilişkin herhangi bir kitabe bulunmamasına rağmen Van ve Hakkari Hakimi İzzettin Şir tarafından yaptırıldığı kabul edilmektedir. Genel olarak XIV-XV yüzyıllara tarihlendirilmektedir. Yapı, kare planlı bir cami ile, bunun kuzey

duvarına bitişik medreseden oluşmaktadır. Yapının batı cephesinin kuzey kesiminde yer alan bir taçkapıdan medrese avlusuna, buradan da ikinci bir kapı ile camiye geçilmektedir. Cami mihrap önü kubbeli ve iki sahnıdır. Kuzeydeki sahnlar enine beşik tonozlarla örtülmüştür. Kubbenin iki yanındaki bölümler, dikine beşik tonozlu mekanlar olarak değerlendirilmiştir. Kible duvarının ortasında beş kenarlı mihrap nişi yer almaktadır. Yapıda düzgün kesme taş malzeme kullanılmıştır. Batı cephenin ortasındaki minare, günümüzde eklenmiştir.

Resim 2: İzzettin Şir Camii

Kaynak: Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

SELÇUKLU TÜRKLERİ MEZARLIĞI

639 yılında, Selçuklular tarafından ele geçirilen Gevaş, uzun yıllar Selçuklular için önemli merkezlerden biri olmuştur. Bu nedenle: o döneme ait, birçok mezarlık bulunmaktadır. Mezarlıkta gömülü olanların sayısının, muhtemelen 60 bin civarında bulunduğu tahmin edilmektedir. Mezarlık yakınlarında, çok sayıda "yatır" bulunmaktadır. Günümüzde, mezarlık ortasından geçirilen bir asfalt yol, mezarlık alanı ikiye ayırmıştır. Güney kanattaki mezarlık bölümünü, bir anıt taş kapı süslemektedir. Bu hemen: Celme Hatun Kümbetinin yanındadır. Ahlat ilçesinde bulunanlardan sonra, Türk sanatının en güzel mezar

taşlarını burada görmek mümkün. Çoğunluğu: 14.yüzyıl ikinci yarısına ait olan bu mezar taşlarının, beyaz kalkerden yapılmış olması, Ahlattaki benzerlerinden farklılık gösterir. Ancak, Ahlat bölgesindeki mezar taşı ustalarının bir kısmının burada da çalışmış olması ve eserlerinin bulunması, Gevaş Mezarlığının önemini ortaya koymaktadır. Mezarlıkta tespit edilen en eski mezar taşı: 1340 yılına aittir.

HALİME HATUN KÜMBETİ

Gevaş İlçesi'ndeki Selçuklu Mezarlığı'nın doğu tarafında bulunmaktadır. Giriş kapısı üzerindeki kitabesine göre Melik İzzeddin tarafından 1335 tarihinde, kızı Halime Hatun için yaptırılmıştır. Ustası Ahlatlı Pehlivan oğlu Esed'dir. İki katlı inşa edilmiş kümbetin cenazeliği kare planlı olup, doğudaki kapısına merdivenle inilmektedir. Köşeleri pahlanmış kare kaide üzerine onikigen gövdeli olarak yapılmıştır. Üstten piramidal bir külahla örtülmüş kümbet, düzgün kesme taş malzeme ile inşa edilmiştir. Gövdenin kuzeyindeki cepheye taç kapı, diğer üç yöne pencereler açılmıştır. Aralardaki yüzeyleri üçgen nişler hareketlendirmektedir. Tüm cephelerde şeritler halinde ve madalyonlar şeklinde bitkisel, geometrik ve yazılardan oluşan süslemelere yer verilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir.

Resim 3: Halime Hatun Kümbeti

Kaynak: Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

ABALI KAYAK MERKEZİ

Gevaş'ta Kayak Keyfi Kışların çok uzun ve karlı geçtiği Van'a bağlı Gevaş ilçesinde faaliyete başlayan Abalı Kayak Merkezi sadece kayak turizminin değil, profesyonel kayak sporunun da Türkiye'deki önemli adreslerinden biridir. Abalı Kayak merkezi pist eğimi, kar kalınlığı, kar kalitesi ve pist uzunluğu ile dünyanın sayılı kayak merkezlerinden biri olmaya adaydır. Uluslararası Kalitede Tesisler Abalı kayak merkezine yapılmakta olan ikinci etap çalışmaları sonucunda dünya standartlarına sahip bir kayak merkezi tamamlanma aşamasındadır. Bin iki yüz metrelik telesiyej hattının yapımının tamamlandığı merkezde şimdide beş bin metrelik telesiyej hattının inşasına başlanmıştır. Yapılan devasa yatırımlarla Abalı Kayak Merkezi uluslar arası organizasyonların yapılabileceği standartlara hazır hale getirilmiştir. Van Denizi Manzaralı Kayak Abalı kayak merkezi, beyazın eşliğinde turkuaz bir manzarayı kayak severlere sunuyor. Artos dağından başlayan kayak parkurunda ilerlerken, Van denizinin nefes kesici manzarası ile karşılaşıyorsunuz.

Resim 4: Abalı Kayak Merkezi

Kaynak: Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

3.4.3 Koruma ve Sit Alanları

Van ilinde, 56'sı arkeolojik sit alanı olmak üzere toplam 63 adet koruma alanı bulunmaktadır. Bu alanlar, toplamda 38,3 km²'lik bir alan kaplamakta olup toplam sit alanının büyük bir kısmı (35,2 km²) arkeolojik sit alanından oluşmaktadır. Ayrıca Van ilinde doğa koruma alanları, korunması gerekli kültür

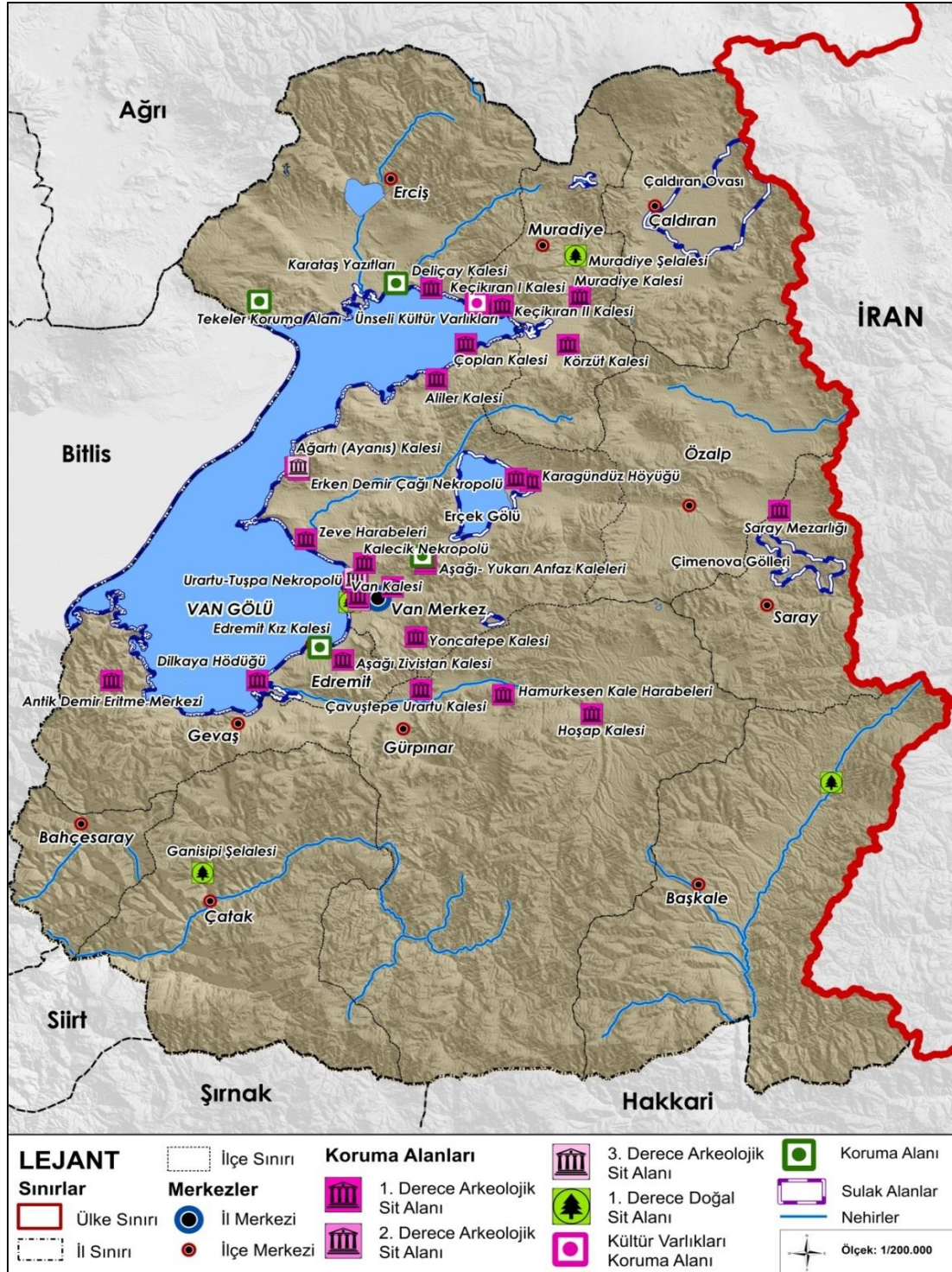
varlıkları ve sit alanları da bulunmaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

Tablo 38: Sit Alanları ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları

Adı	İlçesi	Tipi
Van Kalesi ve Eski Van Şehri	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Tutumlu Köyü, Aliler Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Karagündüz Köyü, Erken Demir Çağı Nekropolü	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Bakraçlı Köyü, Yoncatepe Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Çolpan Köyü, Çolpan(Panz) Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Toprakkale	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Ermişler Oda Mezarı ve çevresi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Hoşap Kalesi içi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Dilkaya Höyüğü (Dilkaya Köyü)	Edremit	1. Derece Arkeolojik Sit
Balaban, Antik Demir Ergitme Merkezi	Gevaş	1. Derece Arkeolojik Sit
Gevaş İlçesi Selçuklu Mezarlığı	Gevaş	1. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Çayı Kale-Sehir Kalıntıları (Zirnakol-Zernaki Tenesi üzerinde)	Erciş	1. Derece Arkeolojik Sit
Tarihi Mezarlık (Kümbetaltı Mev. Vanyolu Mah. Yekmal Kövü)	Erciş	1. Derece Arkeolojik Sit
Elmalık Köyü, Aşağı Zivistan Kalesi	Edremit	1. Derece Arkeolojik Sit
Hamurkesen, Kale Harabeleri	Gülpınar	1. Derece Arkeolojik Sit
Güzelsu, Tarihi Hoşap Kalesi	Gülpınar	1. Derece Arkeolojik Sit
Çavuştepe Urartu Kalesi (Çavuştepe)	Gülpınar	1. Derece Arkeolojik Sit
Muradiye Kalesi (Kandahar Mah.)	Muradiye	1. Derece Arkeolojik Sit
Keçikıran I ve Keçikıran II Kaleleri (Ünseli Beldesi)	Muradiye	1. Derece Arkeolojik Sit
Körzüt Kalesi (Ulusar Köyü)	Muradiye	1. Derece Arkeolojik Sit
Van Saray Köyiçi Mevkii Gayrimüslüm Mezarlığı	Saray	1. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Mezarlığı ve İslam Mezarlığı	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Kalecik Köyü, Kalecik Nekropolü	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Zeve köyü, Zeve Harebeleri	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Van Şehrinin Bir Kısım	Merkez	3. Derece Arkeolojik Sit
Ağartı Köyü, Ağartı (Ayanıs) Kalesi	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Yukarı Anzaf Kalesi Sit Alanı	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Mezarı	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Baskenti Tuspa'nın Nekropol Alanı	Merkez	1-3. Derece Arkeolojik Sit
Çarpanak Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit

Kaynak: Van Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2014.

Harita 16: Van İli Koruma Alanları

Kaynak: AVA

4. Altyapı ve Ulaşım

4.1 Altyapı

4.1.1 İçme Suyu

Van ilinin birçok içme suyu kaynağı bulunmaktadır. Van ili, yüzey ve yer altı su kaynakları bakımından oldukça zengin bir kenttir. Van ili sınırları içerisinde yer alan en önemli yüzey ve yer altı su kaynakları Kale Grup Kaynağı, Bakacık Grup Kaynağı, Erek Kaynak Suyu, Erçiş Grup Kaynağı, Gevaş-Gürpınar-Güzelsu Karst Kaynak Grubu ve Samran kaynak grubudur. Gevaş-Gürpınar-Güzelsu Karst Kaynak Grubu Van ilinin Gevaş-Gürpınar-Güzelsu havzası sınırları içerisinde değişik lokasyonlardan boşalan farklı debilerdeki kaynaklardan oluşmaktadır. Bu kaynaklardan ilki Dokuzağaç kaynaklarıdır. Gevaş ilçesinin batısında yer alan 4 kaynak Yüksekova Karmaşığı içerisindeki, kumtaşı ve konglomeratik düzeylerden çıkmaktadır. Bu kaynaklar genellikle 1.750-2.000 metre kotlarından olup debileri 5 lt/sn düzeyindedir. Ayrıca bu kaynaklar, genellikle yazın kuruyan kaynaklar arasında yer almaktadır.

Gevaş-Gürpınar-Güzelsu Karst kaynak grubunda yer alan bir diğer kaynak ise Gevaş kaynaklarıdır. Gevaş ilçesindeki Köyaltı deresi boyunca yer alan Gevaş kaynaklarının debileri 30 ile 360 lt/sn arasında değişmektedir. Kaynakların çoğu kaptaja alınarak içme suyu olarak Gevaş ilçesine verilmektedir. Gevaş-Abalı bindirme hattı boyunca karstik kireçtaşlarından çok sayıda kaynak çıkmaktadır. Genellikle 1.900-2.000 metre yükseltisinden çıkan bu kaynakların debileri 5-100 lt/sn arasındadır.

Tablo 39: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu

	Şebekeli İçme Suyu			Şebekesiz İçme Suyu		
	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam Şebekeli Ünite	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam Şebekesiz Ünite
GEVAŞ	30	14	44	0	2	2
VAN	574	408	982	2	24	26

Kaynak: Van İl Özel İdaresi, İçme Suları Şebekeli ve Şebekesiz Durum Cetveli, 2014

4.1.2 Katı Atık, Atık Su ve Kanalizasyon

Van İlının en öncelikli sorunlardan bir tanesi de alt yapı ve kanalizasyon sorunudur. İldeki 21 kanalizasyon sisteminin İl nüfusun yaklaşık %70-80'ine hizmet verir kapasitede olması, kanalizasyon sistemi ile toplanamayan atık suların doğrudan deşarj ve sızma yoluyla gölü besleyen dereleri ve sulama kanallarını kirletmesine neden olmaktadır. Edremit merkez ve Çaldıran ilçelerimizde kanalizasyon şebekesi bulunmamakta olup atık su bertarafı fosseptikler vasıtasıyla yapılmaktadır.

Tablo 40: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	MERKEZ NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOPLAMI (km)	ATIKSU ARITMA TESİSİ	ATIKSU ARITMA TESİSİ DURUMU	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI (km)
GEVAŞ	10.500	35	VAR	İşletmeye Alınacak	2

Kaynak: VASKİ

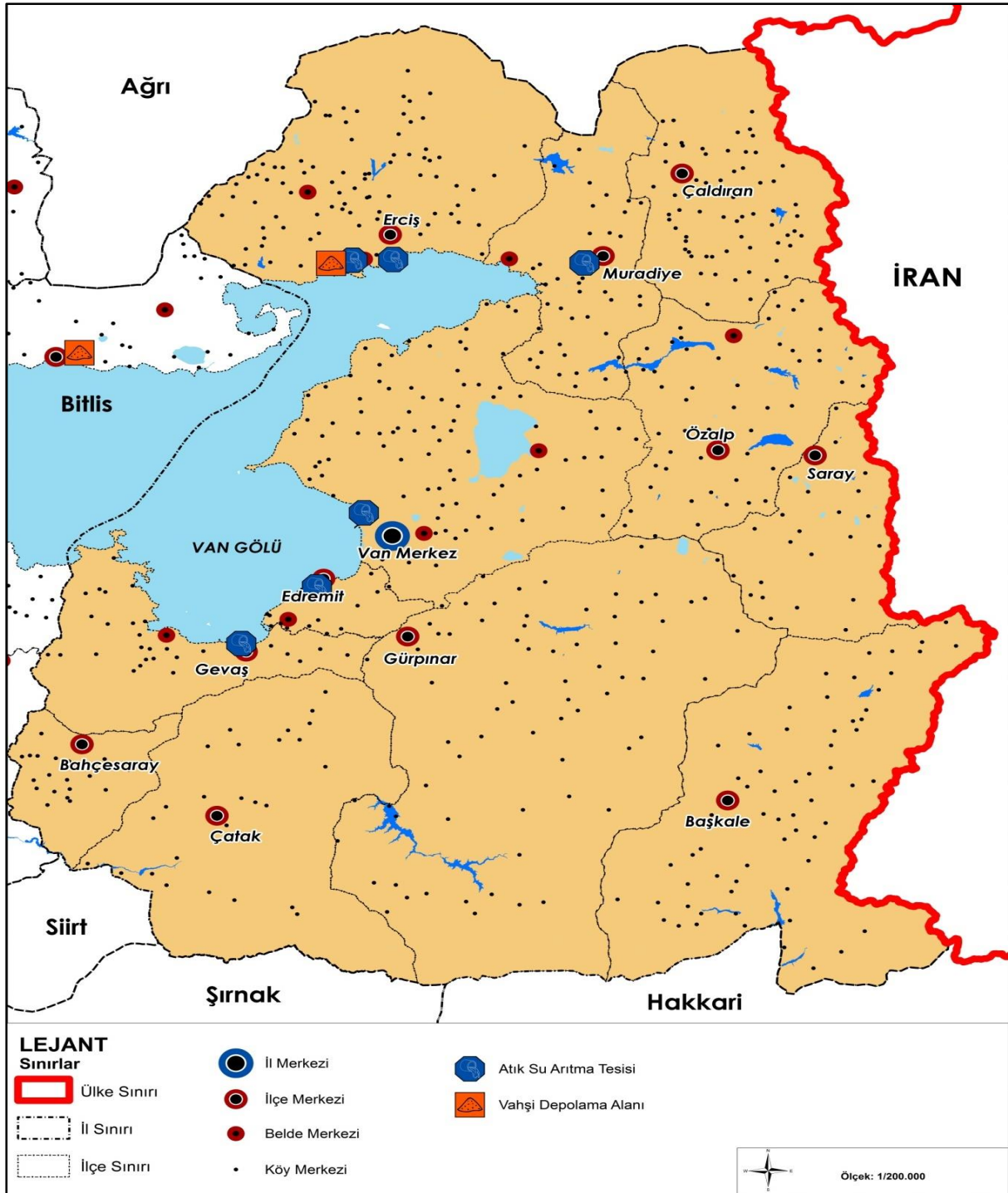
Tablo 41: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	KIRSAL NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOP.MT	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI MT	KULLANILAN ARITMA
GEVAŞ	16.878	3.340	100	Sızdırmaz Foseptik

Kaynak: VASKİ

İlde, Merkez ve tüm ilçelerde düzensiz depolama yapılmaktadır. İl merkezine ait tüm atıklar Van- Özalp karayolun 8. km.' sinde bulunan düzensiz depo alanında depolanmaktadır. Mevcut depo alanı sulama amaçlı kullanılan Sıhke Göletine çok yakın ve yüksek olması nedeni ile gölet suyunda kirlilik yaratacağı muhtemel bir durumdur. Bununla beraber yeraltı suyu kirlenme riskine karşı herhangi bir önlem alınmadığından yeraltı sularında kirliliğe neden olmaktadır. Envanter çalışmaları neticesinde kişi başına düşen atık miktarı 1,10 kg/kişi-gün olarak belirlenmiştir. Atıkların envanteri oluşturulurken mevcut durum itibarıyla konutlar, işyerleri vs. şeklinde bir ayrıma gidilmemiştir. Mevcut çöp alanına İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerinin atıkları gelmektedir. Günlük ortalama çöp alanına gelen atık miktarı 700 ton civarındadır. Bunun dışında atığın nem içeriği %45 mertebesinde. Mevcut çöp alanında vahşi depolama yöntemi uygulanmaktadır. Kış aylarında ısınma amaçlı katı yakıt kullanımı oldukça fazladır. Dolayısıyla kül miktarı artmaktadır. Bu da organik atık miktarını artırmaktadır. Aşağıdaki tabloda Van ili ilçelerinin Vahşi Depolama alanları gösterilmiştir. Katı atıklar vahşi olarak depolanmaktadır.

Harita 17: Depolama Alanları ve Atık Su Tesisleri

Tablo 42: Van İli Vahşi Depolama Alanları

Belediye	Mevki	Alan
Van Belediyesi	Özalp yolu 7.km.	250.000 m ²
Çelebibağı Belediyesi	Koçağıl	15.000 m ²
Çaldıran Belediyesi	Çaldıran	10.000 m ²
Başkale Belediyesi	Samandöken	10.000 m ²
Bahçesaray Belediyesi	Yukarı mah. Destanan Mevki	6.000 m ²
Çatak Belediyesi	Cencers Mevkii	4.000 m ²
Özalp Belediyesi	Altınboğa Yolu üzeri	50.000 m ²
Gevaş ve Uysal Belediyesi	Keklik Bulağı Mevkii	2.000 m ²
Saray Belediyesi	Beyaslan Köyü Yolu	10.000 m ²
Edremit Belediyesi	Çimento Fabrikası Klinker Ocağı	50.000 m ²
Gürpınar Belediyesi	Gürpınar	30.000 m ²

4.2 İlçede Ulaşım

Van ili karayolu, demiryolu ve havayolu ulaşım imkanlarının yanı sıra Van Gölü üzerinde yapılan taşımacılık ve ulaşım faaliyetleri nedeni ile su yolu ulaşımı imkanı da olan illerimiz arasında yer almaktadır. Bunun yanında İran ile sınırı bulunan Van ili, Orta Asya ve Türkiye Cumhuriyetlere de ulaşımı sağlayan önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu kapsamda Van ilinin ulaşım altyapısı ve bağlantılarının aktarıldığı bu bölümde Van ilinin karayolu, demiryolu, su yolu ve havayolu ulaşım sistemleri ve altyapısı her bir alt başlıkta ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Bunun yanında Van ili lojistik ve taşımacılık faaliyetleri açısından kısaca değerlendirilirken, ilin ulaşım altyapısı ve bağlantılarının mevcut durumunun yanı sıra ulaşımı ile ilgili kararlar, plan ve projeler de ele alınmaktadır.

4.2.1 Karayolları ve Demiryolları

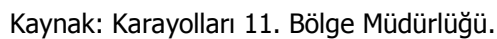
Van ilinde yer alan karayolları, Karayolları Genel Müdürlüğü 11. Bölge Müdürlüğü sorumluluğundadır. Van ili sınırları içinden geçen devlet yollarının toplam uzunluğu 564 km düzeyindedir. Bahsi geçen bu yollar, soğuk iklim ve sert kış şartlarına rağmen yıl boyu ulaşım için açık bulunmaktadır. Van'a kuzeyden Erzurum ve Ağrı üzerinden D-100, D-965, D-280 ve D-975 numaralı karayolları ile ulaşım sağlanmaktadır. Van iline güney yönünden ulaşım Bingöl, Muş ve Bitlis üzerinden D-300 karayolu ile sağlanmaktadır.

Van ili içindeki ulaşımın ana aksı; Kars-Iğdır ile Hakkari arasındaki D-975 karayolunun Van Gölü'nün doğusundaki bölümüdür. Bu güzergah üzerinde Van ilinin kuzey kesiminde Çaldıran ve Muradiye ilçeleri arasındaki Gönderme Geçidi (1.910 m), ilin güney kesiminde Güzelsu ve Başkale arasındaki Güzellere Geçidi (2.730 m) bulunmaktadır. Van ilinde bulunan 1.112 kilometrelik karayolu ağının 564 kilometresi (%51) Devlet Yolu, 548 kilometresi (%49) ise İl Yolu statüsündedir. Bunun yanında il

Tablo 43: Van Bölge Yol Ağı

11.BÖLGE VAN	ASFALT YOLLAR			PARKE	STABİLİZE	TOPRAK	DİĞER YOLLAR	ŞEBEKE UZUNLUĞU
	ASFALT BETONU	SATHİ KAPL.	TOPLAM					
Devlet Yolu	356	1 030	1 386	11	-	-	-	1 397
İl Yolu	36	1 248	1 284	27	65	232	128	1 736
Toplam	392	2 278	2 670	38	65	232	128	3 133

Harita 18: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası

81

elektrifikasyon alt yapısı bulunmamaktadır. En uzun demiryolu hattı 117 km ile Van ili sınırlarında bulunup ardin sırası ile Muş 85 km ve Bitlis 53km uzunluğunda demiryoluna uzunluğuna sahiptir. Van İli sınırları içinde yer alan demiryolu uzunluğu toplam 117 kilometredir. Karayolu erişim düzeyinde olmasa da, Van iline demiryolu ile de ulaşılabilir. Van iline ulaşımı sağlayan demiryolu hattı İstanbul-Eskişehir-Ankara-Kırıkkale- Kayseri-Sivas-Malatya-Elazığ-Muş-Tatvan güzergahını izlemektedir. Tatvan'a ulaşan demiryolu hattı Tatvan İskelesi'nde son bulmakta, tren katarları feribotlarla Van Gölü üzerinden Van İskelesi'ne geçmektedir. Van İskelesi'nde yeniden başlayan demiryolu hattı **Erçek-Özalp- Saray- Kapıköy** üzerinden İran'a devam etmektedir.

Aşağıdaki tabloda Van İlçelerinin Ferit Melen Havaalanı'na mesafe, süre ve ulaşım hızları gösterilmiştir. Gevaş ilçesi Ferit Melen Havaalanı'na uzaklığı 34,9 km'dir.

Tablo 44: Van İlçeleri'nin Ferit Melen Havaalanı'na Mesafe, Süre ve Ulaşım Hızları

İlçe	Mesafe (Km)	Süre (Dakika)	Ortalama Hız (Km/sa)
Merkez ilçeler	7,4	20	22,2
Edremit	11,1	27	24,7
Gürpınar	27,7	35	47,5
Gevaş	34,9	62	33,8
Özalp	65,8	78	50,6
Muradiye	87,5	94	55,9
Saray	82,5	98	50,5
Erciş	104	114	54,7
Çaldıran	109	119	55,0
Çatak	85,9	119	43,3
Başkale	118	127	55,7
Bahçesaray	114	161	42,5

Kaynak: Van Vizyon 2023 Raporu

5. Çevre ve Enerji

5.1 Çevre

5.1.1 Endemik Flora

Ekolojik şartlar göz önüne alındığında Van ilinin güney kesimleri dışında kalan yörelerde, geçmişteki doğal bitki örtüsünün ağaçlı step olduğu söylenebilir. Step içindeki başlıca türler, çeşitli meşe türleri ve bodur ardıçlardır. Bu ormanlarda meşe ve ardıç türlerinin yanı sıra Kavak, Çınar, Dişbudak ve Karaağaç gibi ağaç ve çalı türleri de bulunmaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Harita 19: Endemik Flora Alanları

Kaynak: AVA

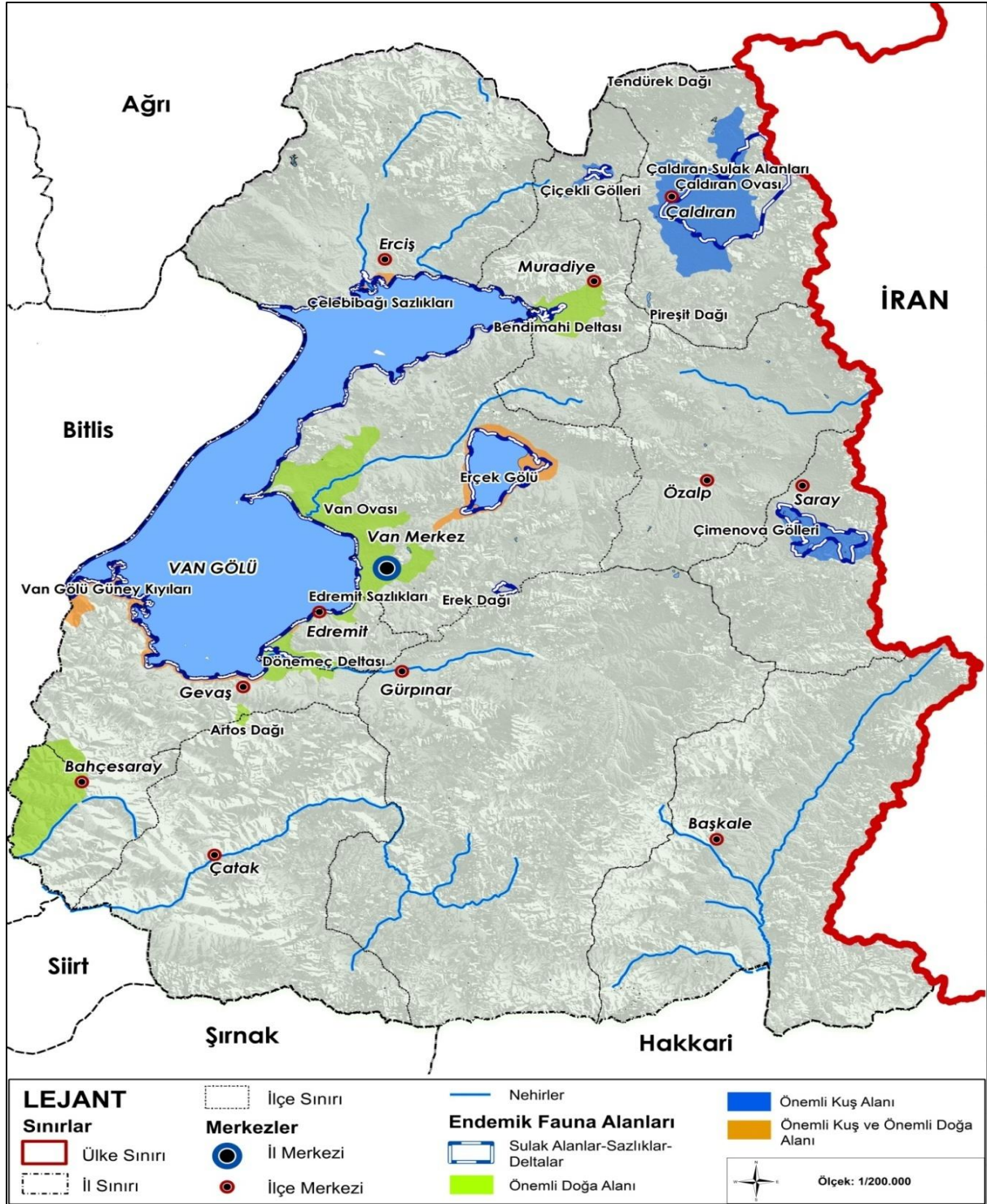
5.1.2 Endemik Fauna

Van ili genelinde fauna açısından birçok önemli tür ve alan bulunmaktadır. Öncelikli olarak bölgede yaşayan türler incelendiğinde, Van ili sınırları içinde bulunan göl ve akarsularda inci kefali ve sazan balıklarının yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca ilde yaşadığı tespit edilen çok sayıda kuş türü bulunmaktadır. Bunlar; Dikkuyruk, Kılıçgaga, Büyük cılıbit, Gece balıkcılı, Küçük karabatak, Yaz ördeği, Pasbaş pakta, Turna, Uzunbacak, Toy, Kırmızı gagalı dağ kargası, Kaya kartalı, Küçük kerkenez, Uludoğan ve Van Gölü Martısı'dır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Karadeniz köstebeği, Acem köstebeği, Anadolu yer sincabı, Sivriburunlu bataklık faresi ve Fare benzeri yediuyur gibi çok sayıda küçük memeli türünün de Van ili sınırları içerisinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında bir sürüngen türü olan Bendimahi kertenkelesi ve bir yılan türü olan *Eirenis thospitis*'in de il sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca, Van Gölü civarında bir kısmının neslinin tehlike altında olduğu çok sayıda kelebek türü yer almaktadır (Kemal, 2008). Bu türlerin dışında il genelinde rastlanabilen bir diğer endemik tür ise son yıllarda gerek dünyada gerekse Türkiye'de büyük ilgi gören evcil kedilerden biri olan Van kedisidir. Avcılık özelliği ile öne çıkan Van kedisi de nesli tükenmekte olan ve hızla melezleşen türlerdendir (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

GEVAŞ İLÇE ANALİZİ

Harita 20: Van İli Endemik Fauna Alanları

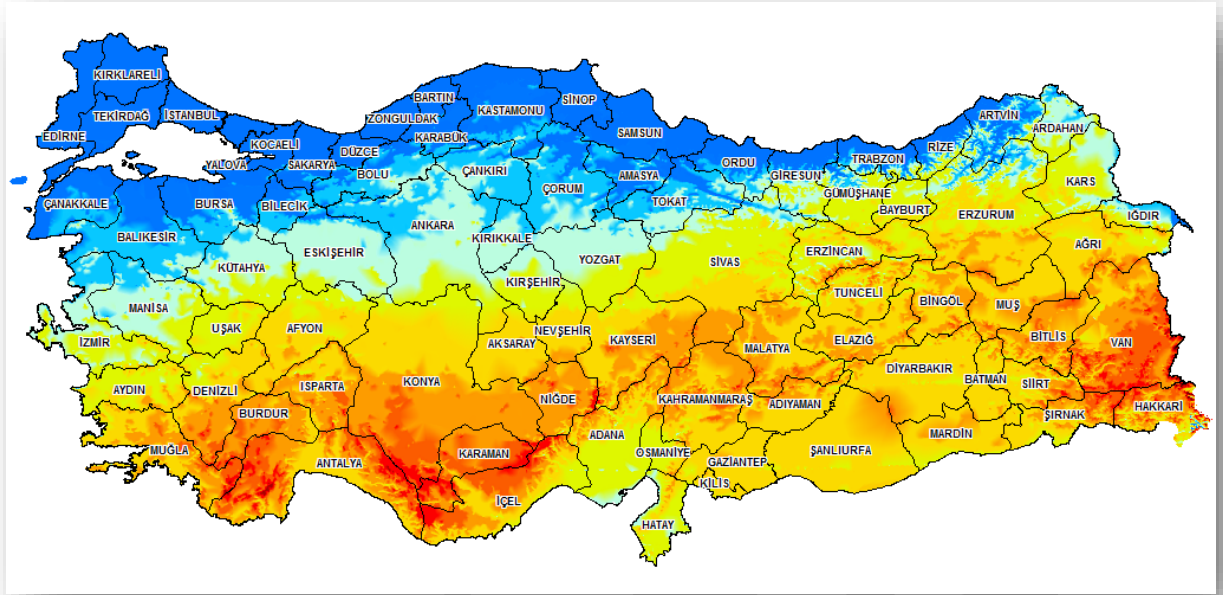
5.2 Enerji ve Yenilenebilir Enerji Potansiyeli

Enerji, günümüz dünyasının en temel girdisidir. Gerek mesken alanlarında gerekse de tarım, sanayi ve hizmet üretimi gibi ekonomik faaliyetlerde ısıtma, aydınlatma, imalat vb. süreçlerde kullanılan enerji, ulaşım vb. hemen hemen bütün alanlarda da temel girdi konumundadır. Ekonomik büyüme, artan kişi başına düşen gelir, olumlu demografik eğilimler ve yüksek şehirleşme hızı vb. etmenler nedeniyle enerji ihtiyacı her geçen gün artarken, enerji günümüzün ve geleceğin en stratejik sektörü olarak konumlandırılmaktadır.

5.2.1 Güneş Enerjisi

Güneş enerjisi. Güneş ışığından enerji elde edilmesine dayalı bir teknolojidir. Güneş'in yaydığı ve Dünya'mıza da ulaşan enerji, Güneş'in çekirdeğinde yer alan füzyon süreci ile açığa çıkan ısıtım enerjisidir. Güneşteki hidrojen gazının helyuma dönüşmesi füzyon sürecinden kaynaklanır. Dünya atmosferinin dışında Güneş ısıtımının şiddeti, aşağı yukarı sabit ve 1370 W/m^2 değerindedir; ancak yeryüzünde $0-1100 \text{ W/m}^2$ değerleri arasında değişim gösterir. Bu enerjinin Dünya'ya gelen küçük bir bölümü dahi, insanlığın mevcut enerji tüketiminden kat kat fazladır. Güneş enerjisinden yararlanma konusundaki çalışmalar özellikle 1970'lerden sonra hız kazanmış, Güneş enerjisi sistemleri teknolojik olarak ilerleme ve maliyet bakımından düşme göstermiş, Güneş enerjisi çevresel olarak temiz bir birincil enerji kaynağı olarak kendini kabul ettirmiştir. Güneş enerjisi, güneşin çekirdeğinde meydana gelen füzyon süreci ile açığa çıkan enerjidir. Van ili için enerji sektörü potansiyel olarak değerlendirilebilecek bir diğer sektördür. Nitekim Van ili, İran, Irak, Azerbaycan gibi petrol, doğalgaz vb. fosil kaynaklar açısından zengin olan bölgelere oldukça yakın konumda bulunmaktadır. Bunun yanında Van ili başta güneş olmak üzere yenilenebilir enerji kaynaklarına sahip illerimiz arasında yer almaktadır. Aşağıdaki Haritada Türkiye'nin Güneş Enerji Potansiyeli Atlası bulunmaktadır.

Harita 21: Türkiye'nin Güneş Enerji Potansiyeli Atlası

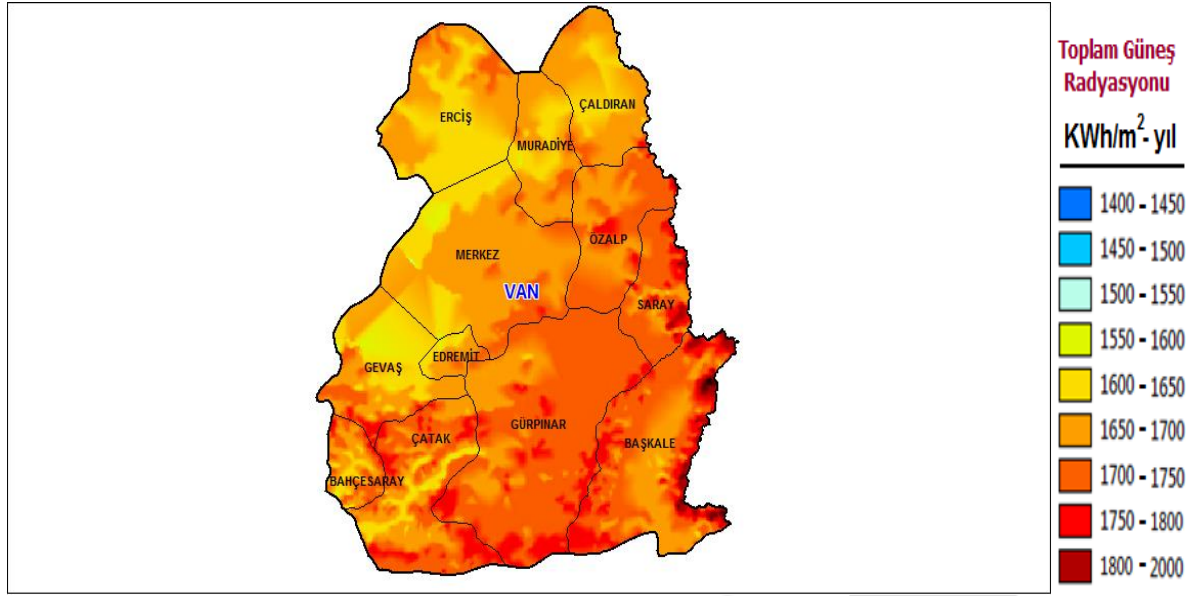

Kaynak: Elektrik İşleri Etüt İdaresi 2010 *1

Elektrik İşleri Etüt İdaresi (Eİİ) tarafından hazırlanan Türkiye Güneş Enerjisi Potansiyel Atlası (GEPA) verilerine göre bölge illerindeki yıllık ortalama güneş enerjisi küresel radyasyon değeri m^2 başına Van için 1635 kWh, Hakkâri için 1610 kWh, Bitlis için 1604 kWh ve Muş için 1591 kWh olarak ölçülmüştür. Bölgedeki tüm illerde bu değer Türkiye ortalaması olan m^2 başına 1524 kWh'in üstündedir. Bölge illerinin yıllık ortalama güneşlenme süreleri de Türkiye ortalamasının çok üzerindedir.

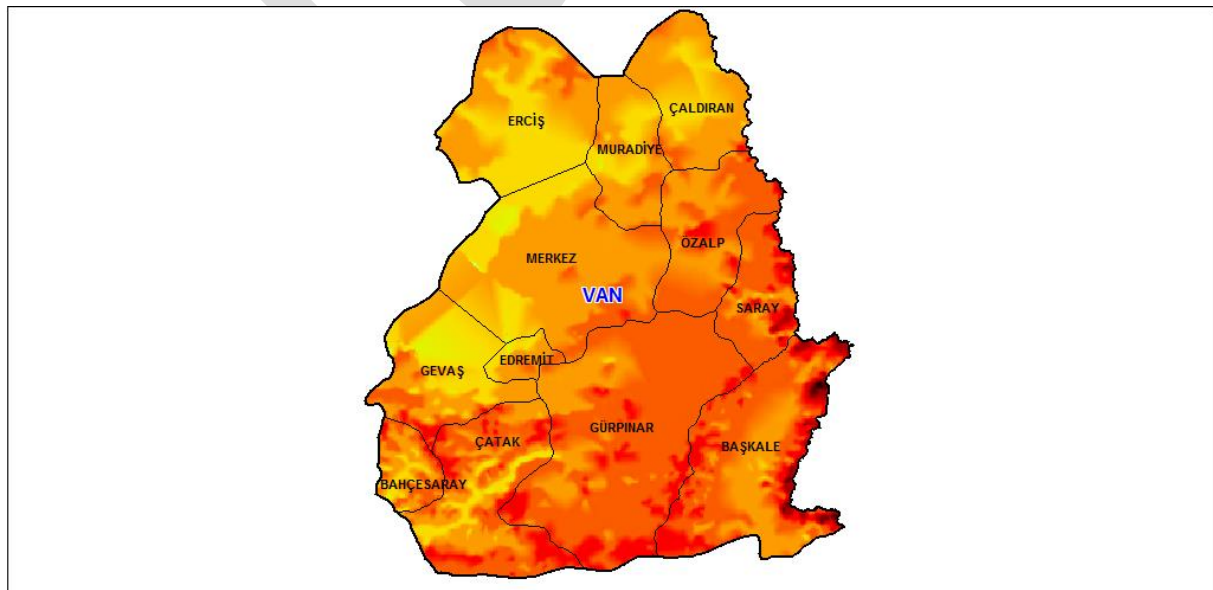
* Takiben yapılan ölçümlere göre GEPA verileri gerçekten ortalama %10 düşüktür.

Harita 22: Van ili Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası

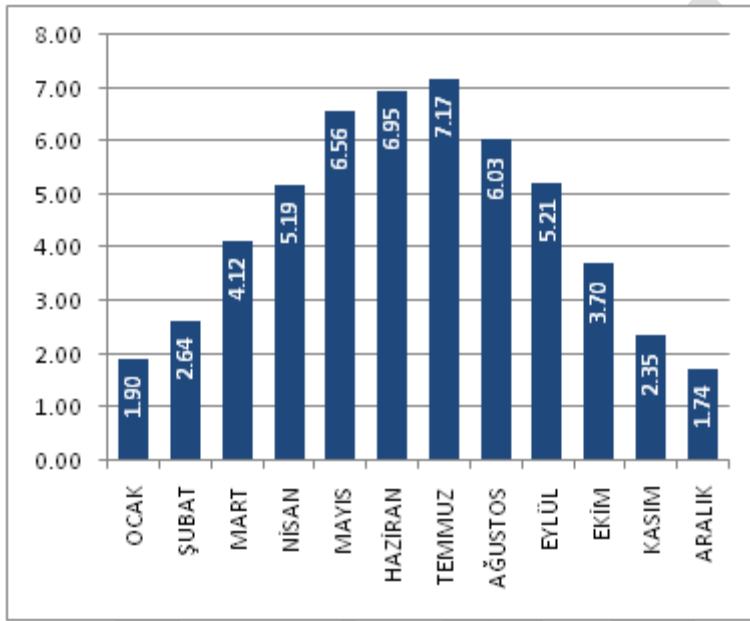
Van ili Türkiye'nin güneşlenme açısından Türkiye'nin en avantajlı kentleri bulunmaktadır. Nitekim Van ili ise Karaman ve Antalya illerinden sonra en yüksek radyasyon değerine ve Hakkari ilinden sonra en yüksek güneşlenme süresine sahip il konumundadır. Türkiye genelinde günlük ortalama güneşlenme süresi 7,5 saat düzeyindeyken bu sayı Van ilinde 8,41 saate çıkmaktadır. Benzer şekilde yıllık ortalama güneşlenme süresi Van ilinde 3.068,74 saat ile Türkiye genelinden (2.736,89 saat) %12 daha fazladır. Ayrıca Türkiye genelinde yıllık ortalama radyasyon değeri 1.524,18 kWh/m² düzeyindeyken Van ili 1.635,81 kWh/m² ile Türkiye geneline göre %7 daha yüksek radyasyon değerine sahiptir. Özellikle Saray, Başkale ve Özalp ilçeleri, radyasyon ve güneşlenme süresi bakımından en avantajlı ilçeler olarak karşımıza çıkmaktadır (DAKA, 2014).

Harita 23: Gevaş İlçesi Güneş Enerji Potansiyeli

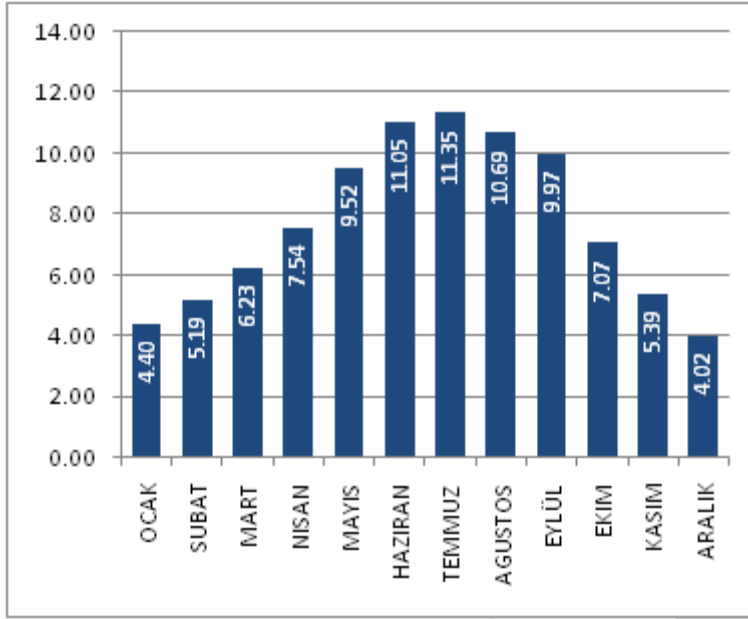
Gevaş İlçesinin güneş enerjisi potansiyeline baktığımızda en yüksek radyasyon değerini Temmuz ayında almaktadır. Güneşlenme süresine bakıldığında ise en yüksek güneşlenme süresi yine Temmuz ayında gerçekleşmektedir. Aşağıdaki şekillerde Gevaş ilçesinin sırayla ay bazında global radyasyon değeri, güneşlenme süresi ve güneş enerjisinden enerji üretme denilen fotovoltaik (PT) enerji üretme kapasitesi gösterilmiştir.

Grafik 9: GEVAŞ Global Radyasyon Değerleri (KWh/m2-gün)

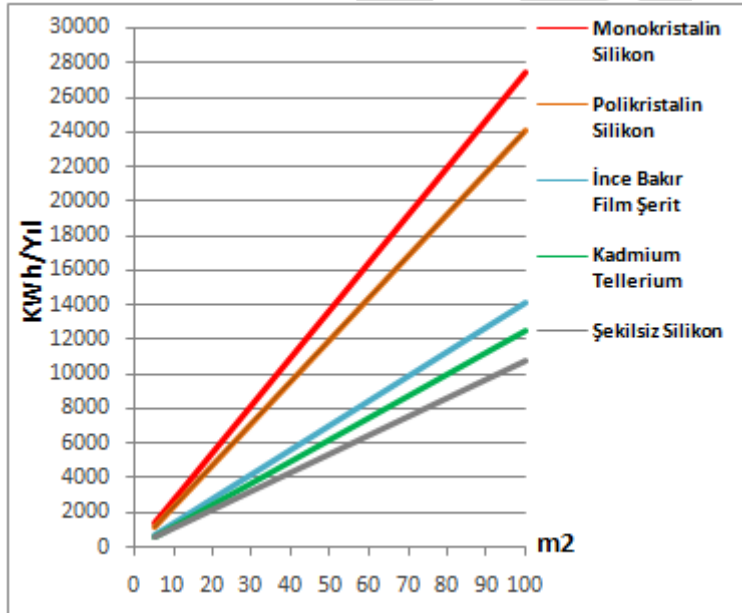
Yukarıdaki grafikte gösterilen veriler Gevaş ilçesinin aylık bazda ortalama günlük global radyasyon değerleridir. Global radyasyon değerinin en yüksek olduğu yıl içi süre Temmuz ayına aittir.

Grafik 10: GEVAŞ Güneşlenme Süreleri (Saat)

Yukarıdaki grafikte Gevaş ilçesinin aylık bazda ortalama güneşlenme süreleri saat süre olarak gösterilmiştir. Güneşlenme süresinin en yüksek olduğu yıl içi süre Temmuz ayına aittir.

Grafik 11: GEVAŞ PV Tipi-Alan-Üretililecek Enerji (KWh-Yıl)

Güneş enerjisi yatırımlarında elde edilecek fayda, kullanılacak teknolojiye göre değişiklik göstermekle birlikte, ülkemiz koşullarında fotovoltaik teknolojinin halen yaygın olarak kullanıldığı ve gelecek dönemde santral projelerinde de yaygın olarak kullanılacağı öngörülmektedir. Grafik 12’de farklı fotovoltaik teknolojilerine göre elde edilecek yıllık enerji miktarlarının ilçe ortalamaları gösterilmiştir.

Grafikte görüldüğü gibi Gevaş İlçesinde en etkin fotovoltaik teknolojisi “Monokristalin Silikon” teknolojisidir ve bu teknoloji ile elde edilebilecek enerji miktarı 28.000 kWh/yıl’a yaklaşmaktadır.

5.2.2 Doğalgaz KALDIR

İlde doğalgaz kullanımı amacıyla son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalar devam etmekte olup şehir merkezinde doğalgaz hatları döşenmektedir. BOTAŞ’a ait Van doğalgaz iletim hattı mevcut olup Van Doğalgaz İşletmesi (VANDAS) tarafından dağıtım işlemleri yürütülmektedir. 2008 yılı boyunca 50 km’lik doğalgaz hattı döşenmiş olup yaklaşık 8 yıldır kentte doğalgaz kullanılmaktadır. Kentte doğalgaz aboneleri olan konut sayısı ise 2011 yılında 1.064’tür (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011)

Van İlinde 2014 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı (Aksa Van Doğalgaz,2014)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri(kcal/kg)
Konut	34.869.384	9.055.584
Sanayi	138.214.424	9.055.584

2014 yılında toplam 173.083.808 m³ doğalgaz kullanılmıştır. Bunun % 20.1’i konut kullanımında kullanılırken %79.9 doğalgaz kullanımını sanayi kısmı kullanmıştır. Bu sanayinin gelişmekte olduğunu göstermektedir.

Aşağıdaki haritada Van ili enerji altyapısı haritası gösterilmiştir. Haritada bulunan doğalgaz çevrim hattı 23.12.2015 yılında Aksa Enerji tarafından kapatılma kararı alınmıştır. Bu durum Van ilinin elektrik sıkıntısı yaşamamasına neden olmamıştır.

Harita 24: Van İli Enerji Altyapısı

Kaynak : AVA

5.2.3 Elektrik

Van ilinde bütün yerleşim merkezlerinin elektrik altyapısı bulunmaktadır. TRB2 bölgesinde elektrik dağıtım işleri VANGÖLÜ EPSAŞ ve VANGÖLÜ EDAŞ tarafından sağlanmaktadır. Van ilinde 7 adet hidro elektrik santrali (HES) bulunmaktadır. İlde ayrıca elektrik üretimi yapan bir de termik santral bulunmaktadır. Vangölü EDAŞ görev ve sorumluluk bölgesinde 550.000 aboneye hizmet verirken, Türkiye'nin toplam dağıtılan enerji miktarının 2014 yılı sonu itibariyle %5,3'ünü kapsayan 3.846.285.083 kwh'lik enerjiyi Lisansı kapsamındaki bölgede dağıtmaktadır. Van ilinde 2014 yılı sonu itibariyle 303.414 abone bulunmaktadır.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Tarım ve hayvancılık ve Turizmin ön planda olduğu Gevaş İlçesi özellikle gelecek açısından Van ili ekonomisinin sürdürülebilir gelişimi açısından stratejik bir konuma sahiptir.

Gevaş, mevcut durumda tarım odaklı bir yapıdadır. Bunun yanında bölge ilçelerinin alansal varlıkları doğrultusunda Van ilinin önemli turizm gelişim alanlarından biri olduğu görülmektedir. Gelecek açısından Van ilinin tarım odaklı yapıya sahip bölgesi olarak öngörülmektedir. Bu çerçevede ceviz, baklagiller ve arıcılığa dayalı ürünler açısından önemli bir potansiyele sahiptir. İlçenin coğrafyası göz önünde bulundurulduğunda ilçe, aynı zamanda eşsiz florası, yaylaları ve doğası ile birlikte eko-turizm ve spor turizmi için en yüksek potansiyel taşıyan bölgelerden biridir.

Gevaş ilçesi için Hedefler;

- Tarımsal üretimdeki rekabet gücünün artırılması,
- Tarımda Kaynakların Etkin Kullanılması,
- Turizm Gelirlerinin Sürdürülebilir bir şekilde artırılması,

Gevaş İlçesinin Önemli Projeleri

- Abalı kayak tesisinin daha etkin kullanılması sağlanması,
- Akdamar kilisesinin özellikle inanç turizminde daha etkin kullanılması sağlanması,
- Turizm faaliyetlerinin yıl boyuna yayılması için gerekli çalışmalar yapılması,
- İlçede bitkisel üretim deseninde baklagillere (Fasulye ve Nohut) odaklanılması sağlanması, İlave destekleyici ürün olarak ta sebze ve meyve üretiminin desteklenmesi,
- Basıncılı-damla sulama vb. teknolojiler kullanılarak su kaynaklarının daha etkin hale getirilmesi
- Meyve suyu, salça, turşu fabrikalarının kurulumu teşvik edilmesi,

- Depolama, ambalajlama, paketlenme ve işleme olmak üzere destekleyici hizmet ve tesislerin yapılması ve geliştirilmesi sağlanması,
- Gevaş ilçesi Çatak ve Bahçesaray ilçeleri ile birlikte Van ilinde arıcılığın merkezi olarak geliştirilecek ve arıcılık faaliyetleri bu bölgede yoğunlaştırılmasının sağlanması,
- Temeli bal üretimine dayanan arıcılıkta çeşitlendirmeye gidilecek ve balmumu, arı sütü, propolis gibi diğer arıcılık ürünlerinin üretilmesi teşvik edilmesi,
- Arazi kaynaklarının etkin kullanılmasına yönelik gerekli tedbirler alınacak, bu kapsamda tarım alanlarında yapılaşmanın önüne geçilecek, parçalı arazilerin toplulaştırılması sağlanması,
- Mevcut kovan sayısının artırılması amacıyla bölgede arı kovanı üretimi yapılacak işletmelerin kurulmasının teşvik edilmesi,
- Hastalıklar ile mücadele bakımından veterinerlik hizmetleri geliştirilmesi.

KAYNAKÇA

1. DAKA Alansal Varlık Araştırması, 2014
2. DAKA Küçükbaş Hayvancılık Çalıştay Raporu, 8-9 Haziran 2012
3. DAKA Mevcut Durum Analizi, 2014
4. DAKA Vizyon 2023, 2014
5. Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009

İNTERNET KAYNAKLARI

1. Van Valiliği <http://www.van.gov.tr>
2. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı <http://www.daka.org.tr>
3. Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü <http://www.vankulturturizm.gov.tr>
4. Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü <http://www.kgm.gov.tr/>
5. SGK İstatistikleri, 2016 <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler>
6. TÜİK www.tuik.gov.tr
7. Yüzüncü Yıl Üniversitesi www.yyu.edu.tr
8. TOBB <http://sanayi.tobb.org.tr/>
9. Yerel net <http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce.php?ilceid=199080>
10. Enerji Atlası <http://www.enerjiatlası.com/sehir/van/>
11. Dernekler Dairesi Başkanlığı <https://www.dernekler.gov.tr/>
12. Gevaş Belediyesi <http://www.gevas.bel.tr/>
13. Gevaş Kaymakamlığı <http://www.gevas.gov.tr/>
14. Van Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü <http://www.vaski.gov.tr/>